

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 914

23. LISTOPADA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Kuća bana Jelačića predana hrvatskoj zajednici

Simbol bolje budućnosti

9

Hrvatski dužnosnici Grlić Radman i Milas u posjetu HNV-u
Značajna donacija za Hrvatsku kuću

10

Otkrivanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću
Neprolaznost imena i djela

12

Prof. dr. sc. Dragan Đukanović, predsjednik Centra za spoljnu politiku i profesor na FPN-u u Beogradu
Blagi okret, ali ne i suštinski zaokret u vanjskoj politici

15

Diskriminacija, govor mržnje i zločini iz mržnje nad Hrvatima u Srbiji – koncepti i izazovi
Hrvati – dvostruka manjina

26

Naši gospodarstvenici (XIII.)
Od jednog dućana do prvih 100

32

Treći Festival tradicijskog pivanja
Okupljeni oko tradicijske pjesme

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Što dalje?

Nema medija u Srbiji i Hrvatskoj koji nije prošlog tjedna izvijestio o susretu srbijanskog predsjednika **Aleksandra Vučića** i hrvatskog šefa diplomacije **Gordana Grlića Radmana**. Novinarskim jezikom rečeno taj susret i razgovor desio se na marginama proslave Dana rođenja bana **Josipa Jelačića** i svečane predaje banove rodne kuće. Tako je hrvatska zajednica u Srbiji bila razlogom dolaska visokih državnih dužnosnika Hrvatske i Srbije i dobila je (u pozitivnom kontekstu) nikada veću medijsku pozornost. I vidljivu potporu matične domovine.

Naravno da se govorilo i o odnosima dvije države i ako su se Grlić Radman i Vučić u nečemu suglasili, onda je to da se na prošlost i dalje gleda posve drugačije i da umjesto u tu zagledanost u prošlost treba definirati budućnost. »Otvorili smo novo poglavlje suradnje. Prošlost gledamo različitim naočalama, ali mi smo sada u sadašnjosti, moramo definirati budućnost. Upućeni smo jedni na druge«, ocijenio je Grlić Radman.

»Uvjeren sam, bez obzira na to što je u prošlosti bilo, u suradnju u narednim desetljećima. Suviše smo i jedni i drugi mali i ne možemo dozvoliti luksuz daljih svađa, sukoba i bilo kakvih problema«, kazao je Vučić.

Lijepo zvuči, a kako će zaista i biti? Kada na dnevni red dođe pitanje nestalih (a skoro 2.000 ih je), za čije rješavanje se zalažu i jedna i druga strana, kada na dnevni red dođe pitanje nedefinirane granice do Dunavu, koje čak ovom prilikom (barem ne javno) nije ni spomenuto. Kao što nije (s Vučićeve strane) spomenuto ni pitanje garantiranih mandata, za što je preduvjet izmjena izbornog zakona. O kojoj nitko i ne govori.

Gledajući tako, ono dalje bit će teško i komplicirano. Zahtijevat će mnogo političke mudrosti, neugodnih razgovora, kompromisa. I valjda će se tada oni čija riječ bude presudna u tome sjetiti izgovorenog u Petrovaradinu – umjesto zagledanosti u prošlost treba definirati budućnost.

Z. V.

Biščević – obećanja za sudjelovanje Hrvata u radu vlasti

Veleposlanik Hrvatske u Srbiji **Hidajet Biščević** izjavio je nedavno u emisiji *Studio N1 Live* da je dobio obećanja od predstavnika vlasti da će predstavnici hrvatske zajednice ubuduće sudjelovati u radu Vlade Srbije, kao i pokrajinskih i lokalnih vlasti.

»Mislim da smo u posljednje vrijeme postavili temelje da počnemo otvarati vrata. Treba biti realističan i dobro procijeniti naslijeđe naših odnosa, kao i sve što svaka strana nosi sa sobom. Posebno kada je riječ o odnosima od devedesetih naovamo. Ono što ohrabruje su posljednji razgovori ministra vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordana Grlića Radmana** i predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**, i sigurno je da smo prvi put počeli slati poruke o potrebi dijaloga«, rekao je Biščević.

On je ocijenio kako je vrijeme da se izađe iz stagnacije u odnosima Srbije i Hrvatske, jer se nakon proteklih susreta visokih zvaničnika dvije zemlje – »nije ništa događalo«.

»Kada sam predao akreditive predsjedniku Vučiću, ja sam rekao da je moj osnovni zadatak pokrenuti stvari s mrtve točke, biti realističan i činiti to na jedan pragmatičan način. Bez medijske halabuke i visokih tonova. Trebamo ciljati područja gdje obje strane trebaju naći zajednički interes i konkretno raditi na unaprjeđenju u tim područjima«, smatra veleposlanik Hrvatske.

Biščevića raduje spremnost srpskih vlasti da uključe i hrvatske predstavnike u izvršnu vlast na republičkom i pokrajinskom nivou, kao i na nivou lokalnih samouprava.

»Dobili smo takva obećanja u smislu da taj postupak nije direktno vezan za formiranje Vlade nego mogućnost imenovanja«, istaknuo je on.

Na pitanje znači li to da će pripadnici hrvatske manjine biti državni tajnici u budućoj Vladi Srbije, on je precizirao da su »obećanja dana za jedno ili dva takva mjesta«, ali nije htio otkriti o kojim se konkretno ministarstvima radi. Najavio je i pokretanje razgovora na državnom nivou u kojima bi se vidjelo »gdje trenutno stojimo, pa da vidimo kako da napredujemo dalje«.

»Dogovorili smo se i da ubrzamo rad u osam komisija koje stagniraju već godinama. Ono što je posebno važno je dogovor da se radi na dosijeima nestalih osoba«, istaknuo je Biščević.

»Ukoliko riješimo bar jedan slučaj mjesečno, to bi bio veliki korak u rasterećenju naših odnosa s obzirom na osjetljivost i humanitarni aspekt tog pitanja«, kazao je on.

Kao razlog za dosadašnji zastoj u rasvjetljavanju sudbina nestalih osoba, on je naveo »uzajamno nepovjerenje oko tih segmenata prošlosti«.

»Predstavnici Amerike i Rusije su 50 godina imali potpuno različite percepcije, ali su razgovarali i na kraju su postigli neke oblike suradnje, tako da bez obzira na razlike, trebamo nastaviti razgovarati«, zaključio je Biščević.

H. R.

Vučić – konačni sastav Vlade 25. listopada

Vlada koja se bude formirala i skupština su ograničenog trajanja. Parlamentarni, zajedno s predsjedničkim izborima bit će najkasnije 3. travnja 2022. godine, rekao je 20. listopada, predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** na konferenciji za novinare. Vučić je kazao da je lideru Srpskog patriotskog saveza **Aleksandru Šapiću** ponudio da ta stranka ima jednog ministra u Vladi Srbije, a lideru SPS-a **Ivici Dačiću** da bude predsjednik Skupštine Srbije.

Šapić je rekao kako je spreman podržavati i sudjelovati u pravljenju politike, ali on nije tražio nikakvu poziciju, nikakvo ministarstvo, rekao je Vučić na konferenciji za novinare poslije sjednice predsjedništva SNS-a.

»Imat ćemo značajnije predstavljanje nacionalnih zajednica u Vladi«, rekao je Vučić i najavio da će biti podnijet prijedlog da predsjednik Skupštine Srbije bude Ivica Dačić.

On je izjavio da stranci nisu potrebni koalicijski partneri, jer sama SNS ima 160 zastupnika, ali će biti nastavljena suradnja sa Socijalističkom partijom u nešto izmijenjenom formatu i najavio da će predsjednik Skupštine biti Ivica Dačić.

»Imat ćemo u Vladi više predstavnika manjina, ali to moraju biti stručni ljudi«, naveo je Vučić i rekao da je plan Vlade borba

za zdravlje građana – borba protiv epidemije koronavirusa, izgradnja bolnica, povećanje kapaciteta i izgradnja novih kliničkih centara.

Vučić je naveo da je dogovoreno pet glavnih ciljeva Vlade, a prvi je borba za zdravlje građana, odnosno borba protiv epidemije koronavirusa, što podrazumijeva izgradnju bolnica, povećanje kapaciteta i izgradnju novih kliničkih centara.

Druga točka je borba za interese Srbije na Kosovu i spremnost za razgovore i kompromisna rješenja, a treći cilj je borba protiv, kako je rekao Vučić, »onih koji su ekonomski progres Srbije iskoristili za to da postave neke nove mreže za uspostavljanje svojih sistema za ubijanja i pljačku ljudi«. On je dodao da je četvrti cilj očuvanje nezavisnosti, vojne neutralnosti i samostalnog odlučivanja Srbije, a peti cilj su ubrzanе reforme, posebno u području vladavine prava i europskih integracija. Vučić je dodao da će postojati novo Ministarstvo za ljudska prava i društveni dijalog i da je permanentni dijalog neophodan na svim nivoima. Izjavio je i da ima nekoliko nedoumica u vezi sa sastavom nove Vlade Srbije i najavio da će konačan sastav biti saopćen u nedjelju, 25. listopada, nakon sjednice predsjedništva SNS-a.

H. R.

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI

Beogradska cesta 31, 24000 Subotica, Srbija
tel.: +381(0)24 524-977, tel./fax: +381(0)24 551-348
office@dshv.rs, www.dshv.rs

Ugovor o izgradnji Hrvatske kuće u Subotici i primopredaja rodne kuće bana Josipa Jelačića – nove stranice u životu Hrvata u Vojvodini

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini s velikom radošću pozdravlja potpisivanje ugovora o izgradnji Hrvatske kuće u Subotici između Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji. Riječ je, podsjećamo, o budućem sjedištu hrvatskih profesionalnih institucija, prostoru koji će imati više od 900 četvornih metara, a opredijeljeni novac Vlade Republike Hrvatske – 1.300.000 kuna, najveća je donacija koju je u povijesti Republika Hrvatska namijenila hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji. Stoga velika hvala hrvatskome premijeru **Andreju Plenkoviću**! Ovom prigodom ističemo kako je uspješno okončanje ove inicijative plod kontinuiranoga i zajedničkog zalaganja vodstva HNV-a i DSHV-a.

DSHV jednako tako izražava zadovoljstvo zbog svečane primopredaje dijela rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu od strane Republike Srbije Hrvatskom nacionalnom vijeću. Na taj način velebno je završen jedan gotovo dvadeset godina dug proces – Vlada Republike Srbije izdvojila je 600.000 eura za njezin otkup, što je do sada financijski najizdašnija podrška srbijanskih vlasti ovdašnjim Hrvatima. Stoga velika hvala srbijanskome predsjedniku **Aleksandru Vučiću**! Hrvati Petrovaradina i Novog Sada tako će dobiti primjeren i reprezentativni prostor za rad svojih institucija i udruga, za prezentaciju kulturnog stvaralaštva, za okupljanje i artikuliranje svojih interesa u glavnom gradu Autonomne Pokrajine Vojvodine. Da će ono biti uspješno, nagovijestila je nazočnost predsjednika Pokrajinske vlade **Igora Mirovića** i gradonačelnika Novog Sada **Miloša Vučevića**.

Naše je zadovoljstvo još veće, jer je čin primopredaje rodne kuće bana Josipa Jelačića bio povodom i susreta na najvišoj razini predstavnika dviju država – predsjednika Republike Srbije **Aleksandra Vučića** i izaslanika predsjednika Vlade Republike Hrvatske **Andreja Plenkovića**, ministra vanjskih i europskih poslova **Gordana Grlića Radmana**. S ponosom naglašavamo kako je njihov domaćin bila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**. Ujedno, ističemo činjenicu kako je dolazak i susret najviših državnih izaslanstava u Petrovaradin izravna posljedica

i zalaganja Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i njegova predsjednika **Tomislava Žigmanova**. Tako su Hrvati u Srbiji svojim svjesnim djelovanjem postali ne samo mostom suradnje između dviju država nego i aktivnim čimbenikom u hrvatsko-srpskim odnosima. Naglašavamo kako nas u tim nastojanjima neće spriječiti ni subverzivne aktivnosti od ranije poznatih struktura i pojedinaca, koji uporno rade na narušavanju normalizacije odnosa između hrvatskog i srpskog naroda!

Poruke koje smo čuli, kako od predsjednika **Aleksandra Vučića** i ministra vanjskih i europskih poslova **Grlića Radmana**, za Hrvate u Srbiji i više su nego ohrabrujuće! Značajne su nam poruke predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** koji je rekao kako se ovim činom vidi da Srbija vodi računa o hrvatskoj manjini, zatim da je Srbija spremna nastaviti ulagati u razvoj infrastrukture hrvatske zajednice, kao i najava o uključivanju predstavnika Hrvata u politički život Srbije.

S druge strane, zadovoljni smo što je hrvatski ministar **Grlić Radman** prepoznao u primopredaji rodne kuće bana Josipa Jelačića važan događaj u odnosima Hrvatske i Srbije, koji je simbol želje da se još snažnije krene u rješavanje svih otvorenih pitanja i izgradnju boljih odnosa između dviju zemalja.

Na koncu ćemo još sa stanovitim ponosom reći kako su u spomenutim događajima i Hrvatsko nacionalno vijeće i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini prepoznati kao ključne manjinske i političke institucije u tijelima domicilne i tijelima matične države. Profesionalni i primjereni odgovori kao domaćina u svakom segmentu spomenutih procesa i događaja ne samo da nukaju na naše svestrano zadovoljstvo, već još jednom nedvosmisleno potvrđuju obećanje koje je DSHV iznio prije dvije godine u svojoj pobjedničkoj platformi za IV. saziv HNV-a »Hrvati zajedno« – vodstvo novoga saziva HNV-a posvećeno će se, profesionalno i odgovorno zalagati za ostvarenje programa iz svoje predizborne platforme! U tome nas ne mogu i neće omesti ni oni iz »naših« redova koji žele da napredak i razvoj Hrvata u Vojvodini, to jest Republici Srbiji, ne uspije!

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Rodna kuća bana Jelačića svečano predana hrvatskoj zajednici u Srbiji

Simbol bolje budućnosti

Ovome događaju nazočili su i najviši dužnosnici iz Srbije i Hrvatske, koji su u svojim porukama, među ostalim, izrazili spremnost za rješavanje otvorenih pitanja i izgradnju boljih odnosa između dvije zemlje

Simbolično, 16. listopada, na dan rođenja bana **Josipa Jelačića**, rodna kuća ovog velikana u Petrovaradinu svečano je predana na upotrebu Hrvatskom nacionalnom vijeću, odnosno hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Srbiji. Kuća u kojoj je Jelačić rođen daleke 1801. bit će, prema najavama, korištena za djelovanje HNV-a i mjesnih hrvatskih udruga te održavanje kulturnih programa. Kako bi objekt došao u posjed ove manjinske zajednice, sredstva za kupnju dijela kuće (oko 250 četvornih metara), u iznosu od 600.000 eura, osigurala je Vlada Srbije.

Ovome događaju nazočili su i najviši državni dužnosnici iz Srbije i Hrvatske – predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i izaslanik premijera Hrvatske **Andreja Plenkovića**, ministar vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordan Grlić Radman**.

Put dug dva desetljeća

Uzvanike su na dolasku u Jelačićevu kuću dočekali predsjednik HNV-a **Jasna Vojnić** i upravitelj zaklade *Spomen dom bana Jelačića* **Goran Kaurić**. Tom prigodom Vojnić je predsjedniku Vučiću darovala repliku ploče koja se nalazi na spomen domu i na kojoj se navodi da je tu rođen glasoviti ban, te knjigu *Ban Josip Jelačić od Petrovaradina do Beča* koju je 2015. objavio mjesni HKPD Jelačić. Također, Vučiću je prezentiran i projekt obnove unutrašnjosti Spomen doma, koji bi trebao biti završen do proljeća.

U svojem obraćanju Vojnić je kazala kako hrvatska zajednica danas ima razloga za veliko veselje budući da je kuća bana Jelačića nakon 75 godina vraćena hrvatskoj zajednici.

»Hrvatska zajednica u Republici Srbiji dobila je svoj kulturni i administrativni centar u glavnome gradu Vojvodine, Novome

Sadu, koji će biti ne samo na ponos Petrovaradina i Novog Sada, nego i kuća svih Hrvata Srijema, Vojvodine i Srbije, ali i kuća svih onih koji u njoj vide most između hrvatskog i srpskog naroda. Svi koji u njoj vide jednu zastavu, baš onakvu pod kakvom nas je i ban Jelačić sve skupa vodio. Zastavu koja je simbol zajedništva vjerujem jednako kao i rodne kuće **Milutina Milankovića** u Dalju i **Nikole Tesle** u Smiljanu«, kazala je Vojnić.

Dodala je kako je put do realizacije ove ideje bio dug gotovo 20 godina.

»Zato, hvala vam svima, napose onima koji su i žrtvu podnijeli, te makar djelićem doprinijeli da ovaj današnji dan bude stvaran. Obećajemo da ćemo opravdati ukazano nam povjerenje, da ćemo čuvati uspomenu na velikoga bana, nastaviti njegovo djelo, čuvati i razvijati jezik, vjeru, kulturu, tradiciju, da ćemo u njoj okupljati, stvarati i graditi nove mostove i da će ona biti na ponos objema državama i svakome čovjeku ma koje god narodnosti bio i ma gdje god živio«, rekla je ona.

Važan događaj

Hrvatski šef diplomacije Gordan Grlić Radman je kazao kako je ovo važan događaj u odnosima Hrvatske i Srbije, koji može postati simbol želje da još snažnije krenemo u rješavanje svih otvorenih pitanja i izgradnju boljih odnosa između dvije zemlje.

Iskazao je uvjerenje da će spomen kuća pridonijeti predstavljanju kulture Hrvata, kao i zaštitu kulturno-povijesnog naslijeđa hrvatske manjine u Srbiji.

»Manjine jesu i moraju biti poveznica i spona koja će jačati odnose između naše dvije zemlje«, istaknuo je ministar.

rekao kako će im izaći u susret i u dogovoru s HNV-om pokušati pronaći dobra mjesta na kojima će moći pomoći daljnjem razvoju domicilne države i boljem položaju svoje zajednice. Također, obećao je i daljnje ulaganje u prostor kuće bana Jelačića, kao i pomaganje razvoju infrastrukture HNV-a i hrvatske zajednice općenito.

»Želim da Srbiju uvijek doživljavate kao svoju domovinu, jednako koliko volite svoju Hrvatsku, da tražite od nas da pomognemo, a mi ćemo učiniti sve što je u našoj moći. Doživljavat ćemo vas, ne kao nekog tko remeti, već tko doprinosi našem razvoju. Vjerujem da ćemo uspostaviti povjerenje između srpskog i hrvatskog naroda«, poručio je predsjednik Vučić.

Inače, primopredaja kuće bana Jelačića privukla je veliku pozornost medija iz Srbije, ali i iz Hrvatske.

Glede ostvarivanja prava manjina, Grlić Radman je kazao kako predstavnici srpske manjine u Hrvatskoj imaju tri predstavnika u Saboru i da su koalicijski partneri u hrvatskoj Vladi, te izrazio nadu i očekivanje da će i Hrvati u Srbiji, sukladno međudržavnom sporazumu, imati svoje predstavnike na svim političkim razinama.

Vučić: Graditi povjerenje

Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić je u svojem obraćanju rekao kako je predaja kuće bana Jelačića hrvatskoj zajednici jedna od stvari koje je Srbija obećala.

»Nakon prvog sastanka s predsjednicom Hrvatske **Grabar-Kitarović** krenuli smo u realizaciju i rješavanje konkretnih problema s kojima su se Hrvati suočavali. Željeli smo pokazati na najkonkretniji način da rješavamo te probleme i poslati jasnu poruku: da ljudi hrvatske nacionalnosti u bilo kom dijelu Srbije da žive jesu građani Srbije, jesu netko tko treba uživati sva moguća prava i čija je Srbija domovina«, rekao je Vučić.

Ocijenio je i kako Srbija i Hrvatska, unatoč svim spornim odnosima kroz povijest, imaju »važnijeg posla u budućnosti«.

»Bez obzira na to što je bilo u prošlosti, siguran sam da i jedni i drugi dobro razumijemo da samo dijalogom, čuvajući mir, sigurnost i stabilnost Srbije i Hrvatske, trebamo početi graditi povjerenje između nas«, rekao je Vučić i naglasio da moramo poštovati pravo drugih na očuvanje nacionalnog, kulturnog i drugog identiteta, uz poboljšanje ekonomske pozicije Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji.

Glede zahtjeva predstavnika hrvatske manjine za značajnijim sudjelovanjem u vlasti, predsjednik Vučić je

Praznik hrvatske zajednice

»Moje ime pripada povijesti, ona će o meni pričati, ali o onome što sam na srcu nosio, ona neće moći ništa kazati«, riječi su bana Josipa Jelačića koje je predsjednica HNV-a Jasna Vojnić citirala otvarajući svečanu akademiju kojom je u petak u atriju Vikarijata srijemskog u Petrovaradinu proslavljen praznik hrvatske zajednice – Dan rođenja bana Josipa Jelačića.

»Riječi našega bana i danas odzvanjaju. Možda ne možemo sa sigurnošću znati što je ban na srcu nosio, ali iz onoga što nam je ostavio znamo da je to bio njegov narod, sloboda, ravnopravnost i njegovo dostojanstvo. Protiv drugih nije bio. Davao je sebe veliki ban, nesebično i neumorno, a njegov dugačak put ga je vodio iz njegovoga rodnoga Srijema u razne krajeve domovine«, rekla je Vojnić.

Svečana akademija povodom praznika zajednice

Dodala je i kako danas obnavljamo djelo našega velikana.

»Pokazali smo da je moguće nastaviti suradnju i biti važnom sastavnicom u sveukupnim hrvatsko-srpskim odnosima«, rekla je ona te navela kako nazočnost visokih dužnosnika na proslavi odašilje poruke jačanja povjerenja i koraka naprijed ka boljoj suradnji.

»Možemo biti dobri susjedi«

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** je u svojem obraćanju podsjetio kako se rođendan bana Jelačića od prije tri godine obilježava i kao jedan od praznika Vojvodine, te da ga večeras »i suštinski i formalno zajednički slavimo«.

Govoreći o srpsko-hrvatskim odnosima, Mirović je istaknuo kako su ljudi iz sredine 19. stoljeća, poput bana Jelačića, postavili ideal življenja u jednom slobodnijem društvu, društvu međusobnog uvažavanja i slobode za Srbe i Hrvate.

»Možda nećemo uspjeti za našega života dosegnuti taj ideal, ali vrijedi se boriti za budućnost, za onu djecu koja su rođena poslije

nadam se da će i Hrvati u Srbiji dobiti svoje predstavnike na svim političkim razinama«, kazao je Grlić Radman.

U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, *Kraljice Bodroga* iz Monoštora, HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice te Vojvođanski simfonijski orkestar sa solisticom **Vericom Pejić**.

Svečanoj proslavi praznika hrvatske zajednice, među ostalim, nazočili su i predstavnici Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, hrvatske diplomacije u Srbiji, hrvatskih županija, DSHV-a, Pokrajinske vlade, Grada Novog Sada, Srijemske biskupije i hrvatskih udruga.

U okviru proslave Dana rođenja bana Jelačića služena je i svečana misa u petrovaradinskoj crkvi sv. Jurja, u kojoj je slavni ban i kršten. Misu je predvodio srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**.

Sastanak Vučić – Radman

Nakon primopredaje kuće bana Jelačića, predsjednik Srbije Aleksandar Vučić i hrvatski šef diplomacije Gordan Grlić Radman održali su sastanak na kojem je, kako su ocijenili, izražena spremnost Srbije i Hrvatske za intenziviranje dijaloga i unaprjeđenje odnosa.

Grlić Radman je razgovor s Vučićem ocijenio kao »afirmativan, dobar i sadržajan«.

Vučić je kazao kako razgovori nisu bili »ugodi niti laki«, ali da su dogovoreni potezi koji će mnogo značiti Hrvatima u Srbiji i Srbima u Hrvatskoj, kako bi što više zajednički istupali i gledali u budućnost.

Predsjednik Srbije istaknuo je spremnost za »zastupanje Hrvata u pokrajinskom i lokalnim parlamentima u Srbiji onako kako je Hrvatska to uredila za srpsku manjinsku zajednicu«.

»Spremni smo već sljedećeg tjedna, kada počne formiranje vlade, učiniti značajno lakšim pristup članovima hrvatske zajednice u Vojvodini i lokalnim upravama«, kazao je Vučić.

Na sastanku je bilo riječi i o pitanju nestalih osoba tijekom ratnih sukoba, obje zemlje zajedno tragaju za 1.869 ljudi.

»Otvorili smo novo poglavlje suradnje. Prošlost gledamo različitim naočalama, ali mi smo sada u sadašnjosti, moramo definirati budućnost. Upućeni smo jedni na druge«, ocijenio je Grlić Radman.

Govoreći o potrebi intenziviranja potrage za nestalima, Vučić je ustvrdio kako broj Srba čija se sudbina ne zna nije manji od broja nestalih Hrvata.

»To je civilizacijsko i prije svega humano ljudsko pitanje – hoće li moći nečija majka zapaliti svijeću na grobu svoga sina, bez obzira na to je li sin Srbin ili Hrvat... Treba napraviti pomak, to je važno zbog obitelji stradalih. Potrebno je pojačati napore, a to očekujemo i od hrvatske strane«, poručio je Vučić.

Naglašena je i važnost ekonomske suradnje Srbije i Hrvatske koja, kako je navedeno, može biti primjer za sve ostale aspekte suradnje.

D. B. P.

Misa u crkvi sv. Jurja u kojoj je ban Jelačić kršten

sukoba, koja danas komuniciraju bolje i modernije, za budućnost koja može i mora biti budućnost i Srbije i Hrvatske. U ime te budućnosti, čestitam vam ovaj veliki praznik«, rekao je Mirović.

Izaslanik premijera Plenkovića i ministar vanjskih i europskih poslova Hrvatske Gordan Grlić Radman je kazao kako odnose Hrvatske i Srbije ne treba uljepšavati, ali da, ukoliko se trudimo, možemo biti dobri susjedi.

»Republika Hrvatska, kao članica Europske unije, NATO-a i najvažnijih međunarodnih organizacija, skrbi i uvijek će stajati uz Hrvate izvan Hrvatske, u razgovoru i dijalogu s onim državama u kojima Hrvati žive. Isto to važi i za nacionalne manjine u Hrvatskoj. Mi poštujemo srpsku manjinu, ona ima tri zastupnika u Hrvatskom saboru i nije slučajno da su ovaj praznik čestitali i čelnici Srba u Hrvatskoj. U hrvatskoj Vladi Srbi su koalicijski partneri, imaju potpredsjednika Vlade. Hrvatskoj zajednici želim uspješan rad, današnji susreti su dobar temelj koji ide u pozitivnom pravcu,

Hrvatski dužnosnici Grlić Radman i Milas u posjetu HNV-u

Značajna donacija za *Hrvatsku kuću*

Potpora od 1,3 milijuna kuna za Hrvatsku kuću u Subotici najveća je donacija koju je u povijesti Hrvatska namijenila za neki projekt ovdašnjih Hrvata

Tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Jasna Vojnić** potpisali su prošloga četvrtka, 15. listopada, u prostorijama HNV-a Ugovor o financijskoj potpori za provedbu projekata »Izgradnja Hrvatske kuće u Subotici« i »Kadrovsko snaženje hrvatske zajednice u Republici Srbiji«. Ukupna vrijednost donacije je 1,5 milijuna kuna (200.000 eura), od čega će za izgradnju *Hrvatske kuće* biti izdvojeno 1,3 milijuna, a za kadrovsko osnaživanje 200.000 kuna.

Kapitalni projekt

Nakon potpisivanja ugovora, predsjednica HNV-a Jasna Vojnić je rekla kako je ovo nastavak potpore koju ovdašnja hrvatska za-

Gordan Grlić Radman, Jasna Vojnić i Zvonko Milas

jednica dobiva od hrvatske Vlade, a preko Središnjeg državnog ureda, te da je izgradnja *Hrvatske kuće* u Subotici jedan kapitalni projekt. Ona je podsjetila da je hrvatska Vlada prije dvije godine izdvojila sredstva za kupovinu placu za ovaj objekt u kojem će biti sjedište hrvatskih profesionalnih institucija – HNV-a, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*. Nakon toga sredstva su izdvojena i za izradu projektne dokumentacije, a ovo je, kako je istaknula Vojnić, najveća donacija u povijesti koju je hrvatska Vlada izdvojila za hrvatsku zajednicu u Srbiji. Tu je i nastavak podrške projektu kadrovskog osnaživanja hrvatske zajednice u Srbiji, što će se iskoristiti za profesionalno angažiranje kadra u područnim uredima HNV-a u Beogradu i Petrovaradinu, gdje hrvatska zajednica odnedavno ima svoje prostorije.

Inače, *Hrvatska kuća* u Subotici imat će preko 900 četvornih metara i nalazit će se u Preradovićevoj ulici, pokraj sadašnjeg sjedišta HNV-a.

Strateška potpora

Tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas je ovom prigodom podsjetio kako je hrvatska Vlada s potporom strateškim programima hrvatske zajednice u Srbiji počela 2018. godine, s ciljem njezinog jačanja.

»Ustanovljenjem Vlade na čelu s premijerom **Andrejom Plenkovićem** podržavamo sve programe koji jačaju ugled i položaj hrvatske zajednice u Srbiji. Vjerujem da će izgradnja *Hrvatske kuće* pridonijeti funkcionalnosti, boljoj komunikaciji pa i boljoj prepoznatljivosti zajednice kroz tri najvažnije institucije. I Vlada i Središnji ured će uvijek stajati iza onog što će pridonijeti svemu što će donijeti kvalitetniji, bolji i dostojanstveniji život našoj zajednici i zajedništvu matične domovine i ovdašnjih Hrvata, jer zajedništvo je najvažnije«, istaknuo je Milas te dodao kako Vlada Hrvatske ovime demonstrira kako joj je stalo da Hrvati u Srbiji očuvaju identitet i sve njegove elemente.

Potpisivanju ugovora u Subotici nazočio je i ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske **Gordan Grlić Radman**, kojemu je ovo bio prvi službeni posjet hrvatskoj zajednici u Srbiji. On je istaknuo kako je kroz potporu ovome, ali i drugim projektima, vidljivo da Hrvatska stoji uz Hrvate u Srbiji.

Rekao je i kako će se, u svjetlu otvaranja novog poglavlja dobrosusjedskih odnosa između Srbije i Hrvatske, ubuduće vrlo intenzivno razgovarati o reciprocitetu temeljenom na državnom sporazumu iz 2004. godine, kada se Hrvatska, među ostalim, obvezala osigurati kvotu zastupljenosti srpske manjine u Hrvatskom saboru. Isto će se, kako je rekao, očekivati da Hrvati u Srbiji i Vojvodini također budu zastupljeni

na svim razinama vlasti.

»Republika Hrvatska će uvijek zdušno stajati uz hrvatsku zajednicu u Srbiji, poštujući europske vrijednosti koje želimo i u Srbiji koja je na putu k EU«, istaknuo je Grlić Radman.

Prije potpisivanja ugovora održan je sastanak na kojem su članici triju profesionalnih hrvatskih institucija dužnosnike iz Hrvatske i njihove suradnike upoznali s izazovima u svojem radu, ali i s aktualnim položajem Hrvata u Srbiji. Sastanku su nazočili i predstavnici hrvatske diplomacije u Srbiji.

Podsjetimo, nedavnim zaključkom hrvatske Vlade, a na prijedlog Središnjeg državnog ureda, Hrvatska će s ukupno dva milijuna kuna poduprijeti pet strateških projekata u četiri države, vezanih uz hrvatsku nacionalnu manjinu. Za Hrvate u Srbiji izdvojeno je ukupno 1,5 milijuna kuna.

I. P. S.

Otkrivanje spomenika biskupu Ivanu Antunoviću

Neprolaznost imena i djela

Biskupov spomenik u sjedećem položaju, gdje u jednoj ruci drži knjigu, a u drugoj križ izradio je akademski kipar Bernard Pešorda iz Zagreba

»Spomenik nije potvrda lagodnog puta, već čitajući iz biskupova primjera mukotrpna borba s vlašću, nerazumijevanjem puka, preambicioznim idejama, padovima. 'Dok god se prepiremo o imenu, dotle nas obrazeni svijet uvijek smatra za diecu koja se mogu lutkama zabaviti', govorio je biskup. Vrijeme je da se otrgnemo tomu. 'Hrvati se među se hrvu i cupaju. Ovo mene vec odavna bode, rize, pece, zeze i mozem reci umara...!' pisao je biskup **Iliji Okrugiću Srijemcu**. Umorio se na kraju biskup. No, spomenik je ipak danas tu.

»Osim ljubavi prema svome, slijedimo biskupa i u žaru zajedništva, jedinstva i razumijevanju s drugima. Zato od danas, kada prođete pokraj spomenika biskupa **Ivana Antunovića** neka u vama zaiskri žar novoga preporoda. Neka vaš pogled na spomenik bude poziv na očuvanje jezika, identiteta, vjere, ljubavi prema svojem, uvažavanja drugoga i zaloga za one koji će još stoljećima pokraj njega prolaziti«, riječi su koje je među ostalim izgovorila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** na svečanosti uoči otkrivanja spomenika biskupu Ivanu Antunoviću.

Uspjeh zajedništva

Na svetkovinu sv. Terezije Avilske, zaštitnice katedrale i Grada Subotice, 15. listopada otkriven je spomenik velikanu prošlosti,

preporoditelju, narodnom prosvjetitelju, kalačkom kanoniku, naslovnom biskupu Ivanu Antunoviću. Biskupov spomenik u sjedećem položaju, gdje u jednoj ruci drži knjigu, a u drugoj križ izradio je akademski kipar **Bernard Pešorda** iz Zagreba. Podizanje spomenika rezultat je zajedničke inicijative Hrvatskog nacionalnog vijeća, Katoličkog društva **Ivan Antunović** i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata nastale povodom 200. obljetnice rođenja biskupa. U listopadu 2015. godine osnovan je odbor za podizanje spomenika na čijem čelu je bio katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**, koji je u svom obraćanju istaknuo dio onoga što je Antunović radio, pisao, činio za svoj narod, te je naglasio kako će Antunović živjeti dokle god i gdje god žive bunjevački i šokački Hrvati.

Ovome činu, koji će sigurno biti zapisan u povijesti hrvatskog naroda na ovim prostorima nazočili su brojni dužnosnici Hrvatske i Srbije, a među njima i ministar vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordan Grlić Radman** koji je napomenuo kako je spomenik Antunoviću dokaz multikulturalnosti Subotice i Vojvodine, ali i ohrabrenje hrvatskoj zajednici da može njegovati svoj nacionalni identitet.

»Značaj biskupa Antunovića kao preporoditelja nije bio samo za Hrvate, već i za opći suživot i toleranciju u vrijeme Austro-Ugarske. Njegova uloga kao preporoditelja i prosvjetitelja za bačke Hrvate je bila od izuzetnog značaja, stoga ga poštujemo da-

nas jednako Hrvati i u Srbiji i u Mađarskoj. Njegova uloga spaja multikulturalnost, toleranciju, suživot«, kazao je Grlić Radman.

Zapažen govor imao je i izaslanik predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**, predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** koji je između ostaloga rekao kako je Antunovićovo djelovanje uzor i za buduće vrijeme.

»Izuzetno važna ličnosti kakav je bez sumnje bio biskup Antunović ili bunjevački Strossmayer kako su ga zbog bliskosti s orijentacijom đakovačkog biskupa još i nazivali, pripada redu izrazitih velikana. Njegova brojna djela svrstala su ga u velike ljude svoga vremena i to mu je osiguralo neprolaznost njegovog imena i djela. Upravo tu neprolaznost potvrđuje i ovaj spomenik. Vrijeme biskupa Antunovića bilo je vrijeme izražene nacio-

nalne nejednakosti i mukotrpne borbe malih naroda u tadašnjoj Austro-Ugarskoj za pravo na jezik, pismo, kulturu, običaje, za vlastiti identitet. Borbe kojoj je Antunović posvetio cijeli svoj život. Danas želim konstatirati da Srbija svim svojim građanima i svim nacionalnim manjinama, uključujući naravno i hrvatsku manjinu, osigurava najbolje moguće uvjete za unapređivanje vlastite tradicije, informiranja na materinjem jeziku, očuvanja samobitnosti i identiteta«, kazao je Mirović i dodao: »Izazovi XXI. stoljeća su takvi da nas upućuju na zajedničko djelovanje, na promišljeniji rad i međusobno bolje razumijevanje.«

Veliki broj dužnosnika

Na svečanosti otkrivanja spomenika obratili su se i tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske **Zvonko Milas** i predsjednik KD-a **Ivan Antunović** i koordinator svih aktivnosti koje su prethodile podizanju spomenika vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, koji se između ostaloga zahvalio svima koji su dali bilo kakav doprinos ovome činu, te je naglasio kako je ključni iskorak i zamajac svojim doprinosom dao Prvostolni kaptol zagrebački te je ovome činu trebao nazočiti i pomoćni biskup zagrebački mons. **Ivan Šaško**, čije je pismo podrške pročitao vlč. Ivanković Radak. Također, podizanje spomenika su pomogli i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatska biskupska konferencija, Osječko-baranjska županija, HKC *Bunjevačko*

kolo, UBH *Dužijanica* i pojedinci svojim priložima, a kompletni troškovi podizanja spomenika iznosili su oko 30 tisuća eura, od kojih je 90 posto osigurano od strane hrvatske države.

Osim spomenutih dužnosnika, ovome činu nazočili su i savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu **Milan Bošnjak**, Veleposlanik Hrvatske u Srbiji **Hidajet Biščević**, generalni konzul Generalnog konzula Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, predstavnik Osječko-baranjske županije **Ivana Stanić**, načelnik Sjevernobačkog okruga **Dragi Vučković**, gradonačelnik Subotice **Stevan Bakić** i predsjednik Skupštine grada Subotice **Bálint Pásztor** sa suradnicima, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban**, te čelnici grada Baje i Kalače.

Zbog kiše, svečanost je održana u katedrali sv. Terezije Avilske, a spomenik su otkrili ovogodišnji bandaš **Josip Šarčević** i bandašica **Marijana Matković**. U programu je sudjelovao i Katedralni zbor *Albe Vidaković* uz pratnju Subotičkog tamburaškog kvarteta, pod ravnanjem mo. **Miroslava Stantića**.

Dodjela zahvalnica

Nakon samog čina otkrivanja spomenika, gosti su se uputili u dvoranu HKC-a *Bunjevačko kolo*, gdje su institucijama i zaslužnim pojedincima dodijeljene zahvalnice. Među njima svakako se našao i autor spomenika Bernard Pešorda koji je spomenik posljednja tri mjeseca zapravo radio u Subotici kod obitelji **Marije** i **Ivana Kujundžića**.

»Sva velika djela nastaju u garaži, takva je bila situacija i s ovim spomenikom. Naime, došli smo do zaključka da je jednostavnije da ja dođem raditi u Suboticu nego prenositi spomenik preko granice.

Imao sam suradnike, a napose mi je pomagao **Matiša Bonić** i domaćin Ivan. Bila je to obiteljska atmosfera u kojoj je bilo lako raditi«, kaže Pešorda koji je zadovoljan krajnjim izgledom.

»Hvala svima što su imali povjerenja u mene, a osobito bi htio zahvaliti vlč. dr. Ivici Ivankoviću Radaku na njegovim velikim naporima u svim smjerovima da se ovaj spomenik, kako je i planiramo, podigne, kao i ostalim članovima odbora, političkim strukturama i inim udrugama bunjevačkih Hrvata«, istaknuo je Pešorda.

U ovome dijelu programa okupljenima se obratio i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** koji je između ostaloga rekao:

»Uspjeli smo učiniti veliki iskorak kada su u pitanju ostvarenja hrvatske zajednice. Zajednica smo snažnih institucija i sposobnih ljudi koji su u suradničkom odnosu u sektoru crkve, kulture i manjinske samouprave uspjeli podići reprezentativni spomenik najvećem predčasniku. Možemo puno ako smo podržani i ako nam se dopusti. To je nauk koji nosimo s ostvarenjem ove ideje.«

Prvi puta od kako je Srbija samostalna država, hrvatska zajednica u Srbiji podigla je spomenik hrvatskom velikanu. S ponosom biskup Antunović sjedi na postamentu između katedrale i zgrade Subotičke biskupije, ponovno u svojoj voljenoj Subotici i nije tu samo kao kip, nego i da nas podsjeti tko smo, čiji smo i da možemo skupa.

Ž. Vukov

Prof. dr. sc. Dragan Đukanović, predsjednik Centra za spoljnu politiku i profesor na FPN-u u Beogradu

Blagi okret, ali ne i suštinski zaokret u vanjskoj politici

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Profesor Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu dr. sc. **Dragan Đukanović** je od 2018. godine predsjednik Centra za spoljnu politiku u Beogradu. Akademsku karijeru je započeo u Institutu za međunarodnu politiku i privredu 2001. godine, a NVO angažman u Europskom pokretu u Srbiji, gdje je od 2015. godine i potpredsjednik Foruma za međunarodne odnose. Đukanović je bio dugogodišnji urednik časopisa *Međunarodna politika* (2008. – 2017.) i u svom istraživačkom radu se bavi odnosima Srbije i njenih susjeda, a ujedno je i veoma aktivan na javnom zagovaranju ubrzanja europskog puta svih zapadnobalkanskih država. S profesorom Đukanovićem smo razgovarali o implikacijama otvaranja rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu na odnose između Srbije i Hrvatske, položaju manjina i vanjskoj politici Srbije.

FR U Petrovaradinu je u petak bio jedan značajan događaj za hrvatsku manjinu u Srbiji na kojem je prisustvovao i predsjednik Srbije Aleksandar Vučić, a koji je u medijima prikazan kao najava boljih odnosa između Srbije i Hrvatske. Koliko ovakvi događaji zaista pomjeraju stvari ili samo dođu i prođu bez značajnijeg utjecaja na poboljšanje bilateralnih odnosa?

Iskreno se nadam da je ovo jedna naznaka savim drugačijih odnosa u odnosima Srbije i Hrvatske nego što su do sada bili. U svakom slučaju je poticaj kao što je otvorenje rodne kuće bana Jelačića u Petrovaradinu više od simbolike. I nešto što treba dati smjernice za buduće odnose, kako između Srbije i Hrvatske tako i vezano za status Hrvata u Vojvodini i Srbiji.

FR Kako vidite status Hrvata u Srbiji?

Mislim da je proteklih nekoliko godina uočljivo izvjesno poboljšanje tog statusa, budući da je startna pozicija bila prilično loša. Još dosta toga treba uraditi, ali čini mi se da je upravo ovo što se sada desilo naznaka da do tog poboljšanja treba doći. S druge strane, zaista bih volio da postoji jedna jasnija inkluzija hrvatske zajednice u srpsko društvo kroz možda participaciju u tijelima vlasti,

da se u perspektivi osigura zastupljenost u parlamentu Srbije, a što podrazumijeva i sudjelovanje u izvršnoj vlasti. Ali, naravno, tu ima još dosta preduvjeta koji trebaju biti ostvareni. U svakom slučaju, mislim da u pogledu položaja hrvatske zajednice u Srbiji ima još dosta prostora za unaprjeđenje i upotpunjavanje.

FR Što se tiče participacije Hrvata u vlasti, postoji bilateralni sporazum između Srbije i Hrvatske o zaštiti manjina i članak 9. koji obvezuje dvije države da osiguraju participaciju srpske, odnosno hrvatske manjine na svim razinama vlasti. U Hrvatskoj postoje garantirani mandati i osigurana mjesta u izvršnoj vlasti na svim razinama, ali u Srbiji to još uvijek nije ostvareno. Kako je moguće da se ono što je potpisano u Sporazumu ne provede u djelo i da to tako traje godinama?

Meni se čini da je, kada je u pitanju lokalna struktura vlasti, gdje žive pripadnici hrvatske zajednice kao i u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini dosta toga urađeno. Kada je u pitanju reprezentativnost na republičkoj razini, tu postoji inicijativa hrvatskih političkih činioaca u Vojvodini koji iniciraju osiguranje mjesta u parlamentu Srbije i mislim da je to tema koju svakako treba

razmotriti u nekom širem kontekstu ustavnih izmjena. Dakle, ne inkorporirati samo hrvatsku zajednicu nego napraviti takav model koji bi osigurao manjinama, koje nisu brojčano premoćne ili nemaju veći postotak u ukupnoj populaciji Srbije, da ipak dobiju mogućnost za predstavljanje u Narodnoj skupštini Srbije. Kada je u pitanju izvršna vlast, naravno to ovisi od političkih partija koje formiraju samu vlast i njihove spremnosti za to. Ranije smo vidjeli da su hrvatski politički faktori u Vojvodini imali dobre odnose s vlašću Demokratske stranke, sada vidimo kako postoje naznake da će sudjelovati i u vlasti Srpske napredne stranke koja se treba formirati na neki način da postoji neka participacija. Mislim da je veoma značajno svako sudjelovanje u vlasti etničkih zajednica u Srbiji.

HR Da. Ali to ovisi o dobroj volji stranaka na vlasti, u ovom slučaju SNS-a, a nije riješeno sustavno kroz zakone.

U ovom trenutku to ovisi od vodećih političkih činilaca, smatraju li oni da im je takva vrsta participacije predstavnika onih partija manjina koje nisu reprezentirane u Narodnoj skupštini Srbije potrebna.

HR Stalno se, već više od dvadeset godina, govori o normalizaciji odnosa u regiji. Poslije toliko proteklog vremena od završetka ratova na prostoru bivše Jugoslavije, što se u stvari podrazumijeva pod terminom normalizacije?

Ta normalizacija je otpočela 1996. godine između Hrvatske i tada Savezne Republike Jugoslavije. Bilo je uspona i padova u tim odnosima, mislim da je veoma značajno da se na tragu onoga što je prije nekoliko godina u *Subotičkoj deklaraciji* izraženo, gdje su pobrojani krucijalni problemi u odnosima između Beograda i Zagreba, krene u otpočinjanje njihovog rješavanja. Oni jesu predominantno vezani za postjugoslavensko ratno naslijeđe, ali mislim da je veoma značajno da se postupno krene s otvaranjem tih pitanja i na neki način dođe do njihovog rješavanja. Paralelno s tim, naravno, nije samo odnos vlada taj koji determinira, ili odnos predsjednika ili nekih drugih nositelja javne vlasti. Mislim da sada sama društva dubinski trebaju shvatiti potrebu poboljšanja odnosa ili pune normalizacije. Taj proces nije lak, vezan je za ožiljke rata iz devedesetih godina, ali mislim da postoji prostor da se i kroz jednu medijsku percepciju susjeda taj odnos javnosti postupno izmijeni i da ono što jest najprirodnije: ti odnosi budu što kvalitetniji.

HR Ipak, ili upravo nasuprot tome, na nekim vrlo gledanim televizijama i čitanim tiskovinama konstantno se blate upravo ti susjedi, među njima i Hrvatska i Hrvati, pa nije rijetkost da se na naslovnici Hrvati nazivaju ustašama itd. To se čak najčešće niti ne registrira kao problematično već se u javnosti prihvaća kao nešto sasvim »normalno«. Kome to ide u prilog da se stvara i održava takva loša slika o susjedima i sprječava neki dalji proces pomirenja?

Takvi medijski napisi, takav način senzacionalističkog i površnog izvještavanja na žalost ne doprinosi poboljšanju odnosa, kako odnosa Srbije i Hrvatske, tako ni poboljšanju statusa tzv. novih manjina koje su nastale raspadom Jugoslavije. Na žalost, nije to tendencija samo kad je u pitanju Hrvatska. Vidjeli smo izvještavanje i kad su u pitanju neki drugi susjedi, od Sjeverne Makedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine. Mislim da to nije nešto što doprinosi promjeni suštinske matrice odnosa. Nadam se da će nekako svakodnevica, život, međusobna upućenost naših društava, nužnost pune integracije manjinskih zajednica

u društvo napokon obesmisлити takvu vrstu etiketiranja i označavanja susjeda i čitavih etničkih zajednica na takav način. Mislim da to nije nešto što doprinosi ne samo normalizaciji odnosa između Srbije i Hrvatske nego i jugoistoka Europe.

HR Smatrate li da je u Srbiji došlo do suočavanja s prošlošću, vlastitom odgovornošću za događanja u ratovima devedesetih? Ministar vanjskih poslova Gordan Grlić Radman je pozvao da se na dostojanstven način obilježe logori u Srbiji u kojima su tijekom posljednjeg rata mučeni Hrvati. Takav zahtjev je bio upućen još u vrijeme predsjednika Borisa Tadića, ali je tada rečeno »kako još nije vrijeme za to«. Je li sada vrijeme za to?

Ja mislim da je uvijek vrijeme za normalizaciju odnosa. Ne smije postojati nikakv izgovor da se odnosi pogoršavaju. Na žalost, te bolne točke iz ratova devedesetih ostavile su tragova i na državne odnose, odnose između naroda i mislim da je veoma značajan proces suočavanja s prošlošću. Na žalost, u postjugoslavenskom kontekstu, u svim društvima je ta priča otežana i to je ono što nas blokira da napravimo korak ili dva naprijed, da krenemo u neku drugačiju perspektivu naših međusobnih odnosa, u neku našu širu uklopljenost u europske strukture. Mislim da bez toga neće moći biti mogućnosti nikakvoga suštinskoga napretka i ono što upravo treba postojati su različite komisije, različita tijela, koja te neuralgične točke iz prošlosti mogu rasvijetliti.

HR Nedavno, na konferenciji Igmanske inicijative, bivši predsjednik Tadić je spomenuo naoružavanja kao potencijalni problem u međusobnim odnosima, pa čak i potencijal za neki novi konflikt. Je li to naoružavanje jedan normalan proces ili je to nešto što nas treba zabrinjavati?

Smatram da su zapadni Balkan i jugoistočna Europa duboko inkorporirani u euroatlantske strukture sigurnosti. I mislim da je to krucijalna činjenica s kojom se suočavamo. Svako iskakanje iz tog okvira regionalne sigurnosti nije dobro. Vidimo da postoji ta neka tendencija naoružavanja, ali vjerujem da ipak to nije nešto što može zabrinjavati, imajući u vidu upravo taj euroatlantski mozaik na zapadnom Balkanu i u ovom dijelu Europe.

HR Kako ocjenjujete vanjsku politiku Srbije danas?

Ne može se reći jednoznačno. Mislim da Srbija mora imati nekoliko veoma bitnih ciljeva, i organizacija koju ja vodim je prošle godine u veljači pokrenula *Novu spoljnu inicijativu Srbije*. U njoj je bilo jasno nagoviješteno da je nužno ubrzati europski put Srbije, jer bez njega nema modernizacije Srbije. Zatim, da se mora riješiti odnos Beograda i Prištine, jer je to i uvjet za demokratski razvitak Srbije, da se apsolutno trebaju, mimo svih opterećenja prošlosti, regulirati odnosi sa svim susjedima i da se taj problem bilateralnih odnosa svede na minimum. I naravno, ono što ne možemo preskočiti, a što je veoma značajno, je da Srbija mora imati produbljeno partnerstvo sa Sjevernoatlantskim savezom, odnosno s NATO-om, jer bez toga ona zapravo neće korespondirati s realnošću kojom je okružena.

HR Gdje se danas nalazi Srbija u odnosu na ta četiri cilja?

Vidimo sada da je cijeli svijet u nekoj prekretnici i da su neka zbivanja i u SAD-u i u Europi i u odnosima između Istoka i Zapada, i da se stalno mijenjaju. Nedavno je govoreno da je Srbija napravila suštinski zaokret prema Zapadu zahvaljujući *Washingtonskom sporazumu* o ekonomskoj normalizaciji između Beograda i Prištine. Međutim, ja imam neku vrstu rezerve i mislim da je to samo jedan blagi okret, ali ne i suštinski zaokret vanjske politike.

U svakom slučaju, vrlo se lako može desiti da već nakon predstojećih američkih predsjedničkih izbora i nekih drugih promjena taj zaokret mora biti nešto više izražen nego što je to sad i mislim da će se od Beograda očekivati jedna značajnija usklađenost prije svega vanjske politike sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU. To je nešto na čemu će EU inzistirati, imajući u vidu da je u prvoj polovici ove godine taj postotak usuglašenosti iznosio svega 48 posto što nije ono što treba biti odlika jednog kandidata koji pregovara o članstvu u EU. Mislim da je nužno bolje usuglašavanje vanjske politike Srbije s EU i značajniji zaokret ka zapadnoj hemisferi političkog utjecaja.

HR Stalno se govori o europskim vrijednostima. Kako ih Vi definirate?

To su vrijednosti liberalne demokracije, nadograđene međuetničkom tolerancijom i širim vrijednosnim sustavom na kojima se zasniva suvremena europska civilizacija. Veoma je značajno dubinski u društvu, dakle ne samo pukim usvajanjem europskog zakonodavstva, probati reformirati društvo, već da se ove vrijednosti dubinski usade u samo društvo i postanu dominantne. To su vrijednosti demokracije, vladavine prava, pune inkluzije, socijalne kohezije i ravnomjernog ekonomskog razvoja.

HR Gdje su prepreke da se te vrijednosti i usvoje dubinski u društvu i reguliraju društveni odnosi na temelju tih vrijednosti?

Čini mi se da su dva ključna problema. Prvo je proces zakašnjenja tranzicije koji kasni desetljeće ili desetljeće i pol u odnosu na države Srednje Europe i države našeg okruženja. A drugo su problemi vezani za ratno naslijeđe i sukobe na prostoru bivše Jugoslavije. To su dvije ključne prepreke za prihvaćanje europskih vrijednosti. Naravno, kako ti procesi budu odmicali i imali nekakav drugačiji epilog u odnosu na ovaj današnji možemo očekivati da te vrijednosti više zažive.

HR Najavljen je novi Ekonomski investicijski plan, vrijednosti 9 milijardi eura, za zemlje zapadnog Balkana. Vladavina zakona, eliminiranje korupcije, transparentni način izbora izvođača infrastrukturnih projekata su uvjeti za dobijanje ovih sredstava. Gdje je uzrok nemogućnosti da se postigne puna vladavina prava i umanjiti korupcija? Je li odgovornost na eliti ili je uzrok u prevladavajućoj političkoj kulturi?

Meni se čini da je odgovornost ravnomjerno raspoređena. Između političke kulture i dominantnih sfera javnosti koje diktiraju ono što rade političke elite. Jasno je pak da je Europska unija kroz ovakav investicijski okvir ukazala na pravac u kojem želi da se države u ovoj regiji kreću, da je vladavina prava i sve što sadrži poglavlje 23 i 24, borba protiv korupcije, organiziranog kriminala temelj na čemu će se zasnivati procjena napretka zemalja. To je nešto na čemu će EU istrajati i na neki način nastaviti onu davno započetu politiku uvjetovanja, a samim tim i odobravanja korištenja dijelova tog paketa koji je namijenjen za Srbiju i države zapadnog Balkana.

HR Kako će se raspoređivati sredstva?

Pomoć će ići u ključne infrastrukturne projekte koji će povezati zapadni Balkan sa Srednjom i Zapadnom Europom i s Mediteranom i koji će tu, uvjetno rečeno, crnu rupu povezati infrastrukturno s ostalom Europom.

HR Rekli ste da uzroci ratova u bivšoj SFRJ nisu bili ekonomski. U kojoj mjeri ekonomska pomoć može omogućiti da dođe do boljih odnosa između država?

Ona može samo u nekoj mjeri pridonijeti, ali ne i suštinski riješiti te probleme. Prije svega je ključna dobra volja političkih elita s jedne strane, a s druge spremnost društava da to prihvate. Ekonomski procesi mogu unaprijediti klimu u kojoj će se ti problemi rješavati ali ekonomija sama po sebi, na žalost nisam siguran da će riješiti te nagomilane probleme. Dakle, prije svega dobra volja političkih elita, a s druge strane mogućnost apsorpcije toga od strane ovdašnjih društava.

HR Da se vratimo na manjinska pitanja. Postoje određeni projekti, kao što je formiranje Hrvatskog školskog centra u Subotici, čija se realizacija stalno otežava i umjesto da se riješi postavljaju se uvijek nove administrativne ili političke prepreke. Zašto se to radi kada bi to u međusobnim odnosima bio jedan problem manje?

Reguliranje takvih pitanja bi svakako pridonijelo suštinskom kvalitetu položaja hrvatske zajednice u Srbiji i sve te administrativne probleme treba što prije riješiti. Boljka je to čitavog društva i birokratske barijere su svugdje prisutne. S druge strane, ukoliko Srbija želi da status Srba u Hrvatskoj bude unaprijeđen, svaki dobar akt prema hrvatskoj zajednici u Srbiji će svakako biti korak i k tom cilju. Tu se treba vidjeti uzročna veza koja postoji.

HR U Srbiji se malo zna i govori o manjinskim pravima i njihovom (ne)ostvarivanju, kao da se unaprijeđenje njihovog statusa ne prepoznaje kao nešto što doprinosi cijelom društvu kao i poboljšanju odnosa s njihovim matičnim državama?

Vrlo malo se govori, čak i uvjetno rečeno građanski mediji jako rijetko izvještavaju o problemima manjina i općenito postoji neka vrsta nezainteresiranosti za manjinska pitanja. Obično se toga sjetimo kada izađe izvještaj o napretku i kada vidimo koliko se to pitanje aktualizira ili ne. To se vrti oko toga. S druge strane, neki prodor mora postojati i krenuti se naprijed jer puno stojimo u mjestu.

HR Tko treba raditi na pomirenju: oni koji su bili u antiratnim pokretima i koji su zagovarali mir ili možda oni koji su i sudjelovali u konfliktima i u to ratno vrijeme zagovarali sukob?

Civilno društvo je, kada je u pitanju proces pomirenja u našem dijelu Europu, mislim na Igmansku inicijativu, dalo mnoge značajne poticaje i smjernice u kom pravcu bi trebali ići naši državni odnosi. Međutim, mislim da to ipak mora ići dublje kroz sama društva i da i političke elite i sama društva u suštini pomirenje trebaju shvatiti kao način poboljšanja vlastitog položaja, odnosno rješavanja opterećenja tog naslijeđa. Mislim da to mora ići mnogo dublje nego što to u ovom trenutku ide.

HR Na kome je odgovornost da potakne te procese?

Političke elite prije svega, zatim sustav obrazovanja koji mora biti rasterećen elemenata koji upućuju na diskriminaciju i na te loše stereotipne slike o susjedstvu, zatim mediji koji imaju značajnu odgovornost da sa što manje senzacionalizma, a sa što više objektivnog pristupa ukazuju na ono što se događa. Kada pogledate medijsku sliku u ovom našem dijelu Europe, obično mediji prenose manje-više samo ono loše što se dešava u našem susjedstvu, a rijetko gdje se može, osim u medijima nedominantnih etničkih zajednica ili nekim regionalnim medijima, vidjeti da se i nešto pozitivno dešava s druge strane granice. Mislim da je to ono na čemu se suštinski treba raditi kako bi se percepcija susjedstva mijenjala, a tu su mediji jedan od ključnih faktora.

Diskriminacija, govor mržnje i zločini iz mržnje nad Hrvatima u Srbiji – koncepti i izazovi

Hrvati – dvostruka manjina

Pripadnici manjinskih, odnosno etnokulturoloških skupina suočavaju se s raznim vidovima diskriminacije. Važno je ukazati da se i građani koji su na određenom teritoriju u većini mogu suočiti sa sličnim vidovima diskriminacije. Međutim, pripadnici manjinskih skupina upravo zbog svojih specifičnosti kao što su nacionalna pripadnost, jezik, kultura ili religija mogu doživljavati diskriminaciju na osnovu svojih osobenosti. Za razliku od drugih građana, pripadnici manjinskih skupina upravo bivaju targetirani zbog svojih etnokulturoloških osobenosti ili svoje identifikacije s određenom skupinom.

Dvostruki osnov diskriminacije

Kada je u pitanju diskriminacija spram manjinskih skupina, onda je važno razlikovati nekoliko vidova diskriminatornog ponašanja. Diskriminacija se može odvijati u jednoj domeni, ali jedan vid diskriminatornog ponašanja može prouzročiti drugi i tako sve dalje, što može dovesti do eskalacije s teškim ili tragičnim ishodima. Sami pripadnici manjina koji se često suočavaju s diskriminacijom teško mogu odrediti o kom vidu diskriminacije se radi, iz tog razloga a radi adekvatnijeg djelovanja u kriznim situacijama važno je definirati što je to diskriminacija i koji su vidovi diskriminatornog ponašanja.

Diskriminaciju nacionalnih manjina možemo definirati na sljedeći način: Diskriminacija nacionalnih manjina je svako neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja, čiji je cilj ili posljedica da se nekoj osobi ili grupi osoba onemoguću ostvarivanje prava i sloboda zbog njihove pripadnosti određenoj nacionalnoj manjini.

Brojna istraživanja pokazala su da nacionalna ili etnička pripadnost ostaju jednim od glavnih generatora koje određene skupine koriste kao opravdanje da bi vršile diskriminaciju. Istovremeno, diskriminacija manjinskih skupina ne mora biti isključivo vezana za njihovu etničku pripadnost ili samoidentifikaciju; ona se može zasnivati i na drugim identitetskim komponentama kao što su recimo jezik, kultura, religija. Ako, na primjer, uzmemo Hrvate u Srbiji koji su možemo reći dvostruka manjina i u etnokulturološkom kontekstu i u religijskom kontekstu, onda se diskriminacija ne mora nužno vezivati samo za njihovu etničku pripadnost, ona se često vezuje i za religiju i vjerske prakse.

Antihrvatski sentiment

Hrvati u Srbiji su u formalno pravnome kontekstu nova nacionalna manjina, koja svoja zakonski garantirana prava uživa tek od 2002. godine. Na ovaj segment važno je uvijek vratiti se, jer određeni izazovi i problemi s kojima se Hrvati u Srbiji suočavaju kao posljedicom ratova iz 90-ih godina prošloga stoljeća, posto-

je i danas. Dio problema jeste zapravo naslijeđen. Ovdje prvenstveno mislimo na sustavnu diskriminaciju hrvatskoga naroda koja je postojala i nastavlja postojati i u suvremenom srbijanskom društvu zbog visokog antihrvatskog sentimenta. Antihrvatski sentiment ostao je povodom i dalje visokoga stupnja govora mržnje i različitih zločina koji su se dešavali spram pripadnika hrvatske nacionalne manjine. Ovakva društvena devijacija nikada do kraja nije iskorijenjena, a jednostavno rečeno: nije postojala niti zainteresiranost nadležnih institucija za prestanak ovakvih praksi. Ovakvo stanje potvrdila su brojna istraživanja kako domaćih eksperata u Srbiji, ali i međunarodnih institucija koje se bave pravima i položajem nacionalnih manjina. Jedno od važnijih istraživanja izvršila je beogradska sociologinja Marija Radoman 2016. godine prema kojem se Hrvati uz Albance i Bošnjake smatraju za najveće državne neprijatelje, nepouzdanе, nedruželjubive i one koji odudaraju od društva.

Prednjači govor mržnje

Sami procesi diskriminacije i nasilja nad Hrvatima mogu se razvrstati u nekoliko krupnijih područja. Dok su se određene situacije dešavale nad pojedincima uz veću ili manju potporu države i koji ne moraju nužno trajati u duljem razdoblju, druge je poduzimala sama država i oni se dešavaju kroz dulje vremenske procese potpomognuti materijalnim resursima i kapacitetima. Iako se najveći broj diskriminatornih postupaka pojavljivao u Vojvodini kao teritoriju s najvećom koncentracijom hrvatskoga življa, oni su se znali dešavati i u drugim dijelovima Srbije. Istodobno, ni sami najviši dužnosnici hrvatske zajednice nisu bili izuzeti od govora mržnje, poticanja na nasilje, pozivanja na linč itd. Dakako, najviše prednjači govor mržnje koji se, osim u medijima, redovito koristi na društvenim mrežama ali i u javnosti bez ozbiljnijih reperkusija po one koji se njime služe i bez odgovarajuće zaštite i zadovoljštine za žrtve.

Pri tome podatke ne treba promatrati isključivo na način da određeno područje diskriminacije znači da se u društvenome kontekstu jedino ona događa ili da se diskriminatorne radnje isključivo manifestiraju kroz određeni segment. Postoji različita povezanost oblika diskriminacije koji se intersektorski poklapaju. Kontinuirano korištenje govora mržnje i njegovo nepravovremeno sankcioniranje nužno dovodi do pojave zločina iz mržnje, teškog fizičkog i psihičkog nasilja nad žrtvom, a u kontekstu zajednice dovodi do povećanoga straha, povlačenja u izolaciju i u konačnici odbacivanja identificiranja s hrvatskom zajednicom.

Darko Baštovanović
međunarodni tajnik i predsjednik
Povjerenstva za praćenje povreda manjinskih prava HNV-a

Znanstveni kolokvij ZKVH-a o stogodišnjici osnivačke skupštine Bunjevačko-šokačke stranke

Poučna iskustva iz političke povijesti

»**S**to godina osnivačke skupštine Bunjevačko šokačke stranke« (10. listopada 1920.), naziv je 65. znanstvenog kolokvija Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, koji je, budući da je riječ o temi vezanoj uz političko organiziranje i djelovanje ovdašnjih Hrvata, ovog puta održan u Domu DSHV-a, i to u srijedu, 14. listopada. Predavač je bio master povjesničar **Vladimir Nimčević** (1991.), a predavanje je plod njegovih višemjesečnih istraživanja u arhivima u Subotici, Novom Sadu, Beogradu i Zagrebu.

»Kao posljedica šestosiječanjske diktature 1929. godine, većina dokumenata i materijalnih tragova o djelovanju Bunjevačko-šokačke stranke u većini su izgubljeni ili se ne nalaze na jednom mjestu, a pripovijest o prvoj samostalnoj hrvatskoj političkoj stranci u Bačkoj, Vladimir Nimčević je sastavio rekonstruirajući

bespredmetna. To su im osporavali iz krugova Narodne radikalne stranke koji su se ponašali 'imperijalistički' i koji su Bunjevce doživljavali kao jedan segment u vojvođanskom kulturološkom i višenacionalnom mozaiku i za njih oni nisu bili ni politički ni nacionalni subjektivitet već neka masa koja se treba utopiti u većinu«, rekao je Vladimir Nimčević.

Koncem 1924. godine dolazi do podjele unutar stranke na svjetovno i duhovno krilo – svjetovno je opstalo kao BŠS, a duhovno je postalo Vojvođanska pučka stranka. Nakon loših izbornih rezultata 1925. predstavnici BŠS-a uviđaju da ne mogu sami postići uspjeh na izborima, te 1926. godine prilaze Hrvatskoj seljačkoj stranci. Prema riječima Nimčevića, to je zapravo neki prirodan proces koji je tipičan i za kasnija razdoblja, kada se manje stranke utapaju u veće sa sličnim stavovima i ciljevima.

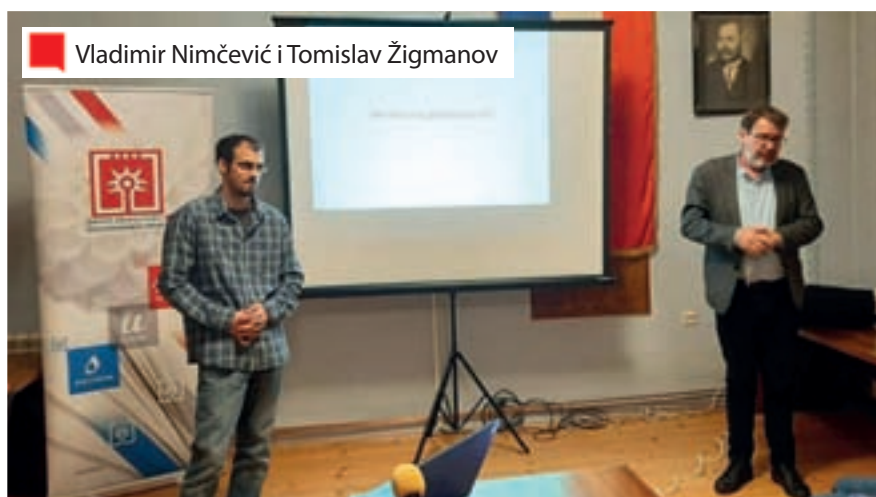
»BŠS, kao hrvatska, autonomistička i socijalna stranka koja se zalagala za socijalne interese radnika i seljaka, pamti se kao neka faza pred otvorenu hrvatsku akciju u Vojvodini, mada je u sebi imala jake hrvatske elemente, oni su sebe nazivali Vojvođanska hrvatska stranka. Na prvim izborima ostvaren je uspjeh, na drugim nakon tri godine (1923.) rezultat je relativno slabiji, a nakon pet godina gotovo nikakav, te BŠS poslije 1925. postaje izvanparlamentarna oporba i tako više nema utjecaja na donošenje važnih odluka«, istaknuo je Nimčević.

Ravnatelj ZKVH-a i predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov ovom je prigodom istaknuo kako je utapanje Bunjevačko-šokačke stranke na zboru u Somboru 1926. godine u HSS bio zapravo prirodan slijed kada su u pitanju naci-

onalno-identitetski okvir i prostor.

»Ova je stranka išla s lokalnim imenima ovdašnjih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca kako bi lakše doprla do ovdašnjeg hrvatskoga puka koji svoj identitet nisu smatrali upitnim, ali je zbog slabog poznavanja povijesti, zbog neistraženosti, manjkavosti kada je u pitanju naša kultura sjećanja, i ova stranka bila predmetom različitih manipulativnih interpretacija. Osporavao se njen hrvatski karakter, osporavala se njezina osjetljivost za socijalna pitanja, njezin klerikalizam je negativno tumačen na način da se htjelo previše utjecaja crkve u javni život, a to nije bila istina. U svakom slučaju, povijest političkog djelovanja Hrvata u Subotici, Bačkoj, Vojvodini, Srbiji, iskustvo i način na koji je Bunjevačko-šokačka stranka u tim prvim godinama nakon I. svjetskog rata pokušala djelovati, mogu i za nas danas biti od važnosti – agitacija, zborovi, zajedničko djelovanje kulture, politike i crkve, dosljedno zalaganje za boljitak naroda kojeg predstavlja. Poučno je iskustvo odsustva jedinstva, jačeg državnog upljeva i neostvarivanje rezultata, što smo i mi nažalost znali u novijoj povijesti iskušavati«, rekao je Žigmanov.

I. P. S.

podatke iz novinskih napisa, iz biografija ljudi koji su vodili tu stranku te iz dosadašnjih napisa naših prvaka«, rekao je u svom uvodnom izlaganju domaćin kolokvija, ravnatelj ZKVH-a i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Budući da smo o stogodišnjici osnutka Bunjevačko-šokačke stranke (15. rujna 1920. u Subotici) već pisali u našem tjedniku u broju od 18. rujna ove godine, navest ćemo, tj. ponoviti, najvažnije godine i podatke koji se tiču šestogodišnjeg djelovanja ove prve samostalne političke organizacije bačkih Hrvata, a koje je na spomenutom kolokviju iznio njegov predavač.

»Društveno i političko organiziranje ovdašnjih Hrvata započinje u siječnju 1919., a nakon godinu dana osnovani su Bunjevačko-šokačka stranka, Prosvjetno društvo *Neven* i Zemljoradnička zadruga. Inicijator udruživanja Bunjevaca i Šokaca bio je biskup **Lajčo Budanović**, a uz političku organizaciju vezuju se sljedeća imena: svećenici **Blaško Rajić** i **Ivan Evetović** te svjetovne osobe braća **Mirko** i **Ivan Ivković Ivandekić**, **Matija Išpanović**, **Mijo Mandić**, **Time Vojnić Tunić**, **Ivan Vojnić Tunić** i dr. Članovi ove stranke su nastupali javno s idejom da su Bunjevci i Šokci Hrvati i za njih su pitanja bunjevačkog i šokačkog identiteta bila

Hrvatsko-ugarska nagodba

»Prve napukline u hrvatsko-ugarskim odnosima pojavile su se na Požunskom saboru 1708. godine, kada su Mađari izglasovali zakon po kojemu hrvatski propisi ne mogu biti u suprotnosti s mađarskim zakonima (kralj ovaj zakon nije potvrdio). Samo četiri godine kasnije je zagrebački biskup grof **Imre Eszterházy** u svoju palaču pozvao hrvatske sabornike te su usvojili tzv. Hrvatsku pragmatičku sankciju, kojom je Habsburškoj monarhiji priznato pravo nasljeđivanja hrvatskoga kraljevskog prijestolja i ženskoj lozi dinastije«, piše **Vladislav Heka** u svojoj knjizi *Osam stoljeća Hrvatsko-ugarske državne zajednice*. Zahvaljujući ovoj odluci **Marija Terezija** je postala i hrvatska kraljica, koja je 1745. obnovila Virovitičku, Požešku i Srijemsku županiju (izuzeti iz Vojne krajine), koje je podvrgnula pod hrvatskog bana i sabor. Nakon razdoblja apsolutizma je 1790. obnovljen ustavni život, te je u ugarskom saboru

Zgrada prvog zajedničkog parlamenta

počeo javnopravni prijem između Hrvata i Mađara; vodio se oko pripadnosti navedene tri županije, pitanja statusa Rijeke, davanja prava protestantima u Hrvatskoj, oko službene uporabe mađarskog jezika u Hrvatskoj. Za vijeme građanske revolucije došlo je i do vojnih sukoba, nakon što je ban **Jelačić** krenuo vojno ugušiti mađarski ustanak u sukobu s Austrijom. Trebamo reći da je u mađarskoj domobranskoj vojsci (honvéd hadsereg) bilo dosta Hrvata, jedan od njih je bio i general **Károly Knežich** (**Karlo Knezić**, rođen u Velikom Grdevcu, Bjelovarsko-bilogorska županija), koji je pogubljen s ostalih dvanaest visokih mađarskih časnika u Aradu. **Bachov** apsolutizam nakon slamanja revolucije ponovo je približio dva naroda, jer ono što su Mađari dobili za kaznu, Hrvati su dobili za »nagradu«. Poslije Austro-ugarske nagodbe, logičan slijed bio je i uređenje međusobnih odnosa Hrvata i Mađara.

Bitniji dijelovi nagodbe

Tijekom 1886. godine došlo je do Hrvatsko-ugarske nagodbe, kada su oba Sabora taj najvažniji državopravni akt ratificirali. To je svakako bilo kompromisno rješenje (riječ je danas skoro svakodnevno u uporabi u političkoj praksi). Naravno, i car i kralj

Franjo Josip je trebao prihvatiti tekst nagodbe. Austrijanci su imali primjedbu na status Dalmacije, budući da su dio te pokrajine smatrali svojim posjedom. Tako imamo dvije verzije teksta: mađarska verzija za Hrvatsku rabi naziv »Hrvatska, Slavonija i Dalmacija«, dok se u hrvatskom tekstu koristi naziv »kraljevina Dalmacija, Hrvatska i Slavonija« odnosno »Trojedna Kraljevina Dalmacija, Hrvatska i Slavonija«. Očito je razlika i u redoslijedu nabiranja: kod mađarskog teksta Dalmacija je treća, u hrvatskoj verziji je prva. Razlika je i u tome da mađarski tekst za Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju ne koristi naziv »kraljevina« nego ih naziva »országok«, danas bismo rekli države (zemlje). Primjerice, današnja samostalna Hrvatska se zove Horvátország. Ono bitno je da je Slavonija (tri županije: Virovitička, Požeška i Srijemska) priznata kao dio Trojedne kraljevine, u kojoj je »službeni jezik hrvatski toli u zakonodavstvu, koli u sudstvu i upravi« (članak 56). Isto tako prihvaćeno je »izuzeće grada i kotara riečkoga, koji grad, luka i kotar sačinjavaju posebno sa ugarskom krunom spojeno tijelo« (članak 66., preporučam da oni koji se više interesiraju za ovu temu pročitaju knjigu L. Heke u kojoj on posebno analizira baš Nagodbu!). Bitan dio nagodbe je bio i sjednica zajedničkog parlamenta.

Prva zajednička sjednica

Prva zajednička sjednica je održana 24. studenog 1886. I na njoj su se nakon dva desetljeća pojavili i zastupnici iz Trojedne kraljevine. Kad su ušli u sabornicu, dočekali su ih mađarske kolege, koji su ih, ustajući sa svojih mjesta pozdravili dugotrajnim pljeskom i povicima »éljen« (živio). **Anton Vukanović** je nazočno pozdravio na hrvatskom jeziku (službenome i u zajedničkom parlamentu). **Josip Žuvić** je u svom govoru na mađarskom jeziku rekao: »Volio bih da nikada ne prestane zajednica između ova dva naroda, utemeljena na složnome djelovanju radi ostvarivanja zajedničkih interesa«. Na ovoj sjednici prisustvovalo je 265 zastupnika. U svim ovim događajima ključnu ulogu odigrali su **Ferenc Deák** i premijer **Gyula Andrássy**. Zagrebačka gradska skupština obojicu je proglasila počasnim građanima hrvatske prijestolnice. Dalje je sve povijest: u Hrvatskoj su prevladale pro-jugoslavenske struje i Hrvatska je 1918. raskinula sve državne odnose s Mađarskom i pridružuje se novoformiranoj kraljevini SHS. Epilog te odluke na koncu poslije krvavih borbi: Hrvatska je samostalna država članica EU. U mađarskom parlamentu 2018. održana je konferencija povodom 150 godina Ugarsko-hrvatske nagodbe, na kojoj je bio nazočan i predsjednik Sabora **Gordan Jandroković**. Upravo ovih dana u Zagrebu se od 22. rujna do 22. studenoga održava izložba pod nazivom: »Ars et virtus Hrvatska-Mađarska, 800 godina zajedničke kulturne baštine« u organizaciji Galerije *Klovičevi dvori* i Mađarskog nacionalnog muzeja (Magyar nemzeti múzeum) u kojem će izložba biti prikazana od 16. prosinca 2020. do 15. ožujka 2021. Izložba ima i virtualni dio, koji se može pogledati na internetu. Ovaj naš kratki feljton je skromni doprinos događajima od osam stoljeća i nadamo se da će se intenzivnija suradnja nastaviti.

Predsjednik Skupštine grada primio izaslanstvo Caritasa Subotičke biskupije

Daljnja potpora humanitarnoj organizaciji

Predsjednik Skupštine grada Subotice **Bálint Pásztor** primio je 13. listopada izaslanstvo Caritasa Subotičke biskupije, predsjednika upravnog odbora vlč. **Csabu Paskó**a i ravnatelja **Gábora Rica**.

Za Grad Suboticu rad ove civilne organizacije iznimno je važan, zbog čega će se njezin rad i nadalje podupirati, navodi se u priopćenju sa sastanka.

Caritas je najveća svjetska humanitarna organizacija Rimokatoličke crkve koja svoju djelatnost od 2004. godine obavlja na području Vojvodine, pa tako i u Subotici. Svestrana socijalna djelatnost Caritasa u Subotici financira se putem godišnje potpore grada, međunarodnih fondacija i putem projekata.

Ova civilna organizacija svoju blagoslovljenu djelatnost obavlja u više vojvođanskih mjesta gdje se od strane lokalnih samouprava percipira kao partner. Osim pružanja usluge kućne njege usamljenim ljudima na margini društva, a koji nisu obuhvaćeni mrežom socijalne skrbi, Caritas prednjači i u realizaciji drugih projekata poput otvaranja servisa za bicikle i upravljanja radom zanatske pekare-kafića koji će uskoro biti otvoren u prostorijama bivšeg kina *Zvijezda* čime će ponuda grada biti obogaćena. Naime, načelo kojim se rad Caritasa rukovodi jeste »Ljudima ne treba davati ribu nego ih treba naučiti loviti«, što znači da pojavu socijalnih problema treba rješavati, a prije svega spriječiti.

Ova civilna organizacija također raspolaže licencama koje joj daju ovlasti upravljanja radom drugih organizacija koje uspješno obavljaju svoje zadaće poput profesionalnog upravljanja pružanjem usluge seoskog domaćina.

H. R.

Temeljem članka 63. a Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 98/2013 – odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – dr. zakon i 9/2020) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju međuobjekta za privremeno skladištenje sporednih proizvoda životinjskog porijekla na k. p. br. 7038 K. O. Čantavir za potrebe urbanističko-arhitektonske razrade lokacije (naručilac projekta Grad Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 30. listopada do 5. studenoga 2020. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 30. listopada do 5. studenoga 2020. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 500 dinara.

Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 500 dinara.

Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 350 dinara.

Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 350 dinara.

Goran Vuković, nastavnik zrakoplovnog jedriličarstva, član Aero kluba *Ivan Sarić* u Subotici

Tri i pol desetljeća leti let slobode

Na prostoru nekadašnje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca '20-ih godina prošloga stoljeća formirano je više aero klubova (Novi Sad, Sombor, Zrenjanin, Srijemska Mitrovica, Kikinda, Pančevo, Vršac itd.), a subotički Aero klub *Ivan Sarić* osnovan je 1923. Tijekom II. svjetskog rata došlo je do zastoja letачkih aktivnosti, dok je modelarska sekcija i tada bila aktivna i imala zapažene rezultate, a od 1945. ovaj klub nastavlja s redovitim radom i razvojem. Njegove sekcije realiziraju se na Aerodromu *Subotica* na Čantavirskom putu, a priču o radu kluba (sjedište u Ulici Matije Gupca 7 u Subotici) te svom gotovo 40-ogodišnjem članstvu u njemu prenosi nam jedriličar i nastavnik zrakoplovnog jedriličarstva **Goran Vuković**.

Od modelara do pilota

Goran Vuković je član Aero kluba *Ivan Sarić* od 1982., odnosno od svoje 12. godine. Priča je počela tako što je kao dječak, kao i velika većina njegovih vršnjaka, kupovao plastične maketice i slagao ih u svoju vitrinu. Činio je to do trenutka kada u nju već više nije mogao stati nijedan modelčić, pa se izgubio i smisao daljnje kupovine. No, postojala je želja da se priča nastavi, ali na drukčiji način.

»Moj otac, koji se kao dijete bavio modelarstvom, odveo me je u modelarsku sekciju Aero kluba. To mi se sviđalo, iako se u prvoj godini baš nisam proslavio. Napravio sam jedrilicu, a da bi bila što ljepša i sjajnija, što sam vidio na slobodnoletećim jedrilicama mojih starijih kolega koji su im lakirali krila, uradio sam isto to. Međutim, nisam znao da ta tehnologija iziskuje malo više znanja. Neujednačeno sam prelakirao krila svoje jedrilice, koja je tako na jednu stranu postala teža i na mom prvom natjecanju pri prvom povlačenju ja slomim moju jedrilicu i tu završim sa svojim sudjelovanjem«, prisjeća se Vuković.

Nakon tog neuspjeha nastavnik modelarstva **Sándor Koszorú** mu je predložio da pravi kružnokomandirane modele aviona i u tom pravcu modelarstva Goran je ostvario veoma lijepe rezultate. Za vrijeme SFRJ dva puta je bio državni prvak, potom dva puta prvak Vojvodine, a kao dijete u klasi pionira sportaša Grada Subotice bio je treći. Sve to trajalo je do neke '85. kada je Aero klub raspisao natječaj za padobrance i pilote jedrilica i Goran se odlučio prijaviti na ovaj drugi.

»To je bilo veoma ozbiljno, teorijska nastava je trajala oko četiri i pol mjeseca i nisi smio imati više od tri izostanka, jer si u protivnom gubio pravo na dalje pohađanje. Bilo je devet predmeta i svi su se polagali. Ubrzo nakon toga počela je i 14-odnevna praktična obuka nas 19-ero polaznika (ja sam bio najmlađi), tijekom koje smo naučili samostalno polijetanje i slijetanje te obavljanje

komunikacije radio vezom sa zemljom. Tu je i jedrenje, gdje se nauči otići s jedrilicom i zadržati se u toplom zraku. U obuci sam dobijao zadatke koje trebam ispuniti, npr. od momenta kada se s jedrilicom otkačim od aviona da ostvarim visinu od tisuću metara, to je bila jedna značka, potom da ostanem gore sat vremena, to je druga značka, treća je da ostanem tri sata, pa potom pet sati da ostanem u zraku sam. Kada sam to uspio, ostvario sam pravo da sjednem u jednosjed (do tada sam bio u jedrilici dvosjedu koja služi za obuku)«, objašnjava Goran kako je tekla njegova obuka za jedriličara.

Nakon nje, dobio je jedrilicu *Vuk T* i kada je leteći u njoj nakupio više sati, '88. godine su ga nastavnik **Ivan Hegediš** i **Marija Letić** spremili da napravi svoj prvi prelet, što je, kako ističe, kruna jedriličarstva i nešto najljepše u njegovom letenju jedrilicom.

»Dobio sam zadatak da preletim od Subotice, da me povuče avion, da se otkačim, nađem topao zračni stup (termički stup čiji je rezultat bijeli oblak u obliku pjene i do kojeg se treba popeti i nastaviti tom visinom jedriti), da popnem maksimalnu visinu, krenem za Novi Sad i sletim na novosadski aerodrom. Od tada počinje ona lijepa strana jedriličarstva kada sam počeo ići na natjecanja i dobio jedrilicu s boljim performansama. Bio sam peti na državnom prvenstvu SRJ 1997. godine, što je bio moj najbolji rezultat u jedriličarstvu, ušao u reprezentaciju SRJ i bili smo ekipno drugi te godine, **Milan Rapajić** i ja.«

U međuvremenu, Goran Vuković se u okviru Aero kluba *Ivan Sarić* školovao za nastavnika zrakoplovnog jedriličarstva. Od toga se, kaže, nažalost na ovim našim prostorima ne može živjeti, ali on voli ovaj posao, koji, dodaje, nije nimalo lak, jer ponekad sjedi osam sati (po četiri sata prije i poslije podne) u zadnjoj kabini, i to ne na udobnom sjedalu već na spužvi. Do sada je obučio između 60 i 70 učenika, tj. pilota jedrilice, od kojih su neki s uspjehom došli do dozvole, a neki su poslije toga odustali budući da za jedriličarstvo, napominje, treba dosta vremena, a u posljednje vrijeme i novca.

Projekt Fenix

Budući da neki Goranovi poznanici nisu znali da se bavim letenjem, neki čak ni to da Subotica ima aerodrom, kao i zbog želje da radi kao profesionalni nastavnik jedriličarstva, odlučio je osmisлити priču za širu narodnu masu o aerodromu, letjelicama i letenju. Ona je, u vidu projekta, nazvana *Fenix*.

»Putem *Fenixa* krenuo sam u ostvarivanje kontakta, prvo s osnovnim školama, a potom s predškolskim ustanovama, srednjim te visokim školama. Taj projekt uključuje više programa. Jedan se odnosi na natjecaje, gdje sam dva puta godišnje (u zimu

* Najveća visina na kojoj je Goran bio s jedrilicom je 2,5 tisuće metara, a maksimum koji je postignut u ovim našim uvjetima je 3 tisuće metara.

* U jedriličarstvu se padobran nosi čisto preventivno i za ovih 35 godina Goranu je služio samo kao naslon.

* Padobranstvo je među mladima najatraktivniji zrakoplovni sport, sljedeće je motorno letenje, tj. letenje avionom, a za zrakoplovnim jedriličarstvom, iako se naziva kraljicom zrakoplovnih sportova, nema puno zanimanja. Danas je, prema njegovim riječima, primjerice u *Lutthansi* jedno od pisanih pravila da ne prima zainteresirane u sastav prometnih pilota ako nemaju jedriličarsku dozvolu. »U jedriličarstvu se nauči letjeti s nečim što nema motor, u smislu da pilot održava letjelicu u zraku balansirajući prirodnim silama. Tako kada nastane izvanredna situacija s velikim ili malim avionom, nema onog pitanja kada stane motor – a što sad?, već se automatski iskoristi iskustvo stečeno letenjem jedrilicom. To je, primjerice, čuveno slijetanje putničkog aviona na newyoršku rijeku Hudson 2009. godine nakon ozbiljnog kvara na oba motora, kada su, zahvaljujući pilotu, inače bivšem jedriličaru, svi putnici i članovi posade prošli neozlijeđeno«, kaže Vuković.

* U Vojvodini danas, osim u Subotici, jedriličarsku školu ima još samo Aero klub u Srijemskoj Mitrovici, a što se tiče ostatka Srbije, u Smederevskoj Palanki, Trsteniku i Kruševcu.

i proljeće) raspisivao likovni, te tehnički natječaj. Tu su, u okviru manifestacije *Sarićev vikend*, djeca iz modelarskog kluba subotom dolazila na Aerodrom i natjecala se u tehničkim disciplinama. Sljedeći dan je održana izložba letaćkih sredstava kao i likovnih radova odabranih od stručnih osoba. To se održavalo u lipnju, nakon završetka školske godine, a potom sam najbolje sudionike natječaja za nagradu vodio u Muzej zrakoplovstva u Zračnoj luci *Nikola Tesla*. Kasnije smo uveli da za nagradu djeca lete avionom. Drugi program suradnje s osnovnim školama je izlet na subotički Aerodrom, gdje učenici provedu 4-5 sati, kada mogu ući u avion, jedrilicu, te saznati kako se njima upravlja. Trenutno smo zbog epidemiološke situacije stali s ovim aktivnostima«, kaže Vuković.

Ponude za ljubitelje visina

Aero klub *Ivan Sarić*, osim za svoje članove, tu je i za sve ostale ljubitelje letenja i visina, koji ih barem na kratko mogu doživjeti putem ponuda koje im ovaj klub nudi.

»Nudimo informativni let koji traje 6-7 minuta i staje 10 eura. Za to imamo vitlo (snažan kamionski motor koji na sebi ima dva bubnja čelične sajle duge 1.200 m), koje se parkira na jedan kraj

aerodroma, a jedrilica s dvosjedom se izvuče na drugi kraj. Potom automobil zakači sajlu, izvuče je do jedrilice, zakači se za jedrilicu, operater na vitlu da gas, bubanj počinje namotavati sajlu i privlači jedrilicu prema sebi. Kako jedrilica ima brzinu, pilot upravlja njom i odlazi gore na visinu od 250-300 metara. Tu otkači sajlu koja s padobrančićem padne na pistu, gdje opet dođe auto, izvuče do mjesta gdje će jedrilica sletjeti, a jedrilica leti slobode iznad aerodroma. Potom tu je tzv. panoramski let avionom (60 eura za tri osobe u trajanju od oko 20 min), gdje se polijeće s aerodroma, ode na Palić, napravi jedan krug nad njim, potom nad gradom i nazad do aerodroma. U ponudi je još i tandem skok (200 eura), gdje se skače siskusnim tandem padobrancem koji je obučen specijalno za to. Ide se na visinu od tri tisuće metara iznad aerodroma s koje se već može vidjeti zakrivljenje Zemljine kugle. Dvoje su zakačeni za jedan padobran, iza vas je padobranac. Za ovo je potrebna mala priprema u smislu kako se treba ponašati u nekim pozicijama. Bez obzira na visoku cijenu, za ovo ima puno interesenata (dolaze iz Beograda, Novog Sada...) i ima kada padobranac cijeli dan skače samo tandem skok«, navodi Goran Vuković.

I. Petrekanić Sič

Ivana Vilim, reprezentativka Srbije u biciklizmu

Dvostruka državna prvakinja

Dvadesetjednogodišnja **Ivana Vilim** prva je somborska biciklistkinja s dvostrukom titulom prvaka države u seniorskoj konkurenciji. Uz posvećenost sportu Ivana ne zanemaruje ni obveze na fakultetu, pa je prve dvije godine studija završila s prosjekom iznad devet. Sportskih sklonosti imaju i Ivanina braća **Ivan** (16) i **Matej** (14). Majka **Silvija** i otac **Zdenko** najveća su im potpora i najodaniji financijeri.

Sportaši od školskih dana

Najveće uspjehe u sportu za sada bilježi Ivana. Seniorska je reprezentativka Srbije u biciklizmu, a dobri poznavatelji ovoga sporta predviđaju joj vrlo lijepu budućnost. Članica je *S-tima* iz Sombora, trenutačno jednog od najboljih biciklističkih klubova u Srbiji. Na nedavno održanom Prvenstvu Srbije u Kraljevu natjecatelji njezinog kluba osvojili su šest medalja, od kojih su čak pet najsajnije. Najuvjerljivija u konkurenciji seniorki bila je upravo Ivana Vilim. Pobjedom u Kraljevu postala je prva somborska biciklistkinja s dvostrukom titulom prvaka u seniorskoj konkurenciji. Jednako je uspješna i na osobnom planu. Studentica je treće godine medicine na sveučilištu u Novom Sadu. Bez obzira na brojne obveze u sportu, u prve dvije godine studija medicine prosjek ocjena joj je viši od devet. Ponosni roditelji napominju da je za sve ovo zaslužan kućni odgoj.

»Svoju djecu, za razliku od mnogih današnjih roditelja, nismo odgajali pod staklenim zvonom. Odmalena smo ih nastojali pripremiti za život, koji ih zasigurno neće maziti. Od djetinjstva smo ih učili što su njihova prava, ali smo im stavljali do znanja da, ukoliko se žele pozivati na njih, moraju imati i neke obveze i redovito ih izvršavati. Na našu veliku radost, svo troje su takav način života bespogovorno prihvatili. Sada imaju fantastične

radne navike i mislim da upravo stoga i postižu ovako lijepe rezultate«, kaže otac Zdenko.

A kako je sve počelo, ispričale su nam pripadnice ljepšeg dijela obitelji.

»Prije početaka u biciklizmu trenirala sam plivanje, moj tadašnji trener usporedio je trenirao i biciklizam. Tih godina je osnovan i moj biciklistički klub. Na inicijativu dvojice trenera na hipodromu su organizirane utrke za djecu školske dobi i to je bila biciklistička liga *Školarac*. Sudjelovala sam na utrkama od 5. do 8. razreda. Tada je važilo pravilo da se najboljih troje u svakoj kategoriji plasira na državno prvenstvo. Plasirala sam se, pa sam pobijedila i tamo. No, sve dvojbe sam riješila i za ovaj sport sam se definitivno opredijelila tek skoro godinu dana nakon te pobjede. Sve je za mene bilo novo i zanimljivo. Do tada se s ovim sportom nisam susretala, a imam dojam da ogromna većina ljubitelja sporta prema biciklizmu ni danas apsolutno nemaju afiniteta«, kaže Ivana.

»Ivana se potpuno isprofilirala. I sama je shvatila da u sportu danas nema velikih uspjeha ukoliko mu nisi stopostotno posvećen. Prošlo je vrijeme svestranosti. Prije nekoliko godina oprobala se i u triatlonu, pa je i u tom sportu nekoliko puta bila državni prvak u svojoj dobnoj kategoriji. Nakon puno razmišljanja i obiteljskih razgovora, Ivana se opredijelila za biciklizam i medicinu i za sada je vrlo uspješna na oba polja«, dodaje majka Silvija.

Reprezentativka na samofinanciranju

Ivana je u biciklizmu na putu slave, pa ipak je ostala ona skromna i ljubazna djevojka, kakvu je oduvijek poznaju svi iz najbližeg okruženja. Nisu ju ponijeli ni najnoviji uspjesi, na njih gleda vrlo realno.

»Kako su ove tri državne titule osvojene u seniorskoj konkurenciji, smatram ih svojim najvećim dosadašnjim uspjehom. Bilo je tu i balkanskih medalja, ali su one osvojene u kadetskim i juniorskim kategorijama. Iza tih uspjeha stoji jako puno rada i odricanja, te velika podrška kluba i obitelji. Najteže mi je bilo uskladiti sportske i školske obveze, pa tu negdje još ubaciti i druženja s prijateljima. No, sve je moguće ukoliko se nešto odista voli i ukoliko čovjek dobro rasporedi vrijeme«, kaže Ivana.

Sve to nije utjecalo da ju sugrađani prepoznaju na ulici.

»Ma, nije to ni toliko bitno. Kao i u ostalim segmentima društva, do erozije je došlo i u sportu. Žalosno je da ulica prepoznaje svakog nižerazrednog nogometaša, rukometaša ili košarkaša, a reprezentivci ili osvajači međunarodnih odličja u tzv. malim sportovima za većinu su potpuni anonimusi. No, to me ne tangira, sportom se bavim zbog sebe, ne zbog ulice. U današnje vrijeme ozbiljno bavljenje sportom iziskuje i znatna financijska sredstva. U sustavu financiranja sporta biciklizam je u skoro svim sredinama na repu zbivanja. Izuzetak nije ni Sombor. Nažalost, svi moji uspjesi, koliko god bili veliki, rijetko su prepoznati od bilo kojeg sportskog subjekta grada Sombora. Stipendije se dodjeljuju sportašima drugih, daleko popularnijih sportova, bez obzira na to kojega su kalibra. Opremu koju rabim na utrka, a nije nimalo jeftina, kupili su mi roditelji. Evo i sada muku mučimo kako bismo uspjeli naći nekog od sponzora, jer je krajnje vrijeme za zamjenu mogega natjecateljskoga bicikla, kojega rabim već više od pet godina. Jednostavno, istrošen je, pa je postao nesiguran za velika natjecanja. Iako sam reprezentativka Srbije, u Savezu to nikoga ne zanima. Neke potpore, osim moralne, nema ni s te strane«, kaže Ivana.

Medicina i sport

Reprezentativka Ivana Vilim vrlo je uspješna i na polju izobrazbe. Upisala je treću godinu medicine, s prosjekom višim od

devet u prva četiri semestra. Očiti je dokaz da sport i znanost mogu ruku pod ruku. »Sve do ove godine s teškom mukom sam usklađivala školske i sportske obveze, no, nekako sam uspijevala, često i po cijenu sna. Situacija s pandemijom na neki način mi je i pomogla. U ožujku smo se prebacili na online nastavu, pa sam vrijeme do ispitnog roka provela u Somboru, gdje imam znatno bolje uvjete za treniranje nego u Novom Sadu, gdje živim u studentskom domu. Ova nova situacija omogućila mi je žestoke treninge, pa je sve to rezultiralo osvojenim titulama u seniorskoj konkurenciji. Živim sportski, pa se nadam da ću u biciklizmu ostati dugo. Jednoga dana, kad se više ne budem natjecala, voljela bih ostati u kontaktu sa sportašima, jer u budućnosti sebe vidim kao specijalistu – sportskog fizioterapeuta.

peuta. Upravo iz tog razloga sam i upisala medicinu«, završava priču Ivana.

Braća idu Ivaninim stopama

I Ivanina mlađa braća su sportaši. Ivan je vrlo perspektivni ribolovac i osvajač brojnih odličja na natjecanjima diljem Vojvodine.

»Pecaroš je od malih nogu, a rano se počeo i natjecati. Rijetka su natjecanja na kojima nije osvojio neko odličje u svojim dobnim kategorijama, a iskusniji natjecatelji kažu da je prirodno darovit i predviđaju mu lijepu natjecateljsku budućnost. Najmlađi, Matej, krenuo je Ivaninim stopama. Perspektivni je biciklist, bio je vrlo uspješan u natjecanjima mlađih kategorija. Osvajao je odličja na kupovima Srbije, sve do prošlogodišnjeg ozbiljnog pada i jednogodišnjeg oporavka. Sada polagano ulazi u trenažni proces i priprema se za narednu natjecateljsku sezonu. Svi se nadamo da će nastaviti s osvajanjem odličja«, dodaje Zdenko.

Ivan Andrašić

Vjekoslav Vuković, aktivist Inicijative *Ne davimo Beograd*

Odgovor na katastrofalne poteze vlasti

Vjekoslav Vuković je dugogodišnji aktivist i jedan od dvije tisuće članova inicijative *Ne davimo Beograd*, zadužen primarno za medijsku prisutnost i prenošenje poruka zainteresiranoj javnosti, uz, kako kaže »stalnu podršku drugarima i drugaricama Inicijative u brojnim akcijama i aktivnostima koje provodimo od početka našeg rada prije pet godina«. S Vjekoslavom smo razgovarali o sve brojnijim građanskim pokretima, inicijativama i skupinama koje (krivo riješene) probleme i pitanja općeg značaja stavljaju u fokus interesiranja građana. Zanimala su nas i iskustva, detalji i rezultati ovakvog djelovanja na društvenoj sceni, koje je sama Udruga *Ne davimo Beograd* (osnovana u veljači ove godine) definirala u svojem statutu kao: »Sudjelovanje građana u razvoju svojeg okruženja i unaprjeđenju uvjeta za pravednije korištenje i uvećavanje zajedničkih dobara«.

Sve je više ciljanih ekoloških pokreta, ali i masovnih akcija koje realiziraju ideje za koje se donedavno nije mogla zainteresirati šira javnost – tipičan primjer je očuvanje biološke raznolikosti i uopće postojanja planinskih rijeka na kojima su planirane male hidroelektrane. S druge strane, ni napada na ekološke aktiviste ne nedostaje. Kako ocjenjujete današnju aktivističku scenu u ovom području u Srbiji i koji su njezini kapaciteti i dometi?

Aktivizam i udruživanje ljudi u temama vezanim za zaštitu okoliša je slično kao i za druge životne teme kod nas – državni aparat i podobni investitori svestrano rade na tome da obesmisle udruživanje ljudi oko tema koje »dišemo, jedemo i pijemo«, da ne bismo postavljali suvišna pitanja i stali na put »progresu« koji dovodi do više novca za njih, ali manje zraka, zemlje i vode za nas. Većina skupina koje se bave ovom problematikom su nastale kao reakcija na štetne poteze, negdje i prekasno, i zato nedostaje zajednička nit, koja se lagano nazire, da bismo svi išli u istom pravcu. Taj pravac je udruživanje oko zelene politike koja je održiva, blagonaklona prema prirodi i čovjeku kao svjesnom biću koji koristi prirodu za svoje potrebe, a misli i o budućim generacijama.

Jesu li očuvanje urbanog zelenila (često na građevinskim parcelama) ili očuvanje cijelih ekosustava daleko od osviještene urbane populacije? Ima li u brojnim pokretima koji nose nazive »ne damo parkić«, »ne damo livadicu« i slične, licemjernog ponašanja?

Veliki broj inicijativa koje spominjete nastao je kao odgovor na katastrofalne poteze vlasti na svim razinama, nekad zbog nestručnosti i nebrige, ali većinom zbog korupcije i osobne koristi pojedinaca. Do ovoga dolazi, jer su građani i građanke vjerovali institucijama koje plaćaju da brinu o općoj dobrobiti društva, kao i zakonima koji su predstavljeni kao progresivni. Dugo su

vjerovali i raznim političkim opcijama kojima su puna usta napretka i blagostanja i koje su podržavali misleći da će brinuti o njima i ispuniti obećanja. Ispostavilo se da je u međuvremenu svaki građanin i građanka ove zemlje na svaki način isključen iz svih procesa i odluka, a medijski stroj vlasti ga uvjerava da je sve u redu. Ne treba osuđivati ljude zato što reagiraju tek kad problem dođe na kućni prag, ali ih treba osnažiti i informirati na sve načine o mogućnostima održive zelene politike i ohrabriti da budu proaktivni i uključe što više ljudi. Potrebno je shvatiti da je ova tema razlog da iziđemo na ulicu ili izbore kada su fer i da što više pričamo sa susjedima i obitelji o stvarima iz neposrednog okruženja i načinima kako da se one poboljšaju.

Kako pokrenuti »mase«? Bili ste veoma angažirani u kampanji bojkota proljetnih izbora, napose u medijskom dijelu te kampanje. Može li se javnost u Srbiji pokrenuti na jedan članak, tweet, sliku, poziv... ili ovom društvu nedostaje takav refleks?

Potrebno je dosta truda i rada, puno iskrenosti i transparentnosti i malo sreće da se mase pokrenu. U uvjetima ograničenih resursa, zlorabe medija i institucija i kad imate korumpiranu političku elitu, to je još teže. Još kad tome dodate da su vrijednosti koje zastupate godinama i desetljećima smatrane antidržavnim, ljudi se nalaze pred lažnom dilemom kad se sretnu s djelovanjem pokreta kao što je *Ne davimo Beograd*. Uzimajući u obzir sve te faktore, inicijativa *Ne davimo Beograd* izabrala je da strpljivo gradi i promovira politiku koja (prvenstveno) pred Grad Beograd stavlja na stol jasan pravac razvitka dobrog grada, koji u fokusu ima pojedinca, zgradu, ulicu, mjesnu zajednicu i plan kako da to provede u djelo. Prethodni period i aktivnosti koje poduzimamo nam govore da je to način da uključimo sve više ljudi i da oni na neki način preuzmu vlasništvo nad procesom promjene sustava. Sve ostalo su samo tehnike i alati koji mogu privremeno napraviti mali korak, ali dugoročno nema ozbiljne promjene bez veće uključenosti i informiranosti ljudi.

Je li budućnost naših urbanih prostora u potpunosti ovisna o volji građana da sudjeluju u demokratskim načinima kontrole rada vlasti koje su oni izabrali?

Apsolutno ne, to ne postoji, bar u Beogradu, a sve više i u svim ostalima gradovima. Ali treba težiti ka tome i to jeste i prvi razlog našeg okupljanja. Kad pogledate naše zakone u tom području, oni formalno predviđaju veće sudjelovanje građana i građanki u brojnim procesima, planove i javne uvide koji se na papiru konzultiraju s njima... Međutim, lokalne institucije to vide kao ozbiljan teret i na razne načine opstruiraju te procese, a zahvaljujući našoj inicijativi, to je prestalo biti predmetom tajne. Nismo propustili nijednu priliku ukazati na sve makinacije

Sudjelovanje javnosti u procesima donošenja odluka koje se tiču zdravlja, života i okoliša dio je nacionalne i međunarodne legislative, no koliko građana zaista proučava prostorno-plansku dokumentaciju, uočava nedosljednosti i greške i poduzima zajedničke akcije da bi se planovi mijenjali? Je li iscrpljujuća borba građana sa strukturama vlasti dugoročno jedino rješenje i kako se nositi s frustracijama kada ne uspije?

Odlično pitanje, koje vodi k rješenju da je potrebno naći načina kako bi svi koji žele sudjelovati u procesu bili na jednostavan način upućeni u problematiku, odluke koje se njih tiču i planove koji će utjecati na njih, čak i posredno. To se postiže znatno boljom informiranošću građana/ki, podizanjem svijesti, jasnijim i određenim zakonima i podzakonskim

aktima, institucijama koje funkcioniraju i prioritet su im građani/ke, ali i političkim akterima koji ne izigravaju povjerenje koje su im dali određeni građani/ke da ih predstavljaju na mjestima gdje se odlučuje. *Ne davimo Beograd* ima rješenja za povećano sudjelovanje dobro obaviještenih građana, vraćanje struke i stručne javnosti u sve procese i planove, čak i za same građevinske radove na gradskoj infrastrukturi, za koje smo prije točno godinu dana predložili set mjera, kako bi građani/ke u ulicama koje se rekonstruiraju što manje trpjeli.

Veliki urbani centri u Srbiji nepovratno su izmijenili svoj izgled ili je taj proces na samom kraju. Ipak, i u ovako izmijenjene i ne sasvim ugodne za život, iz dana u dan se doseljavaju novi ljudi. Kakva je perspektiva života i zdravlja ljudi u takvim sredinama? Dobijamo li novim sugrađanima nove borce za bolje urbane sredine ili vojsku letargičara koji očajno traže tragove boljeg života i ne obaziru se na to gdje žive?

Teško je bez opsežnijeg sociološkog istraživanja precizno zaključiti koliko novi sugrađani/ke doprinose aktivizmu, ali je lako ustvrditi da i njima i ljudima koji već žive u Beogradu život izgleda sve teži zbog zagađenog okoliša, prometnog kaosa, neodgovarajuće infrastrukture, korumpirane birokracije, nedostatka javnog prijevoza i brojnih drugih ustanova, za što je zaslužna nesposobna gradska vlast, kojoj je vrijeme da ode, odgovara za svoja nedjela i prepusti grad ljudima koji ga stvarno vole, bez obzira na to jesu li rođeni u njemu ili su došli u njega i imaju plan kako ga učiniti dobrim gradom za sve njegove stanovnike/ce. Svakako je neophodno da što više stanovnika/ca što prije razumije da ne trebaju čekati sam moment kad će **Vesić (Goran, zamjenik gradonačelnika Beograda, prim. M. T.)** doći na njihova vrata rušiti, otimati ili kažnjavati (a doći će), već da sudjeluju u »izgradnji« dobrog grada za sebe, svoju djecu, prijatelje, susjede, kućne ljubimce i okoliš.

Marko Tucakov

i druge nepravilnosti koje se dešavaju u procesima donošenja i izmjena urbanističkih planova; neke smo uspjeli u potpunosti spriječiti ili izmijeniti, za neke su se morali dobro potruditi, a kod nekih projekata, kao što je *Beograd na vodi*, su potpuno nezakonito donijeli veliki broj odluka i čak porušili dio grada, jer nisu imali drugog načina da papirološki legitimiziraju najveću otimačinu javnog prostora i novca građana/ki u novijoj povijesti Beograda. Nadamo se da će odgovorni za sve ovo odgovarati kada se oslobode institucije.

Koji je značaj performansa, tribina, štandova i ostalih modernih (ne klasičnih, novih) oblika medijskog rada u razvijanju i promoviranju realizacije ideja civilnog društva?

U današnjem društvu, preopterećenom brojnim informacijama i zatrpanom porukama, potrebno je koristiti sve resurse koji stoje na raspolaganju za rad s ljudima. Ovisno o procjeni, ideji i poruci koju želite prenijeti ili kampanji koju provodite, pojedinačno ili skupa navedeni oblici medijskog rada donose stanoviti efekt. Čini mi se da se previše oslanjamo na nove načine komunikacije, zapostavljajući stare dobre tehnike za prenošenje poruke na do sada poznate načine (štanđ, letak), koji, iako zahtijevaju mnogo više resursa i vremena, daju više rezultata i donose veće razumijevanje od strane pojedinaca koji su im izloženi. S druge strane, ukoliko previše uložimo u stručne tribine namijenjene istomišljenicima, bez ideje kako poruku poslati izvan tog začaranog kruga, onda potcjenjujemo veliki značaj koji imaju elektronički načini komunikacije.

Je li iskreni aktivist u očuvanju okoliša istovremeno opredijeljen i kao iskreni poklonik lijevih ideja u ekonomiji i društvenoj organizaciji?

Mi se danas borimo za osnovne stvari. Da dišemo zdravo, da imamo čistu pitku vodu i gradove u kojima nije opasno živjeti, ali i za dostojanstven život i posao od koga se može dobro živjeti, za obrazovanje i kvalitetnu njegu kad smo bolesni, javni prijevoz... U društvu s najvećim ekonomskim razlikama u Europi ova pitanja su ključna politička pitanja i ne mogu ići odvojeno.

Naši gospodarstvenici (XIII.)

Od jednog dućana do prvih 100

Obiteljska kompanija *Sinagoga doo* osnovana je 1991. godine i bavila se trgovinom prehrambenom robom. Osnovana je bez vlastitog poslovnog prostora, vozila za transport, s minimumom početnog kapitala. Danas *Sinagoga* ima pet povezanih pravnih osoba na teritoriju Vojvodine, 220 uposlenika, 45 milijuna eura godišnjeg prihoda i po uspješnosti je među prvih 100 kompanija u Srbiji. Ovako napisano izgleda lako i jednostavno, ali proteklih skoro 30 godina godine su upornog i predanog rada, rizika, teških odluka.

Nismo imali komplekse već cilj

Jedan od prvih rizika bio je napustiti posao u tadašnjem društvenom sektoru i upustiti se u neizvjesnost vlastitog biznisa.

»Tadašnji rad u društvenoj firmi, tromost sustava za promjene nas nisu zadovoljavali i htjeli smo osobno preuzeti rizike dobrih i loših poslovnih odluka. Morate imati cilj, koliko velik ovisi od svakog od nas, vjerovati u sebe i što je najvažnije: morate biti veoma vrijedni i uporni. Nema lakih rješenja, ali rješenje uvijek postoji. Od početka smo imali ambiciju biti obiteljska kompanija i srećom mi to danas jesmo. Poslovi nam se ne preklapaju i svatko vodi svoj resor, nas dvojica braće financije i komercijalu, ali tu su i djeca, supruge, ostala rodbina. Diplomirali smo ekonomiju i apsolutno ulažemo u osobnu naobrazbu. Naravno, izuzetno cijenimo i odajemo priznanje svim našim uposlenicima, koji ravnopravno s nama svakodnevno daju svoj prinos uspješnosti«, kaže direktor *Sinagoge* **Slobodan Lovrić**.

Slobodanu i mlađem bratu **Darku** primjer roditelja bio je primjer ustrajnosti koji su kasnije i sami slijedili.

»Malo što je ukazivalo na naš uspjeh kad su nam roditelji 1961. godine došli u Sombor da beru kukuruz, majka iz Hercegovine, gdje ih je bilo šestoro djece i otac iz Bosne, gde ih je bilo desetero. Zvuči surovo, ali kad se nisu vratili u svoja rodna mjesta ostali su bili sretni, jer je dvije brige manje za preživljavanje u teškim uvjetima. Kada su dobili prvo dijete, morali su ostati duže u bolnici, jer nisu imali stan u kome žive, pa im je dodijeljena jedna soba sa zemljanim podom, bez struje i najoskudnijim pokućstvom. Iako veoma mladi, nisu imali dilemu hoće li uspjeti nego su upornošću, vrednošću i žrtvovanjem stvarali uvjete za bolji život. Još tada su jedno drugom

Slobodan i Darko Lovrić

obećali da će im se drugo dijete roditi u njihovoj kući, da će ga iz bolnice dovesti svojim autom i zaista je tako i bilo: poslije 12 godina rođen je Darko. Njihov osobni primjer i bezgranična ljubav koju smo dobili temelj su naše stabilnosti, vjere i snage koju imamo. Obojica smo preko dana radili, noću svirali u kavani, a vjerovatno smo bili veoma čudni kad smo po robu išli traktorom, a Darko za vrijeme studija obilazio trgovine i prodavao robu u Subotici na biciklu. Nismo imali komplekse, već cilj. Nažalost, te godine, prije nego što smo osnovali firmu, ostali smo bez oca koji je premlad preminuo uslijed teške bolesti«, kaže Slobodan.

Kada su krenuli 1991. godine, Lovrići su imali jedan dućan i dva radnika. Ubrzo su imali tri dućana, a 1994. pokrenuli su veleprodaju prehrambene robe. Prvi poslovni objekt s magacinom veleprodaje, prodavaonicom, cafeom i uredima izgradili su 1997. godine i od tad se ova kompanija neprestano širi.

»Mi smo izuzetno posvećeni radu u veleprodaji, jer ona donosi više od polovine ukupnih prihoda i zato u ovaj segment poslovanja mnogo ulažemo. Danas imamo vlastite skladišne kapacitete od 15.000 paletnih mjesta na površini većoj od tri hektara, a primijenili smo sve najnovije tehnologije u manipulaciji robom. Značajnu pozornost smo poklonili i radu s robama koje zahtijevaju specijalni režim čuvanja, pa imamo rashladne komore u plus i minus temperaturnom režimu, kao i vozila opremljena za prijevoz takvih roba. Distribuciju smo organizirali vlastitim voznim parkom s 15 kamiona nosivosti od 5 do 25 tona i svi kupci robu dobivaju u roku od 24 sata od momenta *trebovanja*«, kaže Darko Lovrić, komercijalni direktor *Sinagoge*.

Jedan od značajnih poslova je i trgovina papirnatom ambalažom.

»Mi smo prodaju ambalaže, a samim tim i uvoz papira vidjeli kao veoma komplementarnu djelatnost nabavi i prodaji roba u našoj

Robne marke

»Za potrebe *Sinagoga doo* pakiramo najveći dio proizvoda našeg robnog brenda *Super hrana* i s njim smo prisutni u velikom broju malih marketa. Također, uslužno pakiramo proizvode robnih marki za velike trgovinske lance i to brendove *K-plus*, *Premia*, *Fun & Fit*, *Nutrivita*, *Baka Živka*...«, kaže Slobodan Lovrić.

Zašto Sinagoga?

»Naš prvi dućan trebao je biti otvoren blizu samog centra grada i ja sam želio provjeriti kako bi nas kupci našli. Stao sam na ugao ulice budućeg dućana ispod table na kojoj je pisao naziv i pitao prolaznike znaju li gdje je Ulica Ernesta Kiša? Odgovor je obično bio: čuli za ulicu, da je tu negdje, ali ne znaju točno gdje. Kuća gdje smo htjeli otvoriti dućan je bila odmah do zgrade

u kojoj je do rata bila sinagoga i ja sam ih pitao znaju li gdje je sinagoga, na što su mi svi odgovarali kako je odmah tu u produžetku ulice. Bio sam uvjeren kako je dobra odluka dati naziv firme *Sinagoga*, jer će nas tako kupci najlakše naći. Priznajem, nisam bio svjestan da time, možda, povređujemo značaj vjerskog objekta za židovske vjernike. Često se našalimo kako nam ne bi smetalo malo židovske krvi jer su odlični trgovci, mada nam neki poslovni partneri kažu kako je imamo sasvim dovoljno«, kaže Slobodan Lovrić.

kompaniji, jer svaki naš dobavljač mora upakirati svoju robu. Uvozili smo papir iz Austrije, Mađarske, Česke, ali posljednjih 15 godina prodajemo papir kompanije *Ds Smith* iz Hrvatske. Preko nas se u Srbiju godišnje uveze više od 15.000 tona ambalažnih papira. Krajnji kupci ambalaže nas ne smatraju samo za trgovce ambalažom u tranzitu već kao organizatore proizvodnje, jer mi u kooperaciji s proizvođačima ambalaže prodamo godišnje više od 4.000 tona kutija, odnosno transportne i komercijalne ambalaže. Trgujemo i sa streč folijom, samoljepljivim trakama, granulatom, paletama i uredskim materijalom«, kaže Slobodan.

Uz trgovinu i proizvodnja

Već na početku Lovrići su imali ambiciju da se, osim s klasičnom trgovinom, bave i proizvodnjom. Njihova poslovna logika bila je proizvodnja za koju sirovine mogu osigurati u neposrednoj blizini, proizvodi u manjim pakiranjima, s naglaskom na zdravo. U tom pravcu razvijali su poduzeće *Žitokomerc* iz Sombora koje je *Sinagoga* kupila 2010. godine.

»To poduzeće je 15 godina prije naše kupovine bilo poznato kao lider u proizvodnji proizvoda od maka, kao i ljuštenog suncokreta, kikirikija i programa pahuljica od svih žitarica koje su prodavali samo kao sirovinu proizvođačima muslija. Našim preuzimanjem smo promijenili filozofiju prodaje sirovina i poluproizvoda i otpočeli pakiranje gotovih proizvoda. Vjerujemo da proizvodnja zdrave hrane ima ozbiljnu perspektivu zbog promjena u navikama potrošača i smatram da je to polje u kome ćemo ostvarivati ubrzan rast«, kaže Slobodan.

Nakon *Žitokomerc* *Sinagoga* je postala i vlasnik odžačkog *Poljostroja*, poduzeća koje se bavi proizvodnjom poljoprivrednih strojeva. Plan je nastavak te proizvodnje i upravo se pripremaju planovi nabave nove opreme kako bi se proizvodnja prilagodila sadašnjim potrebama tržišta.

Prehrambeni marketi

Sinagoga trenutačno ima devet maloprodajnih objekata, a gradnja još jednog objekta u Somboru je u završnoj fazi.

»Do sad smo imali objekte koji su u rasponu od 100 do 200 četvornih metara prodajne površine s do 5.000 artikala. Sada naš najveći objekt ima površinu 1.800 četvornih metara i 11.000 artikala. Svi naši novi objekti su površine 400 četvornih metara i nude do 7.000 artikala. Fokus je na prodaji svježeg mesa, voća i povrća, vlastitom pečenju peciva i kruha, a u najvećem objektu i gastro odjel sa širokim izborom kuhanih i pečenih jela«, kaže Darko.

Dalje širenje maloprodajne mreže *Sinagoga* je osigurala kupnjom Trgovačkog poduzeća *Bačka* iz Odžaka s 20 objekata.

»Znamo koliko je lako izgubiti povjerenje potrošača i kako ga je teško dobiti. Brojne su interne aktivnosti kojima pokušavamo praviti što manje propusta u radu. Kupci nisu nikad imali veću mogućnost birati gdje će i kome dati svoje povjerenje i realno to apsolutno koriste. Veoma teško, ili teško se nezadovoljan kupac ponovno vraća i daje nam novu šansu«, govori nam prvi čovjek *Sinagoge*.

Zbog toga je u trgovini važno stalno praćenje suvremenih trendova u poslovanju i aktivnosti konkurencije. Još 1996. godine ova kompanija počela je online prodaju u veleprodaji, a prva je u Somboru organizirala online prodaju za kupce prehrambene robe, isporuku na kućnu adresu i to je, pokazalo se, bio dobar poslovni potez.

»Trgovina je veoma skupa i ulaganja u nju su ogromna, jer već dugo se ne možemo truditi samo da imamo asortiman robe i dobre cijene već stalno moramo ulagati u nove softvere, tehnologiju, opremu, rasvjetu, kase, vage. Ne zaostaju ni ulaganja u proizvodnju, jer tehnologija i tu jako brzo napreduje. Moramo biti veoma prilagodljivi situaciji na tržištu i realno kratkoročni planovi su veoma podložni promjenama. Dugoročno ćemo sigurno ići u smjeru daljeg širenja maloprodajne mreže formata od 200 do 500 četvornih metara prodajnog prostora, tražiti potencijalne partnere za koje bismo radili distribuciju robe na teritoriju Srbije kako nam se bude smanjivao posao u veleprodaji i definitivno ćemo maksimizirati napore u proizvodnji namijenjenoj izvozu koja je vezana za područje poljoprivrede s obzirom na lokaciju naše kompanije. Ne smijemo zaboraviti i značajna sredstva koja ćemo u budućnosti ulagati u ljudske resurse, jer već danas smo svjedoci ozbiljnih teškoća oko odgovarajućih kadrovskih rješenja koja su nam potrebna da bismo sve postavljene ciljeve uspješno ostvarili«, riječi su kojima Slobodan privodi razgovor kraju.

Priredila: Z. V.

Uspjeh animatorice Lee Vidaković

ZAGREB – Projekt *Obiteljski portret* animatorice **Lee Vidaković** (podrijetlom iz Subotice) i producenta **Draška Ivezića** nagrađen je na nedavnom pitchingu *Animarkt Stop Motion Forum*. Projekt je osvojio vaučer u iznosu od skoro 14 tisuća eura, koji će poslužiti za njegov daljnji razvoj. Žiri je projekt nagradio zbog »minimalističke, ali elegantne estetike i zadržavajućeg ritma«, a govori o složenim odnosima unutar ve-

like obitelji za vrijeme pada Austro-Ugarske. Vidaković je za svoj projekt već osvojila niz nagrada na raznim pitching forumima (*CEE Animation Forum*, *Animateka*) i trenutačno je na prestižnoj rezidenciji NEF, gdje dodatno razrađuje projekt prije nego što se posveti snimanju koje će se dijelom odvijati u Francuskoj. *Animarkt* je namijenjen kratkometražnim projektima u razvoju s područja stop-animacijskih lutka-filmova.

Bačić o Leksikonu na skupu Enciklopedika 2020

ZAGREB – U povodu 70. obljetnice osnutka Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža, u Zagrebu je 15. i 16. listopada održan međunarodni znanstveni skup *Enciklopedika 2020 – dosezi i izazovi*. Zbog epidemiološke situacije, skup se osim u prostorijama Zavoda održavao i online putem platforme Zoom. Među sudionicima bio je i glavni urednik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* **Slaven Bačić**, koji je imao izlaganje na temu *Osobitosti koncepcije biografskih članaka u Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. Radovi sudionika skupa bit će naknadno objavljeni u časopisu *Studia lexicographica*.

Izložba slika Bisere Veletanlić

BEOGRAD – U Centru za kulturnu dekontaminaciju u Beogradu prošloga je tjedna otvorena izložba slika poznate pjevačice **Bisere Veletanlić**. Izložbu je otvorila povjesničarka umjetnosti **Irina Subotić**. Prema njezinim riječima, izložba najbolje odražava ličnost Bisere, »jer kako se lako šetala kroz različite muzičke žanrove od romanse do bluesa, tako se lako šeta i kroz svoje slike«.

GavranFest u Beogradu

BEOGRAD – *GavranFest* je međunarodni kazališni festival na kome se izvode drame i komedije hrvatskog književnika **Mire Gavrana**. Ove jeseni bit će održana dva *GavranFesta*, i to u Srbiji

i Njemačkoj. Jedanaesti *GavranFest* održava se od 22. do 25. listopada u Teatru *Madlenianum* u Beogradu. Inicijatorica i direktorica festivala je **Madlena Zepter**, a selektorica **Ana Zdravković-Radivojević**.

Publika u četiri dana ima priliku vidjeti Gavranove drame: *Noć bogova* u izvedbi Teatra *Tri glumca* i *Teško je reći zbogom* u izvedbi Teatra *Vihor* iz Beograda, potom komediju *Sladoled* u izvedbi Narodnog pozorišta iz Niša, monodramu *Hotel Babilon* u izvedbi Teatra *Gavran* iz Zagreba, te čitajuću izvedbu komedije *Pivo* u izvedbi Teatra *Madlenianum*. Organizira se i predstavljanje Gavranove knjige *Odabrane komedije*, uz nazočnost autora.

Marijanski pučki festival u Monoštoru

MONOŠTOR – Četrnaesti po redu Marijanski pučki festival bit će održan sutra (subota, 24. listopada) u crkvi sv. Petra i Pavla u Monoštoru. Sudjeluju pjevačke skupine iz Sombora (HKUD *Vladimir Nazor*), Berega (HKPD *S. S. Kranjčević*), Apatina (*Carza*) i Monoštora (*Kraljice Bodroga*). Manifestacija se održava uz propisane protuepidemijske mjere. Organizator festivala je mjesni KUDH *Bodrog*, a početak je u 18 sati. Festival možete pratiti i uživo online na Facebook stranici KUDH-a *Bodrog*.

Kolokvij o gradnji đurđinske crkve

ĐURĐIN – LXVI. znanstveni kolokvij ZKVH-a na temu *O gradnji crkve sv. Josipa Radnika i drugim sličicama iz povijesti Đurđina – prigodom 85. obljetnice izgradnje* bit će održan u četvrtak, 29. listopada, s početkom u 18 sati, u dvorani župe sveti Josip Radnik u

Đurđinu. Predavač je **Stevan Mačković**, ravnatelj Povijesnog arhiva u Subotici.

Tijekom izlaganja na kolokvij u bit će prikazan foto materijal iz 1935. godine o gradnji crkve sv. Josipa Radnika koji predstavlja okosnicu i težište predavanja što se određuje i samim njegovim nazivom. U predavanju je pregledno obuhvaćena i kratka sažeta povijest naselja. Prvenstveno su dani ilustrativni dokumenti – vrela iz subotičkog povijesnog arhiva, kao zemljopisne mape i karte od 18. do 20. stoljeća, ali i drugi u kojima se spominje Đurđin. Kolokvij će biti održan uz sve propisane protuepidemijske mjere.

Priređuje: Vladimir Nimčević

Is starog tiska

Hrvatski radiša u Somboru, sukob s gradonačelnikom Biróom

17. listopada 1925. – *Hrvatske novine* javljaju da je zastupnik Udruženja dobrovoljaca u Subotici dobrovoljac, odvjetnik dr. **Dragomir Dimitrijević** tužio **Blaška Rajića** i **Miška Prčića**. Prvog tereti da je u *Hrvatskim novinama* oklevetao dobrovoljce, a drugog da na 33. broju *Hrvatskih novina* nije naznačena tiskara, gdje se iste tiskaju.

17. listopada 1939. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je 15. listopada održana godišnja skupština podružnice *Hrvatskog radiša* u Somboru. Izabran je odbor u sastavu: predsjednik **Mate Škrabalo** (sudac okružnog suda), potpredsjednik dr. **Grga Vuković** (odvjetnik), tajnik **Ladislav Vlašić** (liječnik), zamjenik tajnika **Stanko Tomić** (student), blagajnik **Stipan Peričić** (trgovac) i odbornici: **Grga Bekanović**, **Emil Kečkeš**, dr. **Fabijan Hajduković**, **Lajčo Ostrogonač**, **Zvonko Ivančić** i **Jure Buntić**.

18. listopada 1913. – *Neven* piše da je subotički gradonačelnik **Károly Biró** zabranio kolportažu *Nevena*.

19. listopada 1913. – *Bácskai Hírlap* javlja da je došlo vrijeme preporoda Bunjevaca, te da su »otac Pajo« (**Pajo Kujundžić**) i »sinko Blaško« (**Blaško Rajić**) razvili barjak protiv subotičkog gradonačelnika **Károlya Biróa**.

19. listopada 1929. – *Hrvatske novine* javljaju da je kralj **Aleksandar I. Karađorđević** potpisao zakon kojim se općina grada Petrovaradina pripaja općini grada Novog Sada.

20. listopada 1909. – *Neven* javlja da je *Neven* kasnio s izlaženjem, jer je njegov urednik **Vranje Sudarević** dobio upalu pluća.

20. listopada 1989. – *Subotičke novine* donose nekrologe o **Danilu Kišu** iz pera subotičkih književnika **Vojislava Sekelja** (gore desno na fotografiji) i **Milovana Mikovića**.

21. listopada 1927. – *Subotičke novine*, glasilo Narodne radikalne stranke, donose kandidatsku listu za izbore za gradske odbornike općine grada Subotice zakazane za 6. studenog. Lista sadrži osim imena i adrese kandidata. Nositelj liste je **Dragutin Stipić** (Scout Viatora 9). Od poznatih povijesnih ličnosti na listi se nalaze **Matija Evetović** (Pozorišna 2) i **Babijan Malagurski** (Sudarevićeva 15).

21. listopada 1938. – *Subotičke novine* javljaju da je 16. listopada u Zagrebu vođa hrvatskog naroda **Vladko Maček** primio u audijenciju zastupnika grada Subotice **Josipa Vukovića Đidu**, **Marka Kuntića** i **Miću Skenderovića**.

22. listopada 1937. – *Subotičke novine* javljaju da je 17. listopada u katedralnoj crkvi sv. Terezije **Albe Vidaković** održao mladu misu. Manuduktorka mu je bio **Pajo Bešlić**. Propovijed je držao gimnazijski katehet **Ivan Kujundžić**. Svečanost su uveličali pjevanjem HPD *Neven* i poljska grofica **Sofija Pininska**.

23. listopada 1936. – *Subotičke novine* javljaju da je subotički biskup **Ljudevit Budanović** boravio među Bunjevcima u Senju i okolici i uspostavio vezu između njih i njihove braće u Bačkoj.

23. listopada 1939. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je 22. listopada u Somboru održana posveta zastave pomlatka *Hrvatskog radiša*. Manifestacija je održana u prisustvu ministra pošta dr. **Josipa Torbara**, koji je stigao u Sombor 21. listopada u pratnji narodnog zastupnika dr. **Ivana Pernara** i šefa svog kabineta dr. **Mladen Hikeca**, te odsjeo kod dr. **Ladislava Vlašića**. Prije podne je župnik **Ante Skenderović** u župnoj crkvi obavio osvetu kipa blaženog **Nikole Tavelića** i posvetio zastavu *Hrvatskog radiša*. Poslije službe, u Hrvatskom domu je održana svečanost. Zastavi je kumovao Torbar.

Dvije manifestacije HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada

Petnaesta obljetnica uz novu zbirku priča

Pjesmama iz Dalmacije, Slavonije, Baranje i Međimurja u izvedbi njihove Ženske pjevačke skupine, podsjećanjem na povijest udruge, te čitanjem nagrađenih priča i predstavljanjem novog zbornika, HKUPD *Stanislav Preprek* je prošlog petka u Kulturnom centru Novog Sada priredio praktički dvije manifestacije – obilježavanje 15. obljetnice postojanja te 5. po redu književnu manifestaciju *Prepekova jesen*. Zbog poznate epidemiološke situacije publike je bilo manje (ograničenje do 30 posjetitelja), ali nije manjkalo slavljeničke energije.

Desetljeće i pol

Aktualni predsjednik udruge HKUPD *Stanislav Preprek* **Krešimir Tkalac** kaže za HR kako je udruga prešla značajan put od osnivanja do danas, ali da i dalje imaju probleme u radu poput nedostatka vlastitih prostorija za rad, iako se okupljaju kod franjevacu u Ulici Cara Dušana. Unatoč tomu, broj članova im se ne smanjuje. Imaju glazbeno-pjevačku, dramsku i literarnu sekciju (Književni klub) po kojoj su i najpoznatiji.

»Kada u ovo vrijeme brzih promjena i brzih informacija, pa i površnosti, nešto traje 15 godina – to je sigurno znak kvalitete. Ove godine smo pokušali napraviti monografiju Udruge koja je trebala biti gotova za večeras, ali nažalost nije. Što smo sve postigli za ovih 15 godina vidjeli smo tek kada smo počeli praviti monografiju, kada smo vidjeli koliko je bilo koncerata, predsta-

va, manifestacija, kada smo počeli izabirati fotografije, tekstove u tiskanim medijima, priloge na internetu... Sve to skupiti na jedno mjesto je veliki posao«, kazao je Tkalac.

Također, najavljena je i antologija njihove pjesničke manifestacije *Prepekovo proljeće*.

Prepekova jesen

Ovogodišnja *Prepekova jesen* održana je u uvjetima korone te je za zaniteresirane koji nisu mogli nazočiti prenošena uživo preko interneta. Proglašene su i najbolje priče ovogodišnjeg natječaja za kratku priču, a to su: **Vesna Andrejić Mišković** iz Slavonskog Broda s pričom *Mara se pokliznula na život* (treća nagrada), **Nada Vukašinović** iz Zagreba s pričom *Čarolija* (druga nagrada) i **Marica Žanetić Malenica** iz Splita s pričom *Prava žena* (prva nagrada).

Kao i ranijih godina, tiskan je i zbornik *Prepekova jesen* u kojem se nalaze priče pristigle na natječaj. U pitanju su autori iz Srbije i Hrvatske, a njihova ostvarenja su tematsko-motivski vrlo različita.

Osim o ovogodišnjem zborniku, književna kritičarka **Dragana V. Todoroskov** je govorila i o radu Književnog kluba HKUPD-a *Stanislav Preprek*.

»Kada sam počela surađivati s HKUPD-om *Stanislav Preprek* sve je bilo na jednoj razini koja jeste bila dobra i prilično poticajna za hrvatsku zajednicu u Novom Sadu, ali se vremenom osjetila

potreba kako za žanrovskim proširenjem, tako i za otvaranjem k matičnoj državi. Iz tog razloga poticali smo pjesnike da počnu pisati i pripovijetke i tako smo prije pet godina dobili *Preprekovu jesen*. Vremenom smo dobili jednu višu razinu Književnog kluba te sada u zbornicima imamo pisce koji zaista vrlo lijepo i znalački pišu i prozu i poeziju, dobili smo i fantastične vanjske suradnike, kao i autore iz Hrvatske koji sudjeluju i u našim žirijima», ocijenila je Todosreskov.

Predsjednica *Preprekovog* Književnog kluba **Anamarija Kaluđerović** je subotnju večer ocijenila kao veliki praznik za tu udrugu.

»Današnji dan za nas je praznik. Mi se radujemo svakoj našoj obljetnici i manifestaciji. Imamo sreću što se program održava u našem standardnom prostoru, u Kulturnom centru Novog Sada jer su oni divni domaćini, a posebno mi je drago što ćemo uspjeti prezentirati zbirku i u ovakvim epidemiološkim uvjetima«, istaknula je Kaluđerović.

K. I. I.

Časopis za književnost, umjetnost i znanost Novi svezak *Klasja naših ravni*

Izšao je novi svezak časopisa za književnost, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni* (broj 1-4 za 2020. godinu). Novi svezak donosi malo poznate tekstove književnog povjesničara, kritičara i antologičara **Geze Kikića** (1925.-2002.) objavljene nakon sloma Hrvatskog proljeća, nakon kojega mu je bio onemogućen daljnji istraživački rad. Uvodni tekst ovoga temata, naslovljen *Nepoznati Geza Kikić*, napisao je **Slaven Bačić**. U novom svesku možete pročitati i poeziju **Darka Baštovanovića**, **Ljiljane Žegarac-Tenjović**, **Matije Molcera** te prozu **Mirka Kopunovića**, **Stjepana Bartoša** i **Petka Vojnića Purčara**. Tu su i: *Izabrana bibliografija historiografskih i arhivističkih radova Stevana Mačkovića*, tekstovi jezikoslovke i književne kritičarke **Jasne Melvinger** (*Inojezični leksik u petrovaradinskom govoru*, *Petrovaradinski mikrotoponimi* i *Nove žanrovske tendencije u prozi Danice Vujkov*) te tekst **Milovana Mikovića** *Ponešto izlišno o Njoj*.

Časopis *Klasje naših ravni* izlazi u nakladi ogranka Matice hrvatske u Subotici. Cijena sveska je 150 dinara, a može se kupiti u subotičkoj knjižari *Danilo Kiš*.

D. B. P.

Treći Festival tradicijskog pivanja

Okupljeni oko TRADICIJSKE PJESME

*Dodijeljene su prve tri nagrade i dva specijalna priznanja
* Tijekom prva tri festivala sudjelovalo je oko 300 izvođača*

Treći Festival tradicijskog pivanja održan je 17. listopada u velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* u Subotici.

Tradicijska pjesma i ove godine okupila je ljubitelje i poznavatelje ove vrste glazbe, no ne u planiranom broju. Iako je Festival ove godine trebao proširiti svoje granice, iz svima poznatih razloga održan je u skladu s epidemiološkim mjerama i uz nazočnost skupina samo iz Vojvodine. Također, broj sudionika po skupinama je bio ograničen, no to nije umanjilo autentičnost izvođenja.

Sudionici Festivala

Festival je bio natjecateljskog karaktera, te su dodijeljene i prve tri nagrade. Tako se po mišljenju žirija na prvom mjestu našla Muška pjevačka skupina *Krajolik Lika* iz Novog Žednika, drugo mjesto pripalo je Ženskom pjevačkom društvu *Banija* iz Prigrevice, a treća nagrada Ženskom pjevačkom sastavu *Gusle* iz Kikinde. Osim prve tri nagrade, dodijeljena su i dva specijalna priznanja koja su dobili: Ženska pjevačka skupina *Vreteno* iz Banatskog Karađorđeva i članice Ženske pjevačke skupine *Prelje*, koje djeluju pri HKC-u *Bunjevačko kolo*. Osim nagrađenih i spomenutih skupina, nastupile su još i dobro poznata ŽPS *Kraljice*

Bodroga iz Monoštora i članice Ženskog omladinskog zbora iz Subotice.

Stručno povjerenstvo činile su profesorice etnomuzikologije koje rade u strukovnim, odnosno muzičkim i baletnim školama u Vojvodini: prof. dr. **Kristina Planjanin-Simić**, prof. **Tamara Štricki-Seg** i prof. **Mirjana Raić-Tepić**.

»Za svaku pohvalu je organizatorima koji su se potrudili i održali kontinuitet ovoga Festivala. S obzirom na to da je broj sudionika bio manji u odnosu na prošlu godinu, bili smo prinuđeni sve nagrade svrstati u jednu kategoriju. Ono što zapažamo za razliku od prethodnih festivala, jest da je manji broj autentičnih – živućih skupina, što je i razumljivo. Tako pjesme nisu proživljene stilom života nego ih sve više nalazimo u kulturno-umjetničkim društvima koja njeguju tradicijsko pjevanje. S druge strane, primijećen je znatan porast interesiranja za ovu vrstu glazbe u gradskim sredinama, što je hvale vrijedno«, kaže predsjednica žirija prof. dr. Kristina Planjanin-Simić.

Na stručnom žiriju nije bio nimalo lagan posao, s obzirom na to da su se među izvođačima našli i oni sastavi koji ovaj način pjevanja žive, kao i oni koji to tek uče. Tako su ocjenjivali čistoću intonacije, međusobni odnos glasova, dikciju, fraziranje, upečatljivost i autentičnost izvođenja, autentičnost kostima i sceniski nastup, međusobno slušanje izvođača, te izbor pjesama i

njihovo autentično izvođenje. Rekli bismo: puno posla za kratko vrijeme, s obzirom na to da se svaka skupina predstavila s po dvije pjesme.

Mostovi suradnje

»Iako smo za ovu godinu imali velike planove, nisu svi ostvareni. Trebali su s nama biti i vokalne skupine iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, te iz Mađarske i Rumunjske. Tako bi ovo bio pravi međunarodni festival. Nadamo se da ćemo ovu želju uspjeti ostvariti naredne godine, a činjenicu da su s nama samo gosti iz

Na kraju programa, izvođačima i žiriju zahvalio se predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** koji je napomenuo kako je do sada na Festivalu sudjelovalo oko 300 pjevača.

»Iako je ovo jedna od najmlađih manifestacija Centra, moram istaknuti kako se ovdje stvaraju nova prijateljstva, mostovi suradnje bez granica i ograničenja, gdje je važna samo pjesma i tradicija. Ovo je godina jubileja i puno toga smo planirali napraviti i organizirati, no to nismo uspjeli. Kompletna ova situacija nas je naučila i poniznosti te da i za ono malo što smo uspjeli uraditi budemo zahvalni. Ovoga puta sam osobito zahvalan Folklornom odjelu na čelu sa Senkom Horvat i **Ma-**

Vojvodine možemo gledati i s pozitivne strane. Ovako mi Vojvodani imamo priliku bolje se upoznati, družiti, te i dogovoriti buduću suradnju«, kaže voditeljica Folklornog odjela i autorica ove manifestacije **Senka Horvat** i dodaje kako se ove godine prvi puta natjecala i ženska pjevačka skupina *Prelje* koju čine članice HKC-a *Bunjevačko kolo*.

»Prve godine *Prelje* su samo otvorile Festival, prošle godine nismo sudjelovali, a ove godine smo se oprobali i u natjecateljskom dijelu. Za ovaj nastup naše cure je pripremala studentica etnomuzikologije u Novom Sadu **Violeta Radić**.«

rinom Jaramazovićem, koji su iznijeli ovogodišnji Festival«, kaže Cvijin.

Nakon dodjele nagrada i zahvalnica, uslijedila je zajednička večera i druženje uz tamburaše, gdje se također zapjevalo, onako za svoju dušu.

Održavanje Festivala financijski su potpomogli: Grad Subotica, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Ž.V.

Dramski odjel HKC-a *Bunjevačko kolo*

Dvije predstave za vikend

Dramski odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice izvest će za vikend dvije svoje predstave. Sutra (subota, 24. listopada) je na programu predstava *Ča Grgina huncutarija*, dok će u nedjelju, 25. listopada biti igrana predstava *Skupština na čoši*. Riječ je o komedijama iz života bunjevačkih Hrvata. Obje se predstave igraju u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, s početkom u 19 sati.

Ulaznice se mogu kupiti u pretprodaji i pred početak predstave na ulazu HKC-a, po cijeni od 300 dinara po predstavi. Broj

mjesta je ograničen, te se preporučuje kupovina u pretprodaji. Radno vrijeme ureda HKC-a *Bunjevačko kolo* je od 10 do 17 sati. Kontakt telefoni su 024/556-898 i 064/659-06-35. Organizatori predstava će se pridržavati svih propisanih epidemioloških mjera, koje je donijela Vlada Srbije u cilju suzbijanja zarazne bolesti covid-19. Organizatori mole posjetitelje da se pridržavaju svih mjera uz korištenje zaštitnih maski.

O stogodišnjici rođenja vlč. Mitra Dragutinca

Pjesnik o svetima

Mitar Dragutinac rođen je 21. listopada u Srijemskoj Mitrovici. U rodnom gradu završio je osnovnu školu i gimnaziju, te 1938. godine upisao Bogoslovno sjemenište u Đakovu. Za svećenika je zaređen 27. lipnja 1943. godine. Prve godine svećeničkog rada proveo je kao kapelan u đakovačkoj katedrali, te obnašajući dužnost upravitelja biskupijske tiska-

kasnijih razdoblja koji su živjeli na našim prostorima ili bili vezani za njih. Ljubav prema svecima rezultirala je i njegovim bogatim pjesničkim opusom. Mali dio sabran je u Dragutinčevoj knjizi *S Kristom na križu, Opjevani martirologij*, koja je objavljena u Đakovu nakon njegove smrti (2005.), a u kojoj su 83 Dragutinčeve pjesme. Od njih 11 je uglazbljeno i u posebnim prilikama izvode se na liturgijama u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji. Tu je i 17 liturgijskih himana na latinskom koji su doslovni prijevodi ili prilagodbe Dragutinčevih himana na hrvatskom. Neke se njegove pjesme rado pjevaju u crkvama diljem Hrvatske: *S dragih nam polja, Svetom Martinu, O, Kriste, vječni svećeniče, Svetom Dimitriju, Šokačka misa*. Osim liturgijskih svetačkih himana, Dragutinac je pisao i na temu marijanskih svetišta, na druge liturgijske teme, pa i one nereligiozne, intimne i prigodne, no taj

re, vjeroučitelja u školi časnih sestara i druge. Početkom srpnja 1945. počinje obavljati župničku službu u Trnjanima, a nakon odslužene vojske početkom ožujka stiže u Strizivojnu, selo nedaleko Đakova, gdje je ostao i nakon umirovljenja (1982.), sve do smrti, 1989. Ondje je i pokopan.

Svetački himan

Po svjedočenju vjerskoga tiska u vrijeme njegove smrti, a kasnije i njegova zemljaka, akademika **Stjepana Damjanovića**, te na osnovu materijala o Dragutincu koji se mogu pronaći u Nadbiskupijskoj knjižnici u Đakovu, bio je poznati proučavatelj hagiografije (nauke o svecima) i na svetačke teme je objavljivao, napose u *Vjesniku* Đakovačke i srijemske biskupije. Tu je obrađivao tematiku sirmijskih mučenika, među inima i svetog Dimitrija, svojega zaštitnika i zaštitnika rodnoga grada, kojemu je kasnije posvetio još sedam tekstova, u kojima je diskutirao o nekim spornim pojedinostima iz svećeva života.

Čini se da je najviše bio posvećen pisanju svetačkih himana. U knjizi *Ranokršćanski život u Vinkovcima*, koja je objavljena 1972., a čiji je bio suautor, objavljena su četiri njegova himna. U kapitalnom izdanju *Kršćanske sadašnjosti* iz 1979. *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva* napisao je više od 70 odrednica u kojima je obradio ranokršćanske svece i svece

je materijal većinom nepročitan i nepoznat. Napisao je i knjižicu *Križni put muževa*.

Brojna djela čekaju istraživače

Dragutinac je umro potpuno slijep, od posljedica dijabetesa. »U Mitrovu životu nije bilo ni jedne djelatnosti, koja se ne bi mogla povezati s njegovim i našim (svetim) Dimitrijem, bilo da se radi o Mitrovu elitnu zanimanju za arheologiju, ranu crkvenu povijest naših krajeva, hagiografiju domaćih svetaca, pa sve do njegovoga izvornoga poetskog opusa vezanog za rodni kraj. Ovo posljednje, koje je našoj javnosti najmanje poznato, čeka svoje istraživače«, napisao je o Dragutinčevoj smrti njegov zavičajnik **Juraj Lončarević**, poznati hrvatski književnik i kritičar. »Jedino što nije u njega trpjelo od ravnodušnosti bila je njegova skrb za vjernike, kao i znanstveno zanimanje za kraj iz

Znanstveni kolokvij o 100. obljetnici

U organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu, Općine Strizivojna i Župe sv. Martina biskupa – Strizivojna, u subotu 24. listopada održat će se Znanstveni kolokvij o 100. obljetnici rođenja **Mitra Dragutinca** (1920. – 2020.). Kolokvij će se održati u Hrvatskom domu u Strizivojni, s početkom u 15 sati.

kojega je potekao. Tako su knjige i literatura, svakidašnji znanstveni rad, život za pastvu koja mu je bila povjerena, nadomješćivali mnoge životne uskrate. U malome šokačkome selu Dragutinac je bio trajno u društvu velikih imena istražitelja i znanstvenika crkvene povijesti i to ne samo kao njihov učenik već i kao ravnopravan autor», dodao je Lončarević.

Dana 6. rujna 2015. godine u Strizivojnoj je otvoren i blagoslovljen pastoralni centar koji nosi naziv *Mitar Dragutinac*. Za vjerovati je da cjelokupan spisateljski rad ovog svećenika može biti sakupljen, obrađen i objavljen.

M. Tucakov

Inicijativa 40 dana za život

Inicijativa *40 dana za život* u kojoj se moli za nerođene, započela je 23. rujna i traje do 1. studenoga u dva grada u Srbiji: Novom Sadu i Subotici.

Novi Sad – svakog jutra od 6.30 do 9.30 okupljanje je ispred ulaza u Klinikum za ginekologiju i porodiljstvo Kliničkog centra Vojvodine (*Betanija*).

Subotica – tijekom radnoga dana okupljanje je u kapeli Radio Marije od 18.30 do 20 sati, dok je subotom na istome mjestu od 17 do 19 sati. Nedjeljom je okupljanje i molitva u franjevačkoj crkvi u Subotici od 8.30 do 10 sati.

U susret blagdanima

23. listopada – Ivan Kapistran
25. listopada – Katarina Kotromanić
28. listopada – Šimun i Juda Tadej
1. studenoga – Svi sveti
2. studenoga – Dušni dan
4. studenoga – Karlo Boromejski
8. studenoga – Gracije Kotorski
9. studenoga – Posveta Lateranske bazilike
11. studenoga – Martin biskup
14. studenoga – Nikola Tavelić

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Najveća od svih zapovijedi

U evanđelju smo prošle nedjelje čitali kako su farizeji pokušali iskušati Isusa pitanjem o plaćanju poreza. Znamo da su oni više puta pokušavali iskušati ga, ne bi li pronašli razlog uhvatiti ga i optužiti. S istom namjerom prišli su mu i ove nedjelje. Sada posrijedi nije pitanje svjetovnog karaktera već pitanje koje se tiče židovske vjerske prakse (usp. Mt 22,34-40).

Farizejsko iskušavanje

Pitanje kojim farizeji ovoga puta žele uhvatiti Isusa u riječi je o tome koja je najveća zapovijed. Baš oni koji su sve znali o Zakonu, koji su svaku od 613 zapovijedi i zabrana znali i poštivali, dolaze pitati ga koja je od njih najvažnija. A baš oni su bili zagovornici mišljenja da se svaki propis mora znati i strogo izvršavati i tako su se u svome životu i vladali, jer su se vodili idejom da su sve zapovijedi jednako važne, nema važnijih i manje važnih. U tom se ogleda sva lukavost njihovog pitanja: »Učitelju, koja je zapovijed najveća u Zakonu?« (Mt 22,36).

Isus, iako je znao da ga iskušavaju, da mu dolaze bez iskrene namjere da se poprave u svome odnosu prema Bogu, ipak se nije dao iznervirati. Potpuno smireno odgovara na njihovu provokaciju i koristi je da im da pouku. Tako ostaje dosljedan u svome navještaju, u kojem su uvijek u središtu Božja slava i čovjekovo spasenje. I sada provokaciju farizeja koristi da pouči i njih i sve koji slušaju kako da žive za spasenje. Dakle, dvije najvažnije zapovijedi su ljubav prema Bogu i prema čovjeku. To je naglašeno već i u Starom zavjetu, ali tamo one stoje svaka za sebe, pa bi se mogle shvatiti odvojene. Ako malo bolje proučimo Dekalog, uočiti ćemo da se ove dvije zapovijedi nalaze u osnovi svih deset koje je Mojsije primio na Sinaju. Međutim, dvije zapovijedi ljubavi su jedna cjelina. Jer, nakon što je Isus kao najvažniju istakao onu koja govori o ljubavi prema Bogu, dodao je: »Druga, ovoj slična: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga. O tim dvjema zapovijedima visi sav Zakon i Proroci« (Mt 22,39).

Ljubav prema Bogu dokazuje se kroz ljubav prema čovjeku, u suprotnom ostaje samo prazna riječ. Također, ljubav prema čovjeku, kakvu je Isus osjećao, proizlazila je iz njegove okre-

nutosti Ocu. Samo takva ljubav koja dolazi iz čovjekove okrenutosti Bogu je istinska, pročišćena od sebičnosti. Čovjeku je u ovoj Isusovoj pouci ucrtan put u Nebo. Ako se po njoj ravnamo, neće nam biti lako, ali svakako ćemo dati slavu Bogu i osigurati sebi spasenje.

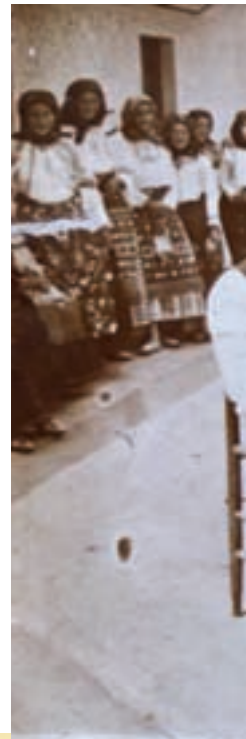
Dvije ljubavi jednako važne

Ljudi često padaju u zamku da razdvajaju ljubav prema Bogu i ljubav prema čovjeku. Ponekad se toliko usmjere na Boga da nemaju vremena za čovjeka, ili Boga zanemare, jer su se previše usmjerili na čovjeka. To su dvije krajnosti, koje su pogrešne. Isus nas uči da ove dvije ljubavi idu zajedno, međusobno se prožimaju i jedna drugu nadopunjuju. Ako jednu odvojimo od druge, to nas može odvesti u fanatizam, sebičnost, posesivnost i druge oblike ponašanja koji vode u grijeh. Čovjek koji traži Boga će ga pronalaziti u svome bližnjemu. No, bližnji neće zauzeti Božje mjesto nego će nas ljubav prema Bogu kojega smo u drugom čovjeku spoznali učiniti sposobnima za praštanje, za činjenje dobrih djela, za razumijevanje i suosjećanje s drugim.

U mnogim svetačkim likovima možemo prepoznati kako živi osoba kojoj su dvije zapovijedi ljubavi smisao života. Takav primjer imamo u sv. Majci Terezi. Ona je u svim ljudima kojima je pomagala tražila i ljubila Boga. Također, nije dopustila da je ljubav prema bližnjemu od Boga udalji. Dogodi li se to, takva ljubav prestaje biti iskrena. A ova je svetica ljubila čovjeka, odbačenog, bolesnog, siromašnog, bez da je išta tražila zauzvrat. U njenom životu prepoznavamo kako živi onaj koji je ispravno shvatio što znači da su ove dvije zapovijedi veće od svih. Takav je bio i sv. Ivan Bosco, koji se brinuo za mlade i mnogi drugi sveci u povijesti Crkve.

Dakle, Kristov učenik nikada ne bira između Boga i čovjeka. Ako se našao u takvoj poziciji da treba izabrati, sigurno je negdje pogriješio i nešto ne radi dobro. Kao što je Isus u svome javnom djelovanju uvijek u središte stavljao i Boga i čovjeka, takvo je poslanje ostavio i nama. Ne smijemo zaboraviti: ljubav uvijek nosi križ, spremna je na žrtvu. Ako nismo spremni podnijeti žrtvu za Boga i bližnjega, treba se preispitati o izvršavanju dvije najveće zapovijedi koje nam je Isus ostavio.

Dvi Šokice na sokaku

Svinjar je na čošku, ko i svakog jutra, zatuturiko u svoje tuturikalo i svi su istirali svoje svinje, pa i strina Eva. Kad je vidila da je svinje istirala i komšinica Manda, a tog jutra je bila zdravo željna divana, vikne Mandi: »Jel Mando, jel ta tvoja Anica još uvijek ide s onim Jozom kalamunjom?«

»Moljim ti, neka mi sam to pitat, živu će mi pojist«, odvrati joj Manda i nastavi divan: »Sto put sam joj rekla da ga se baši kad nevalja. Pijanica je, kartaš i covač, a čula sam i da se volji tuć. Niki dan je u bircizu kod Adoša istuko dva momka, pa se Anica još diči šnjim kako ima momka da ga se svi drugi momci boju.«

»Pa dobro, ni malo ti ne sluša kad ju svituješ?«, ope će strina Eva.

»Eto, kaže ona, kad ga zdravo volji, kad je on zdravo lip. E, željo moja kažem ja njoj, prisišće tebe njegova lipota kad ti okrene frustrat, ako se udaš za njeg«, odgovora Manda strina Evi.

»Za tog Jozu ni cura iz redovne kuće ko što je vaša«, odvrati joj strina Eva.

»Da mi je sam znati na koga se bacio«, Manda će strina Evi.

»Kako ne znaš na koga se bacio? Pa bacio se na dadu. Dada mu je bio još gorji. Ne sićaš se Mando šta radio njegov dada kad mu je umro čika? Ni prošlo ni nedilj dana, a on oćo u bircuz kod Mance, popo se na stolicu pa piva bećarac. Istina je da se s čikom ni baš najbolje slago, al ope ni lipo štoj to radio. Sićaš se Mando?«, pita strina Eva.

Kako nebi, odvrati joj Manda: »Sitila sam se, sad sam se baš sitila. Cilo selo je o tom pripovijдалo«.

I ko zna dokle bi nji dvi tako oštro raspravljale da se nije oglasio Mandin čovek Stipa iz dvora. »Jelte vas dvi, dokle ćete plećkat? Šta ste napale tog sirotog momka pa još i njegovga dadu? Sve sam čo što ste napolju divanile. Mando neš oma unutra!«, vikne Stipa s dvora.

»Idi moljim ti, neka mi jidit, triba ti taki zet, koji do četiri sata ujtru

logmari po svi bircuza i triba ti taki pretelj, koji ni svojga čiku ne poštiva, ajde moljim ti neka da ti odrapim«, ovim se Mandinim ričma svršio divan dvi komšinice u crkvenomskom sokaku, u šokačkom selu Monoštor.

Ivan Pašić

RECEPT NA TACNI

Puretina u umaku od kestena

Sve što znam o kestenima u jelu može stati u novine, tubu ili u jednu šalicu deserta. I dok mi se po glavi vrzma kesten pire sa šlagom, pade mi na um da nikada nisam jela neko glavno jelo, slano, ili bar slatko-slano kombinaciju s kestenima. Ideja je vrlo brzo postala zanimljiv izazov i povod za puretinu i kesten.

Potrebno je: 1 kg kestena / 800 g puretine (cijeli zabatak ili prsa) / 100 g dimljene slanine ili domaće dimljene šunke / 4 žlice kuhanih, očišćenih i mljevenih kestena / 2 češnja češnjaka / 4 suhe gljive / 1 žličica zgnječene ljute paprike / 2 dl bijelog vina / 1 dl vode / 2 dl kiselog vrhnja / ulja / soli / papra i list peršina.

Postupak: Oprati kesten, izrezati ga malo s ravnije strane i staviti u kipuću vodu da se kuha oko 20 minuta. Provjerite je li skuhan, maknite s vatre i operite u hladnoj vodi kako bi bio spreman za ljuštenje. Skinuti mu i debelu i tanku koru. Oguljene kestene samljeti u blenderu i takav pire koristiti za pripremu jela. Za ovo jelo je potrebno mnogo manje od kilograma kestenja, ali ovaj pire poslije možete iskoristiti za neku finu slasticu ili neko drugo jelo.

Puretini skinuti kožu, ukloniti kost i narezati ju na manje odreske. Začiniti, pa propržiti na malo ulja da porumeni s obje strane. Izvaditi pečenu puretinu i ostaviti na toplom mjestu, pa u istoj tavi pržiti slaninu narezanu na kockice, dodati češnjak i na kraju isjeckane vrganje, koji su prethodno bili potopljeni u vodi da malo smekšaju. Dodati ljutu papriku, četiri žlice pirea od kestena i vino, pomiješati, pa dodati meso i ostaviti da se poklopljeno krčka deset minuta. Nakon toga dodati kiselo vrhnje. Smanjiti temperaturu i ostaviti da se krčka još nekoliko minuta. Uz jelo služiti rižu ili krumpir pire. Dobar tek!

Gorana Koporan

KUĆICE u okolici grada

U istraživanju povijesti Subotice najviše pozornosti pripalo je centru grada, u kojem se nalaze mnoge palače koje svjedoče o razvoju graditeljstva kroz vrijeme, kao i o financijskim mogućnostima nekadašnjih znamenitih subotičkih obitelji. Dalje od centra kuće su bile znatno skromnije; udaljavajući se ka periferiji sve skromnije. Bilo je važno imati »krov nad glavom«, makar i skroman. I za male kuće, jednako kao i za velika zdanja, pravio se projekt i tražila građevinska dozvola od institucija uprave grada.

Dokumenta iz razdoblja od 1918. do 1941. godine čuvaju se u Povijesnom arhivu Subotica (broj fonda je F 47), među kojima i ona iz Ureda gradskog velikog bilježnika, s različitim molbama upućenim Senatu, kojima pripadaju i podnesene molbe za dozvole za gradnju kuća i svih drugih objekata. Uz pojedine molbe sačuvani su nacrti kuća. U prilogu je projekt kuće u Zapadnim ugarnicama koji je u travnju 1929. godine potpisao ovlaštteni zidarski majstor **Antun Kovačević**. »Kuća će biti od naboja...«, piše u molbi, a u projektu su ucrtane svega dvije prostorije, »soba i kuhinja«. Iste godine, u svibnju, **Jovan Malužev** planira gradnju svoje kuće u Aleksandrovu, u Jugoslavenskoj ulici, »gdje će biti 1 soba, 1 kuhinja i 1 gang, u duljini od 10 metara i u širini od 8 metara. Zidovi će biti iz nabijene zemlje, krov crepom pokriven, a temelji iz cigle« (oznaka dokumenta u Povijesnom arhivu je F 47 III 460/1929). Gradska komisija ubrzo na placu razmatra i odobrava molbu, propisujući visinu prostorija od najmanje 2,85 metara. Tako su nastajale nove kuće u okolici grada, a mnoge i danas postoje, u međuvremenu proširene.

Orlovi

I duće, 2021. godine navršit će se stotinu godina od osnivanja *Orlovске organizacije* koja je imala za cilj okupljanje katoličke mladeži i njen odgoj u vjerskom, intelektualnom, moralnom i sportskom pogledu. Kako je naglasio blaženi dr. **Ivan Merz**, istaknuti laik u tumačenju evanđelja: »Hrvatsko Orlovstvo nije samo neka gimnastička organizacija, već je ona jedan katolički prosvjetni omladinski pokret koji ima u svome programu i tjelesni odgoj omladine, a do u tančine provodi smjernice koje Sveta Stolica daje tako zvanom Katoličkoj akciji«. Zahvaljujući ažurnosti Subotičkog povijesnog arhiva i sačuvane arhivske građe u pri-lici smo saznati i više pojedinosti o djelatnostima orlovске organizacije u Subotici. Fotografija pred nama čuva sjećanje na jedan organizirani izlet koji je bio upriličen 28. lipnja 1927. godine u Kamarašu, parku prirode pokraj Horgoša, koji je predvodio svećenik **Andrija Moulion**, izabrani duhovni vođa subotičke organizacije. Uz vježbače vidimo i nekoliko članova u civilnoj odjeći, jer temeljita načela *orlova* su uz vježbanje, propagirala i organizacijske djelatnosti koje su bile zadaća članova – nevježbača.

Osnivanje

Izvešće tajnika Orlovskog odsjeka na skupštini održanoj 17. prosinca 1921. godine, koje se referira na osnutak orlovске organizacije u Subotici 18. rujna iste godine.

1927. godina

U izvještaju tajnika **Lazara Prčića**, pored sličnog navođenja rezultata u radu, provijava i misao da je zabilježeno opće snaženje. »Više mi nijesmo u očima javnosti, pa čak i u očima naših neprijatelja jedna gomila bez cilja i načela. Na nas se sve više počima računati pri svim većim priredbama i to je svakako jedan dokaz da ćemo mi kroz nekoliko godina moći igrati dosta važnu ulogu u našem društvenom životu.«

»Braćo! Vi svi znadete, da je u cijeloj našoj državi rašireno jedno liberalno, bezbožno, moderno društvo, koje sa svojom organizacijom, hoće oslobođenje slavenskog naroda ispod tuđinskog gospodstva i oslobođenje slavenske duše od pape, od Rima, od katoličke crkve, a to je sokolsko društvo. Ovo liberalno društvo se raširilo i u Vojvodini, kao u jednom dijelu naše države, a tako i u našoj bijeloj Subotici, kao gradu Vojvodine. Subotička sokolska organizacija se urotila da nama kršćanima i katolicima strgne križ sa čela, da nam iščupa vjeru u Boga, a da nam u srce usade, vrtoglavo očajnu modernu misao, kojoj već nije potrebna religija, Bog i crkva, jer je to samo za neukog i glupog čovjeka. Napadali i terorizirali su nas pojedince, tako da su nas nagnali i tim su postupkom dostigli to, da smo mi katolici uvidjeli iz opravdane samoodbrane potrebu osnutka jednog

gimnastičkog društva, da možemo odoljeti tom našem zakletom neprijatelju, jer samo čvrsta organizacija u zajedničkoj borbi za uzvišenim ciljevima i samo jednodušna veza svijuh snaga može uspjeti. I mi se obratismo Orlovskoj ideji, koja se po kršćanskim načelima ravna, koja svoj prosvjetni rad temelji i dovodi u sklad sa kršćanstvom. Zato smo 18. rujna 1921. sazvali skupštinu, te smo s 12 članova iz višeškolske sekcije i s 20 članova iz nižeškolske sekcije, ukupno 32 člana osnovali Orlovski odsjek i u našoj bijeloj Subotici. Time smo sagradili temelj, na kojem treba još mnogo raditi i zidati, da ga dovršimo....«

Tjelovježba

Značajan segment djelovanja *orlova* bila je tjelovježba koja se redovito prakticirala kroz gotovo svaki tjedan. Tjelovježbenu odoru su činile modre hlače, crveni pojas i majica, a svi vježbači su bili dužni održavati je čistom i urednom. Isprva su članovi imali obvezu samostalno doma obavljati tjelovježbu uz jedno zajedničko okupljanje u dvorištu Katoličkog doma u Subotici. Poslije je organizacija dobila dva termina u dvorani, te je prvi javni nastup imala već 8. prosinca 1921. godine na prigodnoj svečanoj akademiji koja je izvrsno uspjela i pridonijela razvoju popularnosti subotičkih *orlova*. U godinama koje su slijedile organizirane su brojne prezentacijske aktivnosti, kao i prigodni izleti, i konačno sletovske i sportske aktivnosti s vrlo zapaženim nastupima. Također, učinjen je značajan pomak u kulturnoj djelatnosti kada je 1925. godine osnovana i knjižnica subotičke organizacije *orlova*.

Vjerojatno najuspješnija godina u sportskom odjelu ovoga pokreta katoličke mladeži bila je 1927., kada su na orlovskom sletu u Sarajevu, koji je imao karakter saveznog natjecanja, u lakoatletskom petoboju prva tri mjesta osvojili: **Ljudevit Vujković Lamić**, **Ento Dulić** i **Antun Milanković**. Bilo je to 14.-15. kolovoza, nepunih dva mjeseca nakon izleta i pripreme na Kamarašu u čemu svjedoči i ova sačuvana fotografija.

Konačno, dvije godine kasnije (1929.) subotički *orlovi* su brojili 72 člana, a svoje aktivno egzistiranje prikazali su na velikim sletovima u Zagrebu (29.-30. lipnja) i Pragu (1.-7. srpnja).

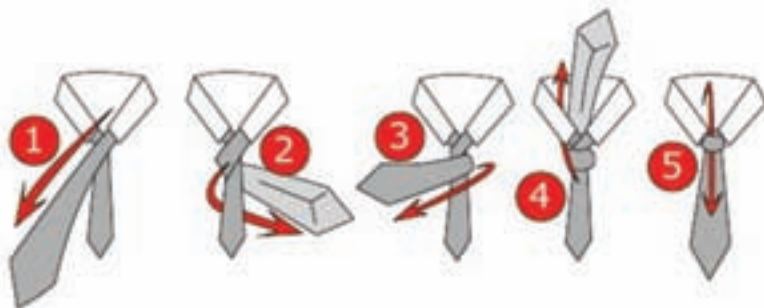
Državnom uredbom od 5. prosinca 1929. godine ukinute su orlovске i sokolske organizacije u tadašnjoj Kraljevini Jugoslaviji.

D. P.

Obilježen dan kravate

A la Croate

Dan kravate obilježava se 18. listopada, te su učenici hrvatskih odjela dan kasnije, 19. listopada, obilježili i prisjetili se povijesti kravate. Za sve one koji ne znaju, kravata je dekorativni odjevni predmet koji se nosi oko vrata, provučen ispod okovratnika košulje. Najčešće ju nose muškarci, no često

Croate (na hrvatski način). Baš tako i učenici hrvatskih odjela u školu su došli s kravatama oko vrata. Ako tko i nije imao kravatu, napravili su svoju kreaciju crtajući je i ukrašavajući po vlastitoj želji. Zamislite kakve su se sve kreacije našle na kravatama.

Učenici 2. c – OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Hana Dekić – OŠ Moša Pijade, Bereg

možete vidjeti i žene s kravatama ili ukrasnim vrpčama – rupcima koji su poput kravate zavezani oko vrata.

Kravata zapravo i nije samo ukras nego ona predstavlja i slavlje dostojanstva. Izvorni je hrvatski proizvod i ima zanimljivu povijest. U početku je kravata bila naziv za rubac oko vrata po kojem su biti prepoznatljivi hrvatski vojnici, koji su se borili u Tridesetogodišnjem ratu pod francuskom zastavom. Ovaj modni detalj izazvao je divljenje kod Parižana, a mladi francuski kralj **Ljudevit XIV.** je počeo nositi kravatu sa svojih 7 godina, još 1646. godine. Odjevni premet – kravatu, Parižani su nosili *a la*

Učenici OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta i ove godine odlučili su u središtu Subotice upoznati građane s ovim modnim dodatkom. Tako su 20. listopada prošetali na Gradskog trgu s kravatama oko vrata, ali i s prikladnim flajerima koje su dijelili sugrađanima. Na flajeru su prikazali kako su prijašnjih godina obilježavali ovaj dan u svojoj školi, a na poleđini se nalazi QR kod za popunjavanje online kviza koji se nalazi na njihovoj mrežnoj stranici škole.

Učenik 7. razreda ove škole **Fabijan Dulić** pojasnio je kako na dan kravate svake godine u školi nose ovaj modni detalj, čitaju prikladni tekst i tako obilježavaju ovaj dan.

Učenici 1. - 4. – OŠ Matko Vuković, Subotica

Učenci 1. c – OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Učenci OŠ Matija Gubec, Tavankut u središtu Subotice

S učenicima na Trgu su bile i nastavnica hrvatskog jezika i književnosti **Morena Rendulić** i nastavnica hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture **Josipa Kojić** koja je rekla:

»Kravata je odjevni detalj koji je nastao u Hrvatskoj. Kroz nastavu hrvatskog jezika obilježavamo razne datume koji su vezani za tradiciju i kulturu hrvatskog naroda, pa samim time obilježavamo i dan kravate. Kao i ranijih godina, u grad Suboticu smo donijeli nešto drugačije. Svake godine se potrudimo donijeti nešto novo i tako pokazati sugrađanima ono što radimo«.

Osim što su sugrađani imali priliku upoznati se s kravatom i njenom poviješću, svi koji su željeli imali su priliku i fotografirati se na poseban način. Scenografiju za ovo fotografiranje izradio je bivši nastavnik ove škole **Kristijan Milanković**.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Matija Rudić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ Ivan Milutinović, Mala Bosna – 2. raz.

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: plivanje

VOLIM: družiti se s prijateljima i igrati nogomet

NE VOLIM: jesti ribu, ali...

U SLOBODNO VRIJEME: volim ići na pecanje

NAJ PREDMET: svijet oko nas i engleski jezik

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: automehaničar ili mesar

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran- goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pre- gače i sl. Tel.: 024/532-570.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa- puče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kon- takt telefon: Mirkio, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Miču- rinovoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne pu- njene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-38/2020
Dana: 19. 10. 2020.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024-636-101
MUD/SU

Na temelju članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i je- dinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 21/2016, 113/2017 i 95/2018) i na temelju članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subo- tice (pročišćeni tekst) (*Službeni list Grada Subotice*, broj 18/17, 30/17 i 5/20) Načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Izvršavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 23. 10. 2020. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog izvr- šiteljskog radnog mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Gra- da Subotice http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/cp/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravnik

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 27. 10. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.stratelekom.com

Autor KRISTIJAN SEKULIĆ 28		Razvrsta – vanje po katego- rijama	29 slovo Indijanska spisateljica ...Sha 1876. - 1938		Izuzetno, impozantno Vrsta pjesa u Anapa		26 slovo u eng. alph. američka korporacija	Drugi samoglasn.	Lara Simonović	Ruska marka automobila	Naše žensko ime	
	Igračica rukometu		Tal. glumica Rossellini Pjena od sapuna (Bunj.)									Arte Nobilo
Pravno ure- đeni prekid bračne za- jednice								Rijeka u Bosni Žetja za hranom				
Natjecanje sportskih ekipa									Suprotno od noći Grad u Japanu			
Vrsta materijala od čvrstog pamuka							Podaci o Obracunatoj Amortizaciji				Pojana, palinjak	Animirani junak, rakun ...
Mjesto u Hrvatskoj							Eva Simons National Basketball Association			Lili Carati Novi naziv za Cigane		
Brand proizvoda od kože					Pokrajina u Kanadi							
Hercegovac Ubčanin				Hotel u Ulcinj, Crna Gora	Bunjevački kulinarski specijalitet	Dio Subotice						
Grad u Crnoj Gori						Kozački poglavlar Tona						
Srednje - azijski pas ovčar							Prvo slovo	Vrsta žitarice	Blagdani u čast boga Jupitera Okret u zraku			
Korporativni ured u Pančevu						Arizona Public Service Kafketti (Eng.)				Mjera za zemljište Am. glumac Douglas 1916. - 2020.		
Stanovnik Isana							Zglavkar Dominus, gospodar (skr.)				Tipično američko muško ime	American Family Radio
California			Područje u Turskoj Ante Vrban									
Rusko žensko ime				Znak inter- punkcije Austrija								
	Prva žena po Bibliji				Naziv popularne biljarske igre							

RJEŠENJE:
Vodovodno: Z, Z, K, ISABELLA, RASTAVA, SANA, UTKAMICA, DAN, KEPARD, POA, OGULIN, ES, LC, MONA, ONTARIO, ERA, BIKOVO, TIVAT, ATAMAN, AZIJAT, IDEŠIČAR, APS, AR, IRANAC, RAK, CA, ANADOLIJ, ANJA, APOSTROF, EVA, SNOOKER
Okomito: RUKOMETIŠKA, KATEGORIZIRANJE, SAPUNAVICA, AV, ZITKALA, AJANA, A, SAMRI, TARANA, ZAVIDNO, T, CAPS, BAC, NBA, A, DON, E, APETIT, PROSO, LS, OSAKA, SALTO, LADA, ROMI, KIRK, ANA, LIVADA, JOE, AN, COONER, AFR

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Za šest minuta od trijumfa do ponora

ZRENJANIN – U 13. kolu *Bačka 1901* iz Subotice gostovala je u Zrenjaninu kod ekipe *Radničkog* i zabilježila poraz rezultatom 3:2 (0:0). Kad igraju *crveni đavoli* i nemoguće postaje moguće. Nepunih šest minuta prije posljednjeg sučevog zvižduka Subotičani su imali dva pogotka prednosti, međutim, rivali su u izgubljenoj poziciji iznašli snage za potpuni preokret. Iako su domaćini do odmora više napadali i stvorili nekoliko kolosalnih prigoda, **Pilipović** je ostao nesavladiv. U nastavku Subotičani preuzimaju inicijativu, a u 68. minuti pogotkom **Manojlovića** iz penala dolaze u prednost. Sedam minuta kasnije **Šljivančanin** je zatresao mrežu domaćina i najavio iznenađenje. No, Zrenjaninci se nisu predavali. Nakon kratkog šoka zaigrali su na sve ili ništa. Prednost Subotičana prepолоvili su u 85. minuti, a poravnali su iz penala na isteku 90. Na koncu, u drugoj minuti nadoknade, domaćini su novim pogotkom potpuno preokrenuli rezultat na nevjerovatnih 3:2. S malo više pribranosti u finišu utakmice nogometaši *Bačke 1901* mogli su uzeti pun plijen i tako bezbrižnije igrati predstojeće utakmice. U narednom kolu Subotičani će na svojem travnjaku imati priliku za popravni protiv još jedne od ekipa iz opasne zone, *Bečeja 1918*.

Preokret za pobjedu Čonopljanaca

ADORJAN – Nogometaši *Sloge* iz Čonoplje u 13. kolu, na gostovanju u Adorjanu, u duelu sa šestoplasiranom *Tisom*, zabilježili su pobjedu rezultatom 1:2 (1:0). Čonopljanici su napadačkom igrom od prve minute pokazali izuzetnu želju za pobjedom. Hrabra igra dala je rezultat već polovicom prvog poluvremena, no, po mnogima regularan pogodak gostujuće ekipe poništen je na intervenciju četvrtog suca. Uslijedilo je desetak minuta slabije igre *Sloge*, što su domaćini u 38. minuti iskoristili i iz slobodnjaka zatresli mrežu Čonopljanaca. Nakon odmora gosti su nametnuli još žešći ritam, a rezultat su poravnali u 68. minuti pogotkom **Ninkovića** iz slobodnog udarca. Nakon udarca iz kuta u 80. minuti **Bojić** je iz gužve glavom prosljedio loptu u mrežu domaćina za potpuni rezultatski preokret. U narednom kolu osokoljena *Sloga* će biti na teškom ispitu, ugostit će lidera, ekipu *Mladosti* iz Novog Sada.

Razigrani Somborci

SOMBOR – Nogometaši somborskog *Radničkog 1912* u 13. kolu su ugostili OFK *Stari grad* iz Bačke Palanke i zabilježili visoku pobjedu rezultatom 4:0 (3:0). Domaćini su odlično otvorili utakmicu i već u 21. minuti pogotkom **Unkovića** došli u prednost. Do poluvremena mrežu Bačkopalanačana tresli su još **Knežević** u 30. i **Antunić** u 41. minuti. U nastavku trener **Jevrić** uvodi pet pričuva, kako bi odmorio igrače koji su u prethodnim kolima bili najopterećeniji. Bez obzira na promjene domaćini i dalje igraju lepršavo, stvaraju veći broj izglednih situacija pred gostujućim vratnikom, međutim, realizirana je svega jedna. Konačni rezultat utakmice postavio je **Avdić** u 55. minuti. U narednom kolu Somborci će gostovati u Novim Banovcima kod devetoplasiranog *Omladinca*.

Vojvođanska liga Sjever

Somborci posrnuli na Tikvari

BAČKA PALANKA – U 11. kolu somborski *Radnički* je na gostovanju u Bačkoj Palanki poražen od ekipe *Krila Krajine* rezultatom 4:1 (3:0). Unutar nepunih šest minuta prvog poluvremena domaćini su riješili utakmicu. Iz tri kontre, u 23., 27. i 29. minuti tri puta su zatresli mrežu **Zorića** i potopili do tada boljeg takmaca. Somborci su se uspjeli povratiti iz šoka, a u 49. minuti pogotkom **Žeželja** i vratiti se u igru. Uslijedila je serija napada *Radničkog*, međutim, vratar domaćina bio je nesavladiv. Kako se u pravilu dešava, promašaje gostujućih napadača domaćini su kaznili iz jedne od rijetkih kontri u 80. minuti. U narednom kolu *Radnički* će ugostiti petoplasiranu *Mladost* iz Turije.

Očekivani poraz Tavankučana

ODŽACI – Očekivano, u utakmici 11. kola *Tavankut* je na gostovanju u Odžacima poražen od četvrtoplasiranog *Tekstilca* rezultatom 2:0 (2:0). Domaćini su dobro otvorili utakmicu i već u šestoj minuti, zahvaljujući smušenosti obrane Tavankučana iz gužve pogodili mrežu nemoćnog **Lebovića**. Osokoljeni ranim pogotkom, domaćini su još žešće napadali i stvorili nekoliko kolosalnih prigoda, međutim, bez realizacije. Jedinu prigodu gosti su imali u 23. minuti, kad je **Vojić** usprintao u kazneni prostor *Tekstilca* i s desetak metara snažnim udarcem prebacio gredu. Nakon kornera u 41. minuti Odžaćani su podvostručili prednost. Nakon odmora domaćini su, zadovoljni rezultatom, smanjili tempo, što su gosti nastojali iskoristiti za promjenu rezultata. U dopadljivoj igri stvorili su nekoliko poluprilika, međutim, dobro organizirana obrana domaćina nije dopustila nikavo iznenađenje. U narednom kolu *Tavankut* će ugostiti doprvaka, *Mladost* iz Bačkog Petrovca.

Nadigravanje za pobjedu

APATIN – OFK *Mladost Apa* u 11. kolu je u Apatinu ugostila fenjeraša *Obilića* iz Novog Kneževca i zabilježila laku pobjedu rezultatom 4:2 (3:1). Iako su domaćini igrali u donekle izmijenjenom i pomlađenom postavu, pobjeda nije dolazila u pitanje. I u narednom kolu Apatinci će igrati na svojem travnjaku. U derbiju kola ugostit će četvrtoplasiranog *Tekstilca* iz Odžaka, s kojim su bodovno poravnati.

Područna liga Sombor

Nogometni rat u Kljajićevu

KLJAJIĆEVO – Somborski ŽAK je u 11. kolu na gostovanju u susjednom Kljajićevu svladao ekipu iz skupine najugroženijih, *Kordun*, rezultatom 0:1 (0:0). Igralo se vrlo oštro, povremeno i grubo, o čemu svjedoči osam žutih i dva crvena kartona, dodijeljenih domaćinima, koji nisu umjeli sportski podnijeti gubitak bodova. Domaćini su sve vrijeme dominirali i stvarali ozbiljne prigode. U narednom kolu ŽAK će ugostiti petoplasiranu *Slaviju* iz Pivnica, za kojom zaostaje svega dva boda.

Derbi začelja gostima

BAČ – Ekipa *Tvrđave* iz Bača u 11. kolu, u derbiju začelja, propustila je idealnu priliku za bijeg iz opasne zone. U novom derbiju

začelja na svojem travnjaku je zabilježila poraz rezultatom 0:1 od izravnog rivala u borbi za opstanak, ekipe *Maglića* iz istog mjesta. Domaćini su više napadali, ali prilično smušeno, a gosti su zatvorili sve prilaze svojim vratima. Iz jedne brze kontre uspjeli su i zatresti mrežu Bačana za tri zлата vrijedna boda. U narednom kolu *Tvrđava* će gostovati u Bačkom Gračacu kod osmoplasiranog *Borca*.

Područna liga Subotica

Novi poraz Bajmačana

NJEGOŠEVO – U 10. kolu *Radnički 1905* je zabilježio novu ništicu. Na gostovanju u Njegoševu poražen je od *Proletera* rezultatom 3:2 (2:1). Svega jedan osvojeni bod u posljednjih sedam prvenstvenih utakmica Bajmačane je svrstao u skupinu ekipa koje će se u nastavku prvenstva grčevito boriti za opstanak. U narednom kolu *Radnički 1905* će ugostiti trećeplasiranog *Proletera* iz Ravnog Sela.

Negostoljubivi Đurđinčani

ĐURĐIN – U 10. kolu *Đurđin* je ugostio fenjeraša, ekipu *Budućnosti* iz Savinog Sela i zabilježio novu pobjedu rezultatom 4:1 (2:0). Domaći su dobro otvorili utakmicu i do odmora dva puta zatresli mrežu gostujućeg vratara, a još dva puta u nastavku. Gosti su jedino uspjeli ublažiti poraz. U narednom kolu *Đurđin* će gostovati u Zmajevu kod *Obilica*.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Kupusinci istupili iz natjecanja

Natjecanje u ovom rangu nastaviti će se s 13 ekipa. Kako je *Partizan* iz Kupusine odustao od daljih prvenstvenih nastupa, iz lige će ispasti samo posljednjeplasirana ekipa.

Preokretom u poraz

MONOŠTOR – *Dunav* je u 9. kolu ugostio ekipu *Omladinca* iz Deronja i, iako je prvo poluvrijeme pogotkom mladog **Mrviči-**

na došao u prednost, zabilježio poraz rezultatom 1:2 (1:0). Nakon odmora gosti su igrali agilnije, pa su u posljednjih desetak minuta utakmice uspjeli potpuno preokrenuti rezultat. Monoštorci su ostali u skupini ekipa kojima će u nastavku prvenstva prioritet biti bijeg iz opasne zone. U narednom kolu *Dunav* će gostovati u Stiparu kod *Hajduka*, s kojim je bodovno poravnat.

Sigurna pobjeda Berežaca

BEREG – U 9. kolu *Dinamo 1923* je ugostio ekipu iz skupine najugroženijih, *Terekveš* iz Svilojeva i zabilježio sigurnu pobjedu rezultatom 3:1 (2:0). U narednom kolu *Dinamo 1923* će gostovati u Deronjama, kod susjeda na ljestvici *Omladinca*.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Lemešani jesenski prvaci

LEMEŠ – U posljednjem jesenskom kolu *Jedinstvo Lemeš* je ugostilo ekipu sončanskog *Dinama* i zabilježilo visoku pobjedu rezultatom 6:0 (2:0). U prvom poluvremenu domaćini su diktirali tempo, kojem su Sončani parirali do prvog pogotka u mreži **Kuruca**. Od tada Sončani potpuno padaju u igri, pa su im domaćini propisno napunili mrežu. Strijelci su bili **Sabo, Vračarić, Kolar** i tri puta **Džinić**. Lemešani su jesensku polusezonu završili na liderskoj poziciji bodovno izjednačeni s *Telečkom* i *Graničarem* iz Riđice, ali s najboljim omjerom danih i primljenih pogodaka.

Rukomet žene

Somborke ipak prvoligašice

SOMBOR – Nakon istupanja ŽRK *Dolovo* iz Prve lige skupina *Sjever*, izazvanog lošom financijskom i kadrovskom situacijom, odlukom nadležnih tijela RSV upražnjenu poziciju zauzeo je ŽRK *Ravangrad* iz Sombora, kao posljednjeplasirani sudionik baraža za popunu Prve lige. Čelništvo Somborki ukazuje da je na koncu pravda zadovoljena, jer je prigodom prekida zbog epidemije *Ravangrad* bio na liderskoj poziciji Druge lige – Sjever.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Hajduk

Najstariji član 1. HNL je splitski *Hajduk*, kojeg je osnovala skupina splitskih studenata u Pragu (Češka) 1911. godine. Od tih pionirskih nogometnih dana (ne zaboravimo ipak kako je NK *Bačka* iz Subotice starija punih 10 godina) sve do današnjih 109 godina postojanja, *splitski bili*, kako glasi popularni nadimak ove momčadi, osvojili su 18 naslova prvaka u pet država u kojima su egzistirali. Uz to klupske vitrine na Poljudu krase i 15 pokala namijenjenih osvajačima kupa, a kao najveći internacionalni uspjesi upisana su tri plasmana u četvrtfinala Kupa šampiona-Lige prvaka i po jedan plasman u polufinale Kupa kupova i Kupa UEFA. Plus, službeno je *Hajduk* iz Splita prva momčad koja je obišla svih pet svjetskih kontinenata, a iza sebe ima najveću armiju pristalica u Hrvatskoj predvođenu legendarnom navijačkom skupinom *Torcida*.

U nedjelju, 18. listopada, *Hajduk* je na Poljudu, u 8. kolu 1.

HNL, poražen od prošlosezonskog drugoligaša *Šibenika* (0:1) i još jednim neuspjehom produbio rezultatsku krizu u kojoj se već dugo vrijeme nalazi. U posljednjih pet prvenstvenih duela upisana su čak tri poraza (*Šibenik*, *Gorica* i *Dinamo*), uz samo jednu pobjedu (*Varaždin*) i jedan remi (*Slaven*), te ispadanje iz kvalifikacija za Ligu Europe (*Galatasaray*). Odlaskom trenera **Igora Tudora** za pomoćnika **Pirlu** u *Juventusu*, na užarenu »bilu klupu« sjeo je **Hari Vukas**, dotadašnji Tudorov pomoćnik. Momčad je dovela i nekoliko pojačanja (**Diamantakos**, **Atanasov**...), ali prema komentarima brojnih stručnjaka dovedena imena nisu na razini kvalitete koju zaslužuje drugi najtrofejniji hrvatski klub.

Momčad trenutačno, uz susret manje (odgođeni duel protiv *Rijeke*) zauzima skromno peto mjesto sa svega deset bodova, osvojenih iz sedam prvenstvenih susreta, dok je prvo mjesto i pretplaćeni prvak *Dinamo* već na velikih devet bodova prednosti.

Jedina utješna okolnost je činjenica kako je, izuzev branitelja naslova *Dinama*, situacija na vrhu još uvijek relativno izjednačena, a treća pozicija koja garantira euro ulaznicu sljedeće sezone je udaljena svega tri boda zaostatka.

Za jednog, nekada moćnog *Hajduka*, ipak premalo...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Petrovaradin

Iz Ivković šora

Tako mu izdođe

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jeste li se vi spremili za zimu? Jeto, došla ona i tili mi-ne tili moramo početi ložit. Ja još i ne bi, pokrijem se dunjom pa gotovo, al ova moja dobila niku hunjavicu pa samo kija kugod kako mače pa smo morali malo propalit i smlačiti salaš. Gledim u čutkaru pa velim sam sebi u bradu: »Ove si se godine snašo, Braniša moj, al na godinu mislim da si nagrajišo«. Pitate zašto? Pa zato što ove godine nji moždar desetak gazda po selu i šorovima brali kuruze u klipu, a svi drugi ovrlji kombajima, i to onim modernim što i čutke samelju pa ji ni po njivi ne mož čovik pokupit. A čutke su naša bukovina, čeljadi, samo tako griju. Kad smislim sve se ode izdogađava samo da čovik ne mož bit malkoc nezavisan; ne mož bit svoj već mora zavisit od gospode. Jeto, sad ni ogriv nemož pripravit a da ti kogod ne zavuču ruku u buđelar. Velim vam ja da je moj Josu u pravdu divanio niki dan kad je kazo da ćemo sve morat kako drugi zapovijada, a mi paori ćemo još više bit poslidnja rupa na fruli, ona koja ni očin ne razgaljiva, a frulaš je drži malim prstom začepljenu pa je kugod da je i nema. Periša sluša ovaj moj divan, pa se smijucka. Na kraju nije mogo da ne prodivani: »Vidi, Braniša, ti se raskokodako o čutkama kugod da su sve na svitu. A jel se sićaš kako smo išli kadgod u Tavankut u šumu kod šumara prvo se zapisat da dobijemo parcelu di će se krčit jal proridivat šuma, pa si moro tu parcelu isprija platit, a onda po ciči zimi dobro zapet i povadit dračove iz korena, a deblja je išla šumariji a tebi samo granje i panj? E, vidiš, sad je sasvim drukčija pripovitka. Niki dan ja išo u Tavankut u Zlatni kraj, pa od Sajca prošo kroz šumu biciglom, a ono granja i čitavi drva napadano Bog zna koliko. Niko se ni ne viščini da ode pa da pokupi za ogriv. A znaš zašto? Pa nema ko, čovče Božiji! Mi matori nismo više ni vridni, a mladi neće jal nemadu vrimenta. Bože dragi, pa oni su jal radili cili osam sati u fabriki pa se tako umorili. Bisan sam na ove mlade već. Ta kugod da mi nismo radili u fabrikama, još i više i teže fizički. Ondak nije bilo toliko pametne mašinerije, a ni ti kompjutora. Kod tebe u mlinu, vidio sam i sam, bilo ondak sve automacki: traka nosi džakove od pedest kila, ti podmetneš rame i džak ti padne na leđa, to je bila naša 'letronika'. A ipak smo išli i na njivu, zimi u šumu; držala svaka kuća josaga i sve se poradilo. Ma velim ti ja da je sad razmažen svit samo tako. Sad nam se lupa o glavu ono: 'uči, sine, da ne bi moro radit'. Sad imamo na svakom čošku fakultet, u razredu samo digdi koje dite nema svršen taj fakultet a posla nema za sve. Ne mogu svi valjdar bit direktori majkuša mu poljubim«. Periša je popio oma po bokala vode, siroma. Nije on toliko naviko divanit, pa mu se grlo osušilo ko Bećar atar. Al kad sam promislio, pametno je divanio. Ne triba se sad čudit što za židara, molera i druge majstore triba čekat i po koji misec. Nema ji, čeljadi! Nije to sve ni očlo u svit već stari omatorili, a indžiliri ne znadu židat i lipit pločice. Idem ja dalje radit, javlja se josag. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir**Na kraj baš
bilo veselo**

piše: Ivan Andrašić

Došlo se ko dida Pere doma iz berbe. Na koli se vozali u pisme i zafrkancije. Ščim se dovatili dida Perinoga sokaka, ni tribalo puno ni njušit, cili meriše na ovčji paprikaš. Čoban zgotovijo baš za vrime ka se berači čuli na kapije. Dida Pera se sve kokoši, ko mladi pitlić, pa ostavi otvoritu kapiju, nek svit vidi šta se tu radi. Čeljad se u dvoru poskidala iz šaraglja, a iz kuće se čuje radijon, nadesit na najjače. Žene ošle na bunar oprat ruke, a bač Iva i Marka latili šavolj i iz bureta na koli izgrabili i prisuli u kacu samlito grozdovlje. Ka se više ni moglo grabit, došla i na dva momka što u vinogradu nosili košareve i mlili, pa najerili bure. Naki mladi i jaki vidli koliko još grožđa ostalo u njemu, pa ga na ruka prineli i istresli u kacu. Istom onda i muški oprali ruke, pa dida Pera naredijo da se zauzmlju mista zastalom. Dotle kuvar rasklo paprikaš u zdile, pa ga žene poredale nastal. Zone što ne volju ovčje, skuvalo se u kujne na špojeru guščjega. Oni sili na jedan kraj astala, a za dicu se metnijo astalić, pa se i oni poredali. Tako baš svakomu srce bilo na mistu. Dida Pera se ope prikrstijo i povejo očenaš u zafalu Bogu na lipomu vrimentu i bogate godine. Kanda svi dobro ogladnili, jal možda paprikaš najsladi u berbe, čutilo se i jilo. Taman se nastal iznele gibanice, saskaka kroz otvoritu kapiju unišlo pet Cigana, nosu egedu, begeš i tri tamburice. Dida Pera prvo isklištijo i pito ji otkud oni, al brzo došo k sebe i reko jim nek mu otpivu nu njegovu, znadu već oni koju. Oglasile se tamburice, a naj što svira egedu, mađa već zašo u godine, zapivo ko slavuj Aj čija frula... Dida Pera iz stražnjega džepa izvadijo šljabok i za žice o egede zatako crvenu. Na kraj pisme zaitijo i bocu, svršila na bedemu. Staklo samo ciknilo. Cigani se sitali i šta se znalo svirat bač Ive u mlađi godina. A sviralo se, ni da ni. Marka isprva bijo malo stegnit, al mu se brzo otpuščo glas i srce mu stalo sve jače dutnjat. Na kraj i on otpivo jednu. I suzu puščo. Misli se, ko zna očeli se još kadgoda tako iskerit. Godine pritisku. Žencke se razišle, svaka imade doma koikake živadi, pa se to mora naranit i napojit. I Cigani ošli, a muške dida Pera zadržo, veli triba kvečeri iscidit slatko vino i ispresovat no što ostane u otvoritomu buretu. A već se stalo smrkavat. Taman najlipše za radit. Malo se i popilo, starije jače uvatilo, pa se šavolja latila na dva momka što u vinogradu mlili i košareve nosili. Dida Pera iz kace izbijo vran i udarijo pipu, pa ošo u vojat i namistijo livak na bure u koje će se prvo naljivat slatko vino. Ka na pipu više ni curilo, stali presovat no što u kace ostalo. Nusput se još malo popilo lanjckoga, pa bilo svašta. A dida Peru isto dobro uvatilo, pa veli, do poslidnje je kapi iscidito istom onda ka se presa okreće oko bač Ive i Marke, a ne oni oko njoje. Pridzoru se malo privatili lalnoga paprikaša. Lipo založili, popili još po jednu i razišli se. Sutradan spavali do podne, a i glave jim ništa bolile. Vada o tolikoga okretanja oko prese.

NARODNE POSLOVICE

- * Lakše je pronaći rupe nego ih zakrpati.
- * Tko hoće učiti, svugdje nađe školu.
- * Svijet se čini mračnim kada su oči zatvorene.

VICEVI, ŠALE...

- Dobar dan!
- Dobar dan, ovdje life coach, izvolite.
- Treba mi 200 eura do prvog.
- Gospođo, zar Vam nisam više puta rekao da to ne mogu ispuniti?
- Jeste, ali ste mi isto tako rekli da nema odustajanja.
- Koju školu si završio?
- Tehnološki fakultet.
- Gdje radiš?
- Nigdje, sad sam tehnološki višak.
- Ma što te briga, bar si u struci.

MUDROLIJE

- * Tri stvari se svaki mudar čovjek plaši: olujnog mora, noći bez svjetla i bijesa mirnog čovjeka.
- * Onog trena kada dobar čovjek odluči kako su sva sredstva dopuštena u borbi protiv zla, njegovo dobro se više ne može razlikovati od zla koje želi uništiti.
- * Neprijateljima treba neprekidno opraštati, jer je upravo to ono što ih najviše ljuti.

Vremeplov – iz naše arhive

Djeca Šokci, 2006.

**PETAK
23.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:19 Gorski spašavatelji
11:07 Riječ i život: Spomen na mrtve i molitva svim svetima
12:00 Dnevnik 1
12:30 Diva, telenovela
13:21 Dr. Oz
14:09 Normalan život
15:04 Najveće svjetske planine - Mont Blanc, dokumentarna serija
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Tri plakata izvan grada, američko-britanski film
22:08 5.com s Danielom: Ratko Rudić i Sanja Doležal, zabavni talk show
23:09 Dnevnik 3
23:43 Pakao pravde, film
01:30 Najveće svjetske planine - Mont Blanc, dokumentarna serija
02:14 Shakespeare i Hathaway
03:00 Dr. Oz
03:42 Dnevnik 3
03:57 Vijesti iz kulture
04:05 Konji Rusije: Zima na Kavkazu i u Jakutiji, dokumentarna serija
04:57 Skica za portret
05:05 Dnevnik 2
05:54 Diva, telenovela

05:35 Kultura s nogu
05:55 Regionalni dnevnik
06:39 Juhuhu
09:57 Učitelj Kees
10:23 Detektivi za životinje, dokumentarna serija
10:49 Cesarica - HIT rujna
10:54 Mačji planet: Devon rex, dokumentarna serija
11:25 Veterinar Engel
12:46 EBU: Mediteranska kuhinja Trish Deseine,
13:17 Mala ubojstva Agathe Christie: Zašto nisu pitali Martina?, francuski film
15:00 Tajne divljeg cvijeća: Visoko na planini
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Konji Rusije: Zima na Kavkazu i u Jakutiji,

dokumentarna serija
17:38 Bitange i princeze
18:10 Cesarica - HIT rujna
18:17 Šlep šou: Elemental
19:02 Hu Hu: Hu Hu upoznaje gospođicu Odvodić
19:11 Alvin i vjeverice
19:22 Cesarica - HIT rujna
19:30 POPROCK.HR
20:05 Serengeti: Sudbina, dokumentarna serija
21:00 Endeavour, mladi Morse
22:34 Nezaboravljeni
00:13 Mala ubojstva Agathe Christie: Zašto nisu pitali Martina?, francuski film
01:48 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
24.10.2020.**

06:54 Klasika mundi: Ansambli Musica Antiqua Russica na 43. varaždinskim baroknim večerima
07:47 Đavolov vrt, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:08 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterinari mira
13:18 Zdrav život
13:46 Zajedno u duhu
14:21 Prizma, multinacionalni magazin
15:09 Istrage prometnih nesreća
15:40 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:14 Potrošački kod
16:42 Manjinski mozaik: Tilenovo vječno ruho
17:00 Vijesti u 17
17:18 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Vodice
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:10 Zvijezde pjevaju
21:34 Loto 7 - izvještaj
21:40 Dnevnik 3
22:12 Nestala bez traga, američki film
00:06 Divlja igra, američki film
01:50 Dnevnik 3
02:05 Vijesti iz kulture
02:13 Đavolov vrt, američki film

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
10:00 Operne legende: Maria Callas, dokumentarna serija
11:00 Vrtlarica
11:30 EBU: Tajne irskog krajolika, dokumentarna serija
12:15 Dom na kvadrat
12:50 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market
14:20 Endeavour, mladi Morse
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Serengeti: Sudbina, dokumentarna serija
17:23 Stani v Zagorju: Istočno Zagorje, dokumentarna serija
17:48 Da mi je biti morski pas, hrvatski film
19:00 Hu Hu: Hu HU upoznaje Disketića
19:10 Hu Hu pjesma: Nemoj ga povrijediti
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Divlji zapad, film
21:55 Sjeverna Amerika sa Simonom Reeveom, dokumentarna serija
22:55 Majka, otac, sin
23:50 U tami, serija
01:35 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
25.10.2020.**

07:42 Povratak u gradić Peyton, američki film
09:47 Biblija
09:57 Osijek: Dan reformacije - bogoslužje, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:02 Ljubav na ranču, film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 A Porina dobiva... Zdenko Runjić, glazbeno-dokumentarna serija
21:05 Loto 6 - izvještaj
21:11 Biografija: Dinastija Trump, dokumentarna serija
22:01 Dnevnik 3
22:35 Povratak u gradić Peyton, američki film
00:35 Nedjeljom u 2

01:30 Dnevnik 3
01:53 Mir i dobro
02:18 Potrošački kod
02:43 Kultura s nogu
03:08 Skica za portret
03:12 The Beatles. Osam dana u tjednu - Godine turneja, glazbeno-dokumentarni film
04:52 Dnevnik 2
05:41 Zadar: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
08:30 Top-lista DTV-a
09:10 Luka i prijatelji: Kip, spomenik, skulptura
09:40 Agatha Raisin
10:30 Umorstva u Midsomeru
12:05 Lidijina kuhinja
12:30 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:30 Indeks
14:30 Klub 7
15:25 Sjeverna Amerika sa Simonom Reeveom, dokumentarna serija
16:30 Magazin LP
16:55 Košarka PH: Vrijednosnice Osijek - Gorica, prijenos
18:45 Glazbeni spotovi
19:00 10. Runjićeve večeri 1.dio
20:05 Planet majmuna, film
21:55 Sajam taštine, serija
22:50 Graham Norton i gosti
23:35 The Beatles. Osam dana u tjednu - Godine turneja, glazbeno-dokumentarni film
01:15 Fargo
02:00 Košarka PH: Vrijednosnice Osijek - Gorica, prijenos
03:30 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
26.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska HTV
15:05 Najveće svjetske planine - Kilimandžaro, dokumentarna serija
15:55 Shakespeare i Hathaway

17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Nesreća
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Najveće svjetske planine - Kilimandžaro
00:15 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:45 Shakespeare i Hathaway
01:35 Dr. Oz
02:20 Dnevnik 3
02:43 Na plaži kornjača, dokumentarni film
03:33 Karijski svijet, telenovela
04:18 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Spomen na mrtve i molitva svim svetima
06:34 Juhuhu
10:08 Učitelj Kees
10:33 Detektivi za životinje
11:05 Indeks
11:35 Veterinar Engel
12:30 Biografija: Dinastija Trump, dokumentarna serija
13:30 Good Funeral, film
15:00 Tajne divljeg cvijeća: Osvajanje gradova, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Na plaži kornjača, dokumentarni film
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:11 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Enigma, američko-britansko-njemačko-nizozemski film
23:00 Domovina
23:55 Zakon i red: Odjel za žrtve
00:40 Good Funeral, američki film
02:05 Noćni glazbeni program

**UTORAK
27.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Diva, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Noć na Zemlji: Afrika, dokumentarni film
 15:55 Shakespeare i Hathaway
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:10 U svom filmu: Ivan Herak
 21:05 Brže od svjetlosti - San o međuzvezdanim putovanjima, dok. film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5
 00:15 Noć na Zemlji: Afrika, dokumentarni film
 01:05 Shakespeare i Hathaway
 01:55 Dr. Oz
 02:35 Dnevnik 3
 02:50 Prijatelj, dokumentarni film
 03:43 Karipski cvijet, telenovela
 04:28 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Diva, telenovela

05:00 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:07 Učitelj Kees
 10:32 Detektivi za životinje, dokumentarna serija za

djecu
 11:35 Veterinar Engel
 12:30 Ovo je umjetnost
 13:30 Kad ružama prišulja se zima, francuski film
 15:00 Najbolje vrtne kućice
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Prijatelj, dok. film
 17:40 'Ko te šiša
 18:15 Šlep šou: Drago Diklić
 19:05 Hu Hu: Hu Hu
 upoznaje Surfića
 19:16 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Čarobna Australija: Ocean, dokumentarna serija
 21:00 Irrational Man, američki film
 22:35 Domovina
 23:30 Zakon i red: Odjel za žrtve
 00:15 Kad ružama prišulja se zima, francuski film
 01:40 Noćni glazbeni program

**SRIJEDA
 28.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Diva, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Noć na Zemlji: Afrika, dokumentarni film
 15:55 Shakespeare i Hathaway
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2

20:03 Loto 7
 20:10 Romano Bolković - 1 na 1: Prof.dr. Miro Jakovljević, talk show
 21:00 Loto 7 - izvještaj
 21:05 Mijenjamo svijet:
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Noć na Zemlji: Afrika, dokumentarni film
 00:25 Istrage prometnih nesreća
 00:50 Shakespeare i Hathaway
 01:40 Dr. Oz
 02:25 Dnevnik 3
 02:48 Codyjev bolji život, dokumentarni film
 03:42 Karipski cvijet
 04:27 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Diva, telenovela

05:20 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:07 Učitelj Kees
 10:32 Detektivi za životinje djecu
 11:05 Luka i prijatelji: Bajke
 11:35 Veterinar Engel
 12:30 Brže od svjetlosti - San o međuzvezdanim putovanjima
 13:30 Oprezno s ljubavi, film
 15:05 Najbolje vrtne kućice
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 Codyjev bolji život, dokumentarni film
 17:40 Nogomet, Liga prvaka: polufinale, snimka utakmice od utorka
 19:16 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:00 1950. - Godina

Hajduka i Torcide, dokumentarni film
 20:45 Nogomet: Liga prvaka, emisija
 20:50 Nogomet, Liga prvaka: Juventus - Barcelona, prijenos
 22:55 Nogomet: Liga prvaka, emisija + sažeci
 23:40 Zakon i red: Odjel za žrtve
 00:25 Oprezno s ljubavi, film
 01:55 Nogomet, Liga prvaka: Juventus - Barcelona, snimka
 03:40 Nogomet: Liga prvaka, emisija + sažeci
 04:20 Noćni glazbeni program

**ČETVRTAK
 29.10.2020.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:06 Tak je bilo na Sesvete, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Diva, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Tar-Vabriga
 14:30 Prometej
 14:57 Škotska iz zraka, dokumentarna serija
 15:58 Shakespeare i Hathaway
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 Loto 6
 20:10 Tko želi biti milijunaš?
 21:00 Loto 6 - izvještaj
 21:05 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3

23:25 Škotska iz zraka, dokumentarna serija
 00:30 Shakespeare i Hathaway
 01:15 Dr. Oz
 02:00 Dnevnik 3
 02:23 Pačja akademija, dokumentarni film
 03:15 Karipski cvijet
 04:00 Mrtva noć, emisija pučke i predajne kulture
 04:28 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Diva, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 09:36 Hu Hu: Hu Hu
 upoznaje doktoricu Zdravku
 09:47 Alvin i vjeverice
 10:07 Učitelj Kees
 10:32 Detektivi za životinje
 11:05 Pozitivno
 11:35 Veterinar Engel
 12:30 A Porina dobiva... Zdenko Runjić, glazbeno-dokumentarna serija
 13:40 Kad je ljubav u pitanju, američki film
 15:00 Najbolje vrtne kućice
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Pačja akademija
 17:40 'Ko te šiša
 18:15 Šlep šou: Kandžija
 19:16 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Duboki rezovi, hrvatski film
 22:15 Domovina
 23:10 Zakon i red: Odjel za žrtve
 23:55 Kad je ljubav u pitanju, američki film
 01:10 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Putujemo kamo se može

Isprekidano jezero

Već dvije godine kupujem dublje tenisice za planinarenje i nikako da ih kupim. Najveći problem pri izboru je svakako cijena. Koštaju mnogo, a kada dočekam sniženja, moga broja obično ne bude na stanju. I tako, tko što, ja klikćem, okrećem kataloge, čekam cijene i maštam o dubokom paru tenisica. Neki dan su me pronašle i sve se poklopilo i sad sam ponosni vlasnik, koji ni u najavi nema neko putovanje. Zapravo, baš ovog vikenda je trebalo da odem na Homolje, ali splet okolnosti se nije složio s tom idejom, pa me eto opet na istom mjestu, kako putujem kroz računalno i razgovore s prijateljima.

U Sloveniju se može

U posljednjih mjesec dana sve više njih odlazi u Sloveniju. Prvo se drugarica javila s porukom da je Izola lijepa, onda su dva drugara otišla u Ljubljano i to mi je bilo dovoljno za pokušati otići bilo gdje u Sloveniju. Zaista, dva ili tri puta do sada sam bila u Sloveniji i mislim da me ni jedno mjesto tamo ne može razočarati.

Baš je nekako bajkovita... Ipak, nećemo ići iz par nekih, meni ne dovoljno dobrih razloga, ali tako je kako je.

- Daj mi destinaciju za Sloveniju. Nešto zbog čega ću još više patiti, jer ne putujemo.

- Cerkniško jezero. Gomila šuma, sa sve stazicom kroz šume, jezerima s pastrvama...

Nakon toga je uslijedila i legenda o dva zamka u Cerkniškoj krajini, Karlovac i Šteber i o mržnji koja je nastala između dvije plemićke obitelji prouzrokovanoj dvobojom iz ljubomore. I kako to biva u svim dobrim legendama, sin jedne obitelji se zaljubljuje u kći druge obitelji, između njih raste ogromna ljubav, koju im nitko ne odobrava. Ostaju vjerni jedno drugome do kraja, na razne načine smišljaju susrete i na kraju mladi umiru. On je ubijen u pokušaju da tu večer stigne do nje, a ona, kada je saznala za njegovu smrt, rješava oduzeti sebi život i skače u jezero. Jezero ih je spajalo i ono im je odnijelo živote i samo ono zna njihovu cijelu priču.

Ovo je zaista najkraća verzija legende, ali i samo postojanje legende golica maštu više.

Zemljopis

Cerkniško jezero se nalazi u južnom dijelu Cerkniškog polja, najvećeg krškog polja u Sloveniji. Jedini površinski pritok jezera je potok Cerkniščica. Jezero je dugo 10,4 km, široko 4,7 km

s maksimalnom dubinom od 10 m. Obično se zadržava na cerničkoj ravnici oko osam mjeseci godišnje. Voda se obično širi na površini od 20 km², ali u najvećoj mjeri jezero pokriva površinu od skoro 30 km². Kad se napuni, Cerkniško jezero postaje najveće jezero u Sloveniji.

Cerkniško jezero je zapravo jedno od najvećih isprekidanih jezera u Europi. Pojavljuje se svake godine na kraškom polju (ravnici), zahvaćenom između brda Javorniki i visoravni Bloke s jedne strane i planine Slivnica s druge strane.

Značaj isprekidanih jezera ide daleko izvan slovenskih granica. Zajedno s dolinom Rakov Škocjan i špiljom Križna jama, jezero Cerknica je proglašeno močvarom od međunarodnog značaja – nalazište Ramsar, a također i nalazište Natura 2000 zbog svog značaja za očuvanje ugroženih ptica.

Na tom području je uočeno 276 vrsta ptica – polovica svih europskih vrsta; ovdje živi 45 vrsta sisavaca – što je također polovica svih europskih vrsta. Ovdje se može uočiti 125 vrsta leptira – nešto manje od trećine svih europskih vrsta. Uz jezero se mrijesti 15 vrsta vodozemaca – gotovo četvrtina svih europskih vodozemaca... Biodiverzitet regije doista je izuzetan.

I uz sve navedeno i one škrte i primamljive rečenice koje kažu da su okolo šume, velika prostranstva i obilje pastrve ja kažem hvala okolnostima, jer su me dovele do ovakvih neizvikanih otkrića.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

БИСКУП ИВАН АНТУНОВИЋ 1815 - 1888
BISKUP IVAN ANTUNOVIĆ 1815. - 1888.
ANTUNOVICH JÁNOS PÜSPÖK 1815 - 1888